



Τ.Ε.Ι ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ  
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ  
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**« Η ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΖΕΙΣ...  
ΚΑΙ ΟΧΙ ΝΑ ΖΕΙΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΥΣΙΑ...»**

ΝΙΚΟΛΟΥΤΣΟΥ ΕΛΕΝΗ  
ΤΡΙΒΥΖΑ ΣΟΦΙΑ  
ΣΠΥΡΟΥ ΗΛΕΚΤΡΑ

ΕΙΣ.: ΒΑΛΣΑΜΗ ΟΥΡΑΝΙΑ



ΠΑΤΡΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2014





Α.Τ.Ε.Ι ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Σ.Ε.Υ.Π

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

**« Η ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΖΕΙΣ...  
ΚΑΙ ΟΧΙ ΝΑ ΖΕΙΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ  
ΟΥΣΙΑ...»**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ:

ΝΙΚΟΛΟΥΤΣΟΥ ΕΛΕΝΗ  
ΤΡΙΒΥΖΑ ΣΟΦΙΑ  
ΣΠΥΡΟΥ ΗΛΕΚΤΡΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

ΒΑΛΣΑΜΗ ΟΥΡΑΝΙΑ

Πτυχιακή εργασία με σκοπό τη λήψη πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Τ.Ε.Ι) Δυτικής Ελλάδας.

ΠΑΤΡΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2014

Η διπλωματική εργασία των Νικολούτσου Ελένης, Τριβυζά Σοφίας και Σπύρου Ηλέκτρας εγκρίνεται :

Υπογραφές:

Ουρανία Βαλσάμη, Καθηγήτρια (Επιβλέπων Καθηγήτρια)

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής:

*Για όλους εκείνους που  
χάθηκαν χωρίς να προλάβουν να ανακαλύψουν  
το νόημα της δικής τους ζωής...*

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευχαριστίες.....	8
Περίληψη .....	9
Περίληψη (Αγγλικά).....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 <sup>ο</sup> .....	11
1.1 Εισαγωγή.....	11-13
1.2 Σκοπός Μελέτης.....	14
1.3 Ορισμοί τίτλου.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 <sup>ο</sup> : ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ.....	16
2.1 Εισαγωγή.....	16
2.2 Βασικές έννοιες και όροι.....	17-18
2.3 Ιστορική Αναδρομή.....	19-22
2.4 Τα είδη της ουσιοεξάρτησης.....	23-31
2.5 Αιτιολογία.....	32-34
2.6 Ανακεφαλαίωση.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 <sup>ο</sup> : Ο ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ.....	36
3.1 Εισαγωγή.....	36
3.2 Τα χαρακτηριστικά του χρήστη.....	37
3.3 Το κοινωνικό προφίλ του χρήστη.....	38
3.4 Το σώμα ως αντικείμενο αυτοκαταστροφής.....	39
3.5 Τοξικοεξάρτηση και οικογένεια.....	40-41
3.6 Το εξιλαστήριο θύμα της οικογένειας.....	42-43
3.7 Το εξιλαστήριο θύμα της κοινωνίας.....	44
3.8 Ανακεφαλαίωση.....	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 <sup>ο</sup> : Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ	
ΕΝΟΣ ΑΤΟΜΟΥ.....	46
4.1 Εισαγωγή.....	46
4.2 Παράγοντες που διαμορφώνουν την προσωπικότητα ενός ατόμου.....	47-48
4.3 Η ύπαρξη των «σημαντικών άλλων» και ο καθοριστικός τους ρόλος.....	49-50
4.4 Ελλείμματα στην ταυτότητα και τον ψυχισμό.....	51-52
4.6 Ανακεφαλαίωση.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 <sup>ο</sup> : ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.....	54
5.1 Εισαγωγή.....	54
5.2 Φιλοσοφικές προσεγγίσεις αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων.....	55-57
5.3 Το νόημα της ζωής υπό το πρίσμα της χριστιανικής θρησκείας.....	58-59
5.4 Ευρύτερες απόψεις για το νόημα της ζωής.....	60-63
5.5 Ανακεφαλαίωση .....	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 <sup>ο</sup> : ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.....	65
6.1 Εισαγωγή.....	65
6.2 Επαναπροσδιορισμός της ταυτότητας του χρήστη.....	66-68
6.3 Το θεραπευτικό πλαίσιο ως διαμεσολαβητής.....	69
6.4 Κατάκτηση νέων στόχων και αξιών.....	70
6.5 Ανακεφαλαίωση.....	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 <sup>ο</sup> : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	72-75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	75-78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	79
Α. ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ.....	78-84
Β. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	85-180

## ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας επιστρέψαμε στην πρώτη σελίδα, διότι νιώσαμε έντονα την ανάγκη να ευχαριστήσουμε όλους εκείνους που βοήθησαν στην προσπάθεια μας αυτή.

Αρχικά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επόπτρια μας κ. Ουρανία Βαλσάμη εκ βάθους καρδιάς για την πολύτιμη βοήθεια της. Η συνεργασία μας κατά τη διάρκεια περάτωσης της εργασίας ήταν άψογη, τηρώντας και οι δυο πλευρές με συνέπεια τις υποχρεώσεις μας. Με αλληλοσεβασμό, αλληλοεκτίμηση και σκληρή δουλειά καταφέραμε να επιτύχουμε την ολοκλήρωση της εργασίας.

Επιπρόσθετα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων που συνεργάστηκαν μαζί μας, όπως κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους και φιλόλογους, οι οποίοι ανήκουν στο φιλικό η εργασιακό μας περιβάλλον, δίνοντας μας συμβουλές και κατευθυντήριες γραμμές ώστε να προσεγγίσουμε με το σωστό τρόπο το θέμα που αναλύσαμε.

Κλείνοντας θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε μέσα από την καρδιά μας τις οικογένειες μας και τους φίλους μας, οι οποίοι μας βοήθησαν και μας στήριξαν ενεργά σε αυτή μας την προσπάθεια, αλλά και επέδειξαν κατανόηση και ανεκτικότητα όλες εκείνες τις στιγμές που κυριευθήκαμε από το άγχος και την ανασφάλεια  
μας.



## Περίληψη

Η παρούσα εργασία μελετά βιβλιογραφικά το ζήτημα των ναρκωτικών. Η προσέγγιση του ζητήματος αφορά τους λόγους που οδηγούν ένα άτομο στη χρήση και ειδικότερα εάν και κατά πόσο ευθύνεται για αυτό η μη συγκροτημένη ομαλά προσωπικότητα του καθώς και η απώλεια συγκεκριμένου νοήματος στη ζωή του. Η εργασία αποτελείται στο σύνολο της από έξι κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνεται μια εισαγωγική ενότητα με σκοπό να προϊδεάσει τον αναγνώστη για όσα ακολουθούν. Στο δεύτερο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια εκτενής αναφορά στο φαινόμενο της ουσιοεξάρτησης καθώς και στην αιτιολογία του. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται πληροφορίες που αφορούν ένα εξαρτημένο άτομο σε οικογενειακό και σε κοινωνικό επίπεδο. Το τέταρτο κεφάλαιο αφορά τους παράγοντες που διαμορφώνουν την προσωπικότητα ενός ατόμου. Το πέμπτο κεφάλαιο αποτυπώνει διάφορες απόψεις που αφορούν το νόημα της ζωής. Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης του τρόπου που ένα άτομο μπαίνει στη διαδικασία να επαναπροσδιορίσει την προσωπικότητα του και το νόημα της ζωής του. Η πτυχιακή ολοκληρώνεται με τη διατύπωση συμπερασμάτων και προτάσεων σε ευρύτερο επίπεδο για ολόκληρο το πεδίο που αναλύθηκε στην εργασία.

## Summary

This thesis examines the literature on drug. The approach regards the reasons that lead a person to use and, specifically, whether and how it is responsible for the non-coherent personality and the specific loss of meaning in life. The thesis consists in total of six chapters. The first chapter includes an introductory section to view a brief idea to the reader for what follows. In the second chapter is an extensive report on the phenomenon of addiction and referred about the etiology. The third chapter presents information concerning a dependent person in a family and social level. The fourth chapter addresses the factors that shape a person's personality. The fifth chapter reflects various opinions concerning the meaning of life. The sixth chapter is a presentation of how a person redefines the personality and the meaning of life. The thesis concludes by drawing conclusions on a broader level for the entire field of negotiated work.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1<sup>ο</sup>

### ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αποτελεί αναντίρρητη αλήθεια πως δεν υφίσταται ζωή άνευ νοήματος, διότι κάθε άτομο είναι εκ φύσεως προικισμένο με την ικανότητα να ερμηνεύει και να νοηματοδοτεί τον κόσμο του. Ωστόσο δύσκολα μπορεί κανείς να αποδώσει το νόημα της ζωής για κάθε άνθρωπο με απλά λόγια. Τέτοιου είδους υπαρξιακά ζητήματα, δεν βρίσκουν καθολικές απαντήσεις, καθώς κάθε άνθρωπος ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του, τις αξίες, τον τρόπο που έχει επιλέξει να ζει, το κοινωνικό του status, την οικονομική του θέση και άλλα διακριτά στοιχεία διαμορφώνει το δικό του νόημα ζωής. Στη σημερινή εποχή όπου ο άνθρωπος ζει σε μια υπερκαταναλωτική κοινωνία, προβάλλεται ως σκοπός της ζωής του η απόλαυση. Μέσα σε αυτή την κοινωνία όπου ο άνθρωπος αποτελεί μια αστείρευτη πηγή αναγκών, που συνεχώς αναζητά το κάτι παραπάνω, για να φτάσει στην ευτυχία, μπαίνει στη διαδικασία να νοηματοδοτήσει τη ζωή του με λανθασμένους τρόπους και μέσα. Στην προσπάθεια του αυτή, καταφεύγει σε οργανώσεις διαφόρων ειδών, πρόσκαιρες μόδες (π.χ. εμο) αιρέσεις, θρησκείες, στα ναρκωτικά και σε άλλους παρακινδυνευμένους δρόμους αναζητώντας νόημα και στήριγμα στη ζωή του.

Οι άνθρωποι ανά τακτά χρονικά διαστήματα έχουν διατυπώσει διάφορα υπαρξιακά ερωτήματα, στα οποία όμως δεν έχει βρεθεί κάποια ικανοποιητική απάντηση. Το ίδιο συμβαίνει και με τη ζωή. Πολλοί άνθρωποι, από διάφορους χώρους, έχουν προσπαθήσει να δώσουν τη δική τους άποψη για αυτό το θέμα, διότι κάθε άνθρωπος πρέπει ή θα πρέπει να βρει την ουσία της ζωής του. Για να ακριβολογούμε, αυτό είναι το βασικό χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί τον άνθρωπο από τα ζώα, τα οποία ζουν χωρίς ουσιαστικό λόγο, πέραν της αναπαραγωγής και της διαίωσισης του είδους. Όπως γράφει ο Ντοστογιέφσκι «το μυστικό της ανθρώπινης ύπαρξης είναι τούτο: δεν θέλει μονάχα να ζει, μα και να ξέρει γιατί ζει». Φιλόσοφοι, επιστήμονες, λογοτέχνες, ποιητές, ψυχολόγοι και διάφορες θρησκείες, όπως ο χριστιανισμός, έχουν διατυπώσει διάφορες προσεγγίσεις, ώστε να γίνει κατανοητό το νόημα της ζωής υπό το δικό τους πρίσμα.

Μολαταυτά, καθολική απάντηση στο θεμελιώδες ερώτημα «ποιο είναι το νόημα της ζωής;» δεν έχει δοθεί, παρόλο που έχουν γίνει πολλές αξιόλογες προσπάθειες στους αρχαίους αλλά και στους σύγχρονους χρόνους.

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει διάφορες απόψεις που αφορούν το παραπάνω ερώτημα. Ειδικότερα αναφέρονται προσεγγίσεις αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων, οι οποίοι προσεγγίζουν το ερώτημα από πολλές διαφορετικές πλευρές, δημιουργώντας απόψεις με μεγάλο ενδιαφέρον. Επιπρόσθετα περιλαμβάνεται η άποψη της χριστιανικής θρησκείας, η οποία αποτελεί θρησκεία εκατομμυρίων ανθρώπων ανά τον κόσμο αλλά και εκατομμυρίων Ελλήνων. Η χριστιανική προσέγγιση για το νόημα της ζωής είναι εξαιρετικά συγκεκριμένη, περιγράφοντας με λεπτομέρειες το δρόμο που πρέπει να διανύσει κάποιος για να φθάσει εκεί. Τέλος στην εργασία γίνεται μια προσπάθεια αποτύπωσης απόψεων, από ανθρώπους οι οποίοι ανήκουν σε διαφορετικούς χώρους, ώστε έστω και περιληπτικά να γίνει μια πληρέστερη παρουσίαση των όσων έχουν γενικότερα διατυπωθεί για το συγκεκριμένο ζήτημα.

Όπως προαναφέρθηκε ο Ντοστογιέφσκι υποστήριζε πως δεν έχει σημασία να ζεις αλλά και να ξέρεις γιατί ζεις. Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός πως σε πολλές, συνήθως «δύσκολες» στιγμές (απόρριψη, εγκατάλειψη, θάνατος αγαπημένου προσώπου, ερωτική απογοήτευση κτλ), υπάρχει περίπτωση ένας άνθρωπος να χάσει αυτό που δίνει νόημα στη ζωή του, είτε πρόκειται για ένα πρόσωπο, μια ιδέα, τη συναισθηματική του πληρότητα, την πίστη του στον θεό, την αυτοπεποίθηση του ή τις αξίες του. Αυτό το κενό που δημιουργείται στον ψυχισμό, εάν δεν καλυφθεί άμεσα, δίνει τη δυνατότητα σε πλασματικά μέσα να έρθουν και να το καλύψουν. Απλοποιώντας την παραπάνω πρόταση προκύπτει η άποψη πως όταν ένας άνθρωπος χάσει το νόημα στη ζωή του ή αν απλά δεν το έχει ακόμα ανακαλύψει, είναι περισσότερο ευάλωτος και εύκολο θύμα, στο να βρεθεί κάτι ψεύτικο, το οποίο θα τον κάνει να νομίσει πως βρήκε τον λόγο για να ζει. Το μεγαλύτερο ψέμα, ο μεγαλύτερος πλασματικός παράδεισος είναι τα ναρκωτικά. Η κατάληξη κάποιου ατόμου στη χρήση είναι συνδυασμός πολλών συγκυριών. Ωστόσο μια από τις κυριότερες αιτίες βρίσκεται στην προσωπικότητα του ατόμου, η οποία μη έχοντας ανακαλύψει την πραγματική ευτυχία και το νόημα της ζωής, είναι τόσο ευάλωτη, ώστε να πέσει στην παγίδα των ναρκωτικών και να αντικαταστήσει την **ουσία** της ζωής με την **ουσία**(ναρκωτική ουσία). Η παραπάνω άποψη έχει θεωρητική αλλά και πρακτική βάση, καθώς σύμφωνα με διάφορους συγγραφείς που ασχολούνται με το θέμα, βασικό μέλημα στην πρόληψη χρήσης ναρκωτικών ουσιών αποτελεί ο εφοδιασμός

των ατόμων με εκείνα τα εφόδια που θα μπορέσουν να συγκροτήσουν μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα, χωρίς επικίνδυνα κενά. Παρόμοια είναι και η φιλοσοφία των φορέων απεξάρτησης, όπου κύριο μέλημα τους, ώστε να είναι επιτυχής μια προσπάθεια, είναι ο επαναπροσδιορισμός των αξιών και της προσωπικότητας του χρήστη, ο οποίος αυτόματα αντανακλά τον προσδιορισμό και επαναπροσδιορισμό του νοήματος της ζωής του δίνοντας του κίνητρα για μια ζωή μακριά από τις εξαρτήσεις. Στην συγκεκριμένη εργασία γίνεται μια προσπάθεια να αποδειχθεί η παραπάνω άποψη μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και των προσωπικών γνώσεων.

Το έναυσμα για την παρούσα εργασία δόθηκε χάρη σε ένα προσωπικό περιστατικό. Συγκεκριμένα ένα κοντινό μας πρόσωπο, εντελώς αναπάντεχα βρέθηκε να κάνει χρήση ναρκωτικών ουσιών, ξεκινώντας από περιστασιακή χρήση ινδικής κάνναβης και στη συνέχεια καθημερινή. Έπειτα από μια πολύωρη συζήτηση με το άτομο αυτό μας προέκυψαν πολλά αναπάντητα ερωτήματα. Το κυριότερο από αυτά ήταν, τι είναι αυτό που το οδήγησε στη χρήση ενώ καθόλα τα άλλα χρόνια της ζωής του απείχε από κάθε νόμιμη και παράνομη ουσία. Το μοναδικό, σύμφωνα με τα λεγόμενα του, που άλλαξε στην ήρεμη ζωή του, ήταν η απώλεια της δίδυμης του αδελφής, η οποία απεβίωσε έπειτα από ένα τροχαίο ατύχημα. Όπως μας είπε, η αδελφή του αποτελούσε για εκείνον τη μοναδική του παρέα και το μοναδικό του στήριγμα, αφότου με τους γονείς του δεν επικοινωνούσε ουσιαστικά. Μια φράση του, κατά τη διάρκεια της συζήτησης, μας παραξένεψε και μας εντυπωσίασε, έλεγε συνεχώς πως η αδελφή του ήταν για εκείνον **το νόημα της ζωής του**. Εξαιτίας της φράσης αυτής προέκυψε η συγκεκριμένη εργασία. Αναρωτηθήκαμε και αποφασίσαμε να δούμε υπό γενικότερο πρίσμα ποιο είναι το νόημα της ζωής για κάθε άνθρωπο και αν και κατά πόσο χάνοντας αυτό το νόημα είναι δυνατό κάποιος να καταλήξει στη χρήση.

Κατά τη διάρκεια περάτωσης της εργασίας δεν προέκυψαν ιδιαίτερα προβλήματα, καθότι η συνεργασία μας ήταν άψογη. Ωστόσο το μόνο σημείο όπου δυσκολευτήκαμε ήταν η αναζήτηση και μελέτη των κειμένων φιλοσοφικού περιεχομένου, καθώς υπήρχε πληθώρα βιβλίων, οι έννοιες ήταν συγκεχυμένες και απαιτήθηκε αρκετός χρόνος για την αποσαφήνισή τους.

## ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην ανάλυση και παρουσίασης ενός σύνθετου ζητήματος. Το ζήτημα αυτό είναι η χρήση ναρκωτικών ουσιών και εάν και κατά πόσο ευθύνεται για αυτή η έλλειψη συγκεκριμένων στόχων, αξιών, πίστης και διάφορων άλλων παραγόντων, οι οποίοι είναι δυνατό να αποτελούν το νόημα της ζωής ενός ατόμου.

Η συγκεκριμένη εργασία εξυπηρετεί έναν συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος είναι: να αποδειχθεί, ύστερα από ενδελεχή βιβλιογραφική ανασκόπηση, ότι η στροφή ενός ατόμου στη χρήση, σχεδόν ποτέ δεν αποτελεί τυχαίο γεγονός. Ειδικότερα αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός, πως όταν ένα άτομο έχει σκεφθεί, αναζητήσει και εν τέλει έχει βρει την ουσία και το νόημα της ζωής του καθώς και έχει συγκροτήσει ομαλά την προσωπικότητα του, είναι εξαιρετικά δύσκολο να παρασυρθεί από ουτοπίες, προτροπές ή έστω από απλή περιέργεια και να βρεθεί σε έναν δρόμο (τη χρήση ουσιών) που γνωρίζει εκ των προτέρων που οδηγεί. Είναι σαφές πως οι συγκυρίες έχουν τη δυνατότητα να περιπλέξουν και να διαστρεβλώσουν την πορεία ενός ανθρώπου με συγκροτημένη προσωπικότητα και να χάσει την ουσία της ζωής του. Ωστόσο όμως είναι σαφέστερο και ουδόλως αμφισβητήσιμο πως ποτέ και κανένας δεν θα βρει το νόημα της ζωής του στην ουσία (ναρκωτική ουσία).

## ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΙΤΛΟΥ

**Ζωή** : « Η γενική κατάσταση που χαρακτηρίζει να ενόργανα όντα, διαφοροποιώντας τα από τα άψυχα αντικείμενα και τους νεκρούς οργανισμούς και η οποία εκδηλώνεται με επιμέρους λειτουργίες, όπως η ανάπτυξη μέσω του μεταβολισμού, η αναπαραγωγή και η προσαρμογή στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος» (Μπαμπινιώτης, 2002)

**Ουσία** : Α. « Υλικό στοιχείο, φυσικό σώμα, συνήθως σε ρευστή κατάσταση, το οποίο, προσδιοριζόμενο ως : βλαβερό, θρεπτικό, λιπαρό, χρωστικό, δηλητηριώδες, χημικό, ναρκωτικό» (Μπαμπινιώτης, 2002)

Β. « Το πραγματικό περιεχόμενο ή το σημαντικότερο στοιχείο, ότι έχει πραγματική σημασία, σπουδαιότητα. Κατ' επέκταση, το βάθος ο πυρήνας, το κεντρικό σημείο» (Μπαμπινιώτης, 2002)

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2<sup>ο</sup> : ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΚΑΙ** **ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ**

### **2.1. Εισαγωγή**

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί παρουσιάζεται θεματολογία που αφορά εισαγωγικές πληροφορίες σχετικά με την ουσιοεξάρτηση. Αρχικά, πραγματώνεται μια λίστα με τους βασικότερους όρους και έννοιες, οι οποίες χρησιμοποιούνται σε όλη την εργασία. Συνεχίζοντας, παραθέτουμε σημαντικά ιστορικά σημεία, τα οποία δημιουργούν μια τεράστια αλυσίδα εξελίξεων, που καθόρισαν μια παγκόσμια μάστιγα. Μετέπειτα, δίνεται χώρος ώστε να καταγραφούν τα είδη ουσιοεξάρτησης, τον τρόπο με τον οποίο είναι βλαβερά προς τον άνθρωπο, πώς μπορούμε να τα αναγνωρίσουμε, αλλά και τη μέθοδο χορήγησής τους.

Το κεφάλαιο δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί χωρίς να αναφερθούμε στο κομμάτι του της αιτιολογίας, αφού καθιστά τα πρώτα ερωτηματικά, με σκοπό να αντιληφθούμε το «γιατί» και το «πώς».



## 2.2. Βασικές έννοιες και όροι

Στην συγκεκριμένη υποενότητα θα παρουσιαστεί μια λίστα με τις βασικές έννοιες και τους ορισμούς τους, οι οποίες θα παρουσιαστούν στο 2<sup>ο</sup> κεφάλαιο, αλλά και γενικότερα στην εργασία, με σκοπό την καλύτερη κατανόηση των κειμένων.

Χρήση : Με τον όρο αυτό αναφερόμαστε στη χρήση φυσικών ή επεξεργασμένων στοιχείων ή ουσιών, που αποσκοπεί στην βελτίωση της φυσικής ή πνευματικής λειτουργίας του ανθρώπινου οργανισμού. (Σαπίρο, 2009)

Κατάχρηση : Με τον όρο αυτό περιγράφουμε τη χρήση φυσικών ή επεξεργασμένων ουσιών με τέτοιο τρόπο και σε τέτοια ποσότητα, που δεν ανταποκρίνεται στις κοινές αντιλήψεις της κοινωνίας, ούτε είναι αποδεκτό (Σαπίρο, 2009). Ο όρος αυτός παραπέμπει στις έννοιες του εθισμού και της εξάρτησης, που αν και μοιάζουν σημασιολογικά, η κάθε μία έχει διαφορετική λεκτική βαρύτητα. (Παπαγεωργίου, 2004)

Εθισμός: Με την έννοια αυτή περιγράφουμε μια συμπεριφορά, μια μη ελεγχόμενη ανάγκη του ατόμου σε κάποια ουσία. Ο άνθρωπος δύσκολα ελέγχει τους «πόθους» που νιώθει για την ουσία, επηρεάζει την προσωπικότητά του και τις κοινωνικές του σχέσεις. Είναι μια συμπεριφορά, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην εξάρτηση. (Παπαγεωργίου, 2004)

Εξάρτηση : Όπως αναφέραμε και παραπάνω, η εξάρτηση είναι το επόμενο βήμα από τον εθισμό. Με αυτό τον όρο προσδιορίζουμε μια κατάσταση, η οποία δεν αφήνει το άτομο να είναι λειτουργικό, αφού οι μόνες σκέψεις που απασχολούν το μυαλό του είναι η εύρεση και χορήγηση της ουσίας. Η εξάρτηση χωρίζεται σε δύο επίπεδα, την ψυχολογική εξάρτηση του οργανισμού και την σωματική εξάρτηση. (Παπαγεωργίου, 2004)

Ψυχολογική εξάρτηση: Σε ψυχολογική εξάρτηση βρίσκονται όλα τα άτομα, που εξαρτώνται από τις ουσίες, αφού χαρακτηρίζεται από την αίσθηση απόλαυσης που νιώθουν κατά τη λήψη της ουσίας, κάτι το οποίο ενδυναμώνει και ενισχύει την εξάρτησή του. Επιπλέον, το άτομο επιδιώκει την αύξηση της ουσίας.

( Παπαγεωργίου, 2004)

Σωματική εξάρτηση : Από την άλλη, σωματική εξάρτηση αποτελεί η εκδήλωση συμπτωμάτων στις περιπτώσεις που δεν χορηγείται η ουσία ή η ποσότητα δεν είναι πλέον επαρκής. (Παπαγεωργίου, 2004)

Ναρκωτικά : Με τη λέξη ναρκωτικά αναφερόμαστε σε όλες αυτές τις φυσικές ή επεξεργασμένες ή χημικές ουσίες, οι οποίες προκαλούν αρνητικές επιπτώσεις στο νευρικό σύστημα κατά τη χορήγησή τους. Είναι αυτές οι ουσίες που έχουν εθιστική ικανότητα στον ανθρώπινο νού και οργανισμό. (Thio, 2008)

Στερητικό σύνδρομο : Ονομάζουμε την κατάσταση που βρίσκεται ένα άτομο, το οποίο είναι εθισμένο σε κάποια ουσία, και για οποιοδήποτε λόγο σταματήσει απότομα η χορήγηση της. Το στερητικό σύνδρομο εμφανίζεται με συμπτώματα, των οποίων η ένταση διαφοροποιείται από άτομο σε άτομο. (Σαπίρο, 2009)

### 2.3. Ιστορική Αναδρομή

Η χρήση ψυχοτρόπων ουσιών κάνει την εμφάνισή της αιώνες πριν, όπου ήταν μέρος μιας γενικότερης πολιτισμικής αντίληψης. Ουσιαστικά, αποτελούσε μια διαδικασία, η οποία ήταν καθολικά αποδεκτή, διαμορφωμένη στα πλαίσια ιεροτελεστίας. (Λιάππας, 1999)

Αν και στόχος ήταν η ενίσχυση των δεσμών της κοινωνίας, παρόλα αυτά ακόμα και στις συνθήκες που επικρατούσαν εκείνη την εποχή, η χρήση ψυχοτρόπων ουσιών παρέπεμπε σε αδυναμία του ίδιου του ανθρώπου αλλά και του πολιτισμού να αντιληφθεί μια αντικειμενική πραγματικότητα. (Thio, 2008)

Η έννοια «ναρκωτικό» προήλθε από τον δεύτερο σημαντικότερο ιατρό της αρχαιότητας, τον Κλάυδιο Γαληνό, με πρόθεση να χαρακτηρίσει όλες εκείνες τις ουσίες που προκαλούν απώλεια αισθήσεων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ήταν η ρίζα του φυτού μανδραγόρα, κοινώς σερνικοβότανο, η οποία περιέχει φαρμακευτικές ουσίες και στην αρχαιότητα την χρησιμοποιούσαν ως υπνωτικό. Ακόμα δύο παραδείγματα ήταν ο χυμός των καρπών της παπαρούνας, δηλαδή το όπιο. Η λέξη «νάρκωση» πρωτοαναφέρθηκε από τον Ιπποκράτη, προκειμένου να περιγράψει τη διαδικασία της απώλειας αισθήσεων. (Λιάππας, 1999)

Στο νομοθετικό πλαίσιο της Αμερικής, η έννοια «ναρκωτικό» συνεπάγεται με το όπιο και με όλα τα παράγωγα και υποκατάστατα του, τα ποία είναι πλήρως ή μερικώς συνθετικά. Αν και πλέον, οι εκπρόσωποι του νόμου στην Αμερική χαρακτηρίζουν «ναρκωτικό» οποιαδήποτε παράνομη ουσία ή φάρμακο. Εξαιτίας αυτής της μη ελεγχόμενης χρήσης της έννοιας, οι επαγγελματίες υγείας προτιμούν τον όρο «οπιοειδή», ο οποίος είναι πιο ακριβής καθώς αναφέρεται σε φυσικές ουσίες, πλήρως ή μερικώς συνθετικές και με φαρμακολογική επίδραση, όπως είναι η μορφίνη. (Thio, 2008)

Όμως, η τακτική χρήση αυτών των ουσιών, εννοώντας το φαινόμενο της «τοξικομανίας» πρωτοεμφανίζεται πριν δύο αιώνες. Η πρώτη πληθυσμιακή ομάδα που έπληξε αυτό το φαινόμενο ήταν η εργατική τάξη, λόγω των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας που επικρατούσαν. Στη συνέχεια η ανάπτυξη του καπιταλισμού δημιουργεί πρόσφορο έδαφος με αποτέλεσμα την εξάπλωση των ουσιών. (Λιάππας, 1999)

Τα πιο καθοριστικά στάδια της εξέλιξης του φαινομένου, με βάση την ιστορία, θεωρούνται αναμφίβολα, η ανάπτυξη του καπιταλιστικού συστήματος, οι επεκτατικοί πόλεμοι και τα μονοπώλια της φαρμακοβιομηχανίας. (Κοκκέβη, Α., Στεφανής, Κ., 1994). Αναλυτικότερα, αποδεικνύεται από την παρακάτω ιστορική αναφορά :

- Το 1805 η μορφίνη χρησιμοποιείται ως φαρμακευτική αγωγή των εξαρτημένων από οπιούχα με αποτέλεσμα να εξαρτηθούν από τη μορφίνη.
- Περίπου 30 χρόνια αργότερα η κυβέρνηση της Κίνας κηρύσσει το όπιο ως παράνομη ουσία, ενώ παράλληλα καπιταλιστές της Μεγάλης Βρετανίας διεξήγαγαν ποσότητες οπίου. Η Κίνα προσπαθεί να τους εμποδίσει καταστρέφοντας εμπορικά πλοία. Εξαιτίας αυτής της κίνησης η Μεγάλη Βρετανία κηρύσσει πόλεμο ενάντια της Κίνας, με στόχο την ελεύθερη διακίνηση του οπίου. (Thio, 2008). Η Μεγάλη Βρετανία βγαίνει νικήτρια, με συνέπεια να υπογραφεί η συνθήκη της Νανκινγκ το 1842. Επιπρόσθετα, εκατομμύρια Κινέζοι «πέφτουν» θύματα της τοξικομανίας.
- Το έτος 1856 η ιστορία επαναλαμβάνεται. Η κοκαΐνη παράγεται και χρησιμοποιείται ως φαρμακευτική αγωγή των εξαρτημένων ατόμων από τη μορφίνη. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η εξάρτηση από την κοκαΐνη.
- Η παγκοσμίου φήμης φαρμακοβιομηχανία BAYER το 1898 παράγει την ηρωίνη για την φαρμακευτική αγωγή των εξαρτημένων από τη μορφίνη. Δυστυχώς τα αποτελέσματα της μη ελεγχόμενης παραγωγής της, την βιώνουμε έως και σήμερα.
- Η φαρμακοβιομηχανία HOECHT υπο το προεδρικό διάταγμα του Χίτλερ παράγει τη μεθαδόνη, με στόχο την αντιμετώπιση των τοξικομανών.
- Αρχές του 21<sup>ου</sup> αιώνα το Αφγανιστάν διέθετε φυτείες κάνναβης και οπίου απο τις οποίες παρήγαγε εκατοντάδες τόνους οπίου. Η Αμερική βομβάρδισε το Αφγανιστάν, εκτός απ τις εκτάσεις αυτές. Μια δεκαετία αργότερα το Αφγανιστάν καλύπτει το μεγαλύτερο ποσοστό της παγκόσμιας παραγωγής οπίου, αφού πλέον παράγει χιλιάδες τόνους.
- Συγκεκριμένα στην Ελλάδα, το φαινόμενο της ουσιοεξάρτησης απασχόλησε τη χώρα την περίοδο του μεσοπολέμου, όταν στην πρωτεύουσά της υπολογίστηκαν πάνω από 30.000 τοξικοεξαρτημένοι.
- Αρχές της δεκαετίας του `30 αναπτύχθηκε το εμπόριο ουσιών, το οποίο επεκτεινόταν σε όλη τη Μεσόγειο και κυρίως υπήρχε μια έντονη κινητικότητα από την Αίγυπτο, με ακραίες συνέπειες, αφού εκείνο το έτος εισήχθησαν στο

Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής - Δρομοκαΐτειο περισσότερα άτομα, εξαρτημένα από ηρωίνη, παρά ψυχιατρικά περιστατικά.

Το πρόβλημα της εξάρτησης παρατηρούνταν πιο έντονα στους πρόσφυγες, κάτι το οποίο για την περίοδο εκείνη σήμαινε πως τουλάχιστον το 5% ήταν χρήστες. Αυτή η κατάσταση οδήγησε επιστήμονες να βρουν μια βραχεία μέθοδο θεραπείας των τοξικομανών. Παρόλη την προσπάθεια περίπου τα μισά περιστατικά υποτροπιάζαν διότι δεν εφαρμοζόταν μια μέθοδος συντήρησης. (Κοκκέβη, Α., Στεφανής, Κ., 1994)

Το δεύτερο εξάμηνο του 1932 το πρόβλημα των τοξικομανών προκάλεσε έντονες αντιδράσεις κυρίως από τους καταστηματάρχες του κέντρου της πόλης, αφού αποτελούσε σημείο που σύχναζαν οι χρήστες και διακινούνταν οι ουσίες. Το αίτημα τους ήταν να ληφθούν μέτρα απομάκρυνσής τους από τα σημεία αυτά, αν όχι η οριστική αντιμετώπιση του φαινομένου. Η αστυνομία απάντησε μέσω των εφημερίδων ενημερώνοντας τους κατοίκους ότι ορίστηκε επιτροπή, η οποία θα απομακρύνει τους χρήστες, τοποθετώντας τους σε κάποιο θεραπευτήριο. Εντούτοις δεν επήλθαν αποτελέσματα, αφού η συνεχής αύξηση των θυμάτων των ναρκωτικών εμπόδιζε οποιαδήποτε προσπάθεια εξάλειψης ή ελέγχου του προβλήματος. (Κοκκέβη, Α., Στεφανής, Κ., 1994)

Ένα επιπρόσθετο εμπόδιο στην αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού ήταν ότι δεν είχε δημιουργηθεί νομοθετικό πλαίσιο που να προβλέπει ποια θα είναι η διαδικασία που θα ακολουθηθεί σε περίπτωση σύλληψης εμπόρων ναρκωτικών. Ακόμα και εάν πραγματοποιούνταν κάποια τέτοια σύλληψη, η ποινή ήταν τόσο μικρή, που δεν δίσταζαν να συνεχίσουν το εμπόριο συγγενείς ή συνεργάτες έως ότου αποφυλακιστεί ο ίδιος. (Κοκκέβη, Α., Στεφανής, Κ., 1994)

Ταυτόχρονα, οι συγγενείς όσων κρατούνταν στις φυλακές Συγγρού, είχαν βρει τρόπο να προμηθεύουν τα ναρκωτικά, μέσω φαγητών, γλυκών, με ειδικές συσκευασίες τσιγάρων, μέσα στη φόδρα της γραβάτας. (Κοκκέβη, Α., Στεφανής, Κ., 1994)

Στο τέλος του πρώτου εξαμήνου του 1936 η χώρα υπέγραψε ειδική Σύμβαση με σκοπό τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου, η οποία κατά τη διάρκεια της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά κυρώθηκε ως υποχρεωτικός νόμος. Αυτή ήταν μια καθοριστική κίνηση, από την οποία άρχισε ένα συνεχές κυνηγητό από την αστυνομία, οι ποινές έγιναν πολύ σκληρότερες και συστάθηκαν κατάλληλες υπηρεσίες τόσο στην Αστυνομία όσο και στο Υπουργείο Πρόνοιας. Τα προβλήματα μειώθηκαν και

δημιουργήθηκαν ελπιδοφόρα αισθήματα για πλήρη εξάλειψη του φαινομένου. (Κοκκέβη, Α., Στεφανής, Κ., 1994). Μέχρι που επανεμφανίστηκε με εντονότερο τρόπο τις τελευταίες δεκαετίες.

## 2.4. Είδη Ουσιοεξάρτησης

### Αλκοόλ

Η υπερβολική κατανάλωση οινοπνεύματος προκαλεί μια αλληλουχία αλλαγών στη συμπεριφορά του ανθρώπου. Βέβαια, ακόμα και μικρές δόσεις είναι αρκετές ώστε να επηρεάσουν την κρίση και τον έλεγχο των κινήσεων και των αντανακλαστικών, που είναι απαραίτητα προκειμένου να διασφαλίσει ένα άτομο την σωματική του ακεραιότητα, όπως για παράδειγμα τον έλεγχο του αυτοκινήτου. Οι μικρές έως μέτριες δόσεις οινοπνεύματος είναι ικανές να εμφανίσουν στο άτομο επιθετική συμπεριφορά, κάτι το οποίο είναι σύνηθες φαινόμενο σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Μέτρια έως υψηλή κατανάλωση αλκοόλ είναι πιθανό να προκαλέσουν επιπτώσεις στις ανώτερες νοητικές λειτουργίες, επηρεάζοντας την ικανότητα του ατόμου στη μάθηση και την απομνημόνευση. Τέλος, οι πολύ υψηλές δόσεις οινοπνεύματος προξενούν στον οργανισμό αδυναμία του αναπνευστικού και υπάρχουν περιπτώσεις που οδηγούν στο θάνατο. (Thio, 2008)

Η σταδιακή αύξηση κατανάλωσης αλκοόλ μπορεί να οδηγήσει στην εξάρτηση του ατόμου από αυτό. Επομένως, και η ξαφνική διακοπή της χρήσης οινοπνεύματος είναι αναμενόμενο να προκαλέσει συμπτώματα στέρησης, όπως για παράδειγμα άγχος, νευρικότητα, σπασμούς ή τρέμουλο. Επιπρόσθετα, είναι σημαντικό να αναφερθούμε και στις μακροπρόθεσμες συνέπειες της κατάχρησης αλκοόλ, οι οποίες είναι έκπτωση στις διαπροσωπικές σχέσεις, στον εργασιακό τομέα, καθώς και μόνιμη βλάβη ζωτικών οργάνων, ιδιαίτερα εάν συνδυάζεται με ελλιπή διατροφή. (Thio, 2008)

Αξίζει να τονιστεί ότι οι μητέρες, οι οποίες καταναλώνουν αλκοόλ κατά την περίοδο της εγκυμοσύνης είναι πιθανό σε μεγάλο ποσοστό το έμβρυο να γεννηθεί με αλκοολικό σύνδρομο. Τις περισσότερες φορές τα νεογνά υποφέρουν από νοητική υστέρηση. Συνάγεται μέσω ερευνών το συμπέρασμα ότι τα τέκνα από αλκοολικούς γονείς διατρέχουν διπλάσιο κίνδυνο εμφάνισης αλκοολισμού, σε σχέση με τα υπόλοιπα παιδιά. (Thio, 2008)

## Καπνός

Το κάπνισμα είναι μία από τις πιο συνηθισμένες εξαρτήσεις σε έναν άνθρωπο και παράλληλα μια από τις πιο συχνές αιτίες πρόκλησης θανάτων στην κοινωνία μας. Έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές έρευνες σχετικά με το εάν το κάπνισμα είναι η βασική αιτία καρδιακών νοσημάτων. Παρατηρήθηκαν ορισμένες αποκλείσεις στα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα της εκάστοτε έρευνας, με αποτέλεσμα να μην είναι καθολική και ξεκάθαρη η απάντηση του συγκεκριμένου ερωτήματος. Εντούτοις, δεν υπάρχει ουδεμία αντίρρηση μεταξύ των επιστημών ότι το κάπνισμα επιβαρύνει τον οργανισμό και τον καθιστά «εύφορο πεδίο» εμφάνισης καρδιακών νοσημάτων, σε σχέση με τους μη καπνιστές. Κάθε χρόνο υπολογίζεται ότι 170.000 άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους λόγω καρδιολογικών νοσημάτων του στεφανιαίου συστήματος, που σχετίζονται με το κάπνισμα. Με βάση τα ίδια αποτελέσματα ερευνών οι καπνιστές κινδυνεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό να προσβληθούν από καρκίνο του πνεύμονα, του οισοφάγου, του λάρυγγα ή των νεφρών. (Thio, 2008)

Σε παρόμοιο κίνδυνο βρίσκονται οι γυναίκες που καπνίζουν κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, καθώς αυξάνουν τις πιθανότητες για εκούσια αποβολή, πρόωρο τοκετό ή το έμβρυο να γεννηθεί λιποβαρές. (Thio, 2008)

Αναλύοντας τη σύνθεση του καπνού, παρατηρήθηκε πως περιέχει 4.000 χημικές ουσίες. Ορισμένες από αυτές έχουν επιβεβαιωθεί ως καρκινογόνες, άλλες ως διεγερτικές, ενώ η νικοτίνη θεωρείται η πιο επικίνδυνη, καθώς είναι η αιτία που ενδυναμώνει τη θέληση για κάπνισμα και έχει διεγερτικές ιδιότητες. Επομένως, η αίσθηση της χαλάρωσης που επικαλούνται οι περισσότεροι καπνιστές είναι ένα είδος ψευδαίσθησης από τη στιγμή που περιέχονται διεγερτικές ουσίες. (Thio, 2008)



## Κάναβη

Μία από τις πιο γνωστές και διαδεδομένες ναρκωτικές ουσίες είναι η μαριχουάνα ή χασίς. Αρχικά, είναι σημαντικό να διευκρινίσουμε ότι το φυτό κάνναβη παράγει τρία διαφορετικά προϊόντα. Τη *μαριχουάνα*, η οποία είναι το ίδιο το φύλλο και οι ανθοφόρες κεφαλές του θηλυκού φυτού, και περιέχει την ψυχοενεργή ουσία δέλτα-9 τετραϋδροκανναβινόλη (THC). Η συγκεκριμένη ουσία απορροφάται στο κυκλοφορικό σύστημα με τη βοήθεια των πνευμόνων και οδηγείται στον εγκέφαλο, όπου «γεμίζει» τους υποδοχείς με τις χημικές ουσίες «ανταμοιβής» του εγκεφάλου. Το *χασίς* το οποίο επίσης παράγεται από το φυτό κάνναβης και διατίθεται σε μικρούς χρωματιστούς κύβους και τέλος, το *χασισέλαιο*. (Κουτσελίνης, 2002)

Σύμφωνα με αναφορά του Κουτσελίνη (2002) η χρήση της κάνναβης συνοδεύεται από ορισμένες αρνητικές επιδράσεις, τις οποίες μπορούμε να τις χωρίσουμε σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει :

- κόκκινα μάτια,
- ξηροστομία,
- δυσκολία συγκέντρωσης,
- διαταραχές συντονισμού.

Η δεύτερη κατηγορία, αρχικά, επηρεάζει το άτομο σε κοινωνικό επίπεδο, όπως είναι η έκπτωση στις ενδοοικογενειακές και διαπροσωπικές σχέσεις ή έκπτωση στον εργασιακό τομέα. Επιπλέον, παρουσιάζονται σωματικές παθήσεις, όπως είναι αναπνευστικές παθήσεις, περιπτώσεις εμφάνισης καρκίνου, που σχετίζονται με το κάπνισμα, σεξουαλικές δυσλειτουργίες. Αυτό εξηγείται λόγω του ότι ο καπνός εισπνέεται αφιλτράριστος και παραμένει στους πνεύμονες αρκετά δευτερόλεπτα. (Κουτσελίνης, 2002)

Τέλος, σε βάθος χρόνου παρατηρείται επιρροή στο ψυχολογικό υπόβαθρο του ατόμου, εξαιτίας της ψυχολογικής εξάρτησης από το ναρκωτικό, η οποία συνεπάγεται με σταδιακή αύξηση της συχνότητας ή της ποσότητας του ναρκωτικού, και εκφράζεται με έντονο εκνευρισμό, συναισθηματική αστάθεια, απώλεια μνήμης, έλλειψη κινήτρων, κρίσεις άγχους (Κουτσελίνης, 2002). Σημαντικό να τονιστεί, ότι οι συχνοί χρήστες μαριχουάνας είναι πιθανό να εκδηλώσουν παράνοια, ψύχωση ή μορφές σχιζοφρένειας. (Thio, 2008)

<b>ΤΥΠΟΣ</b>	<b>ΕΜΦΑΝΙΣΗ</b>	<b>ΓΝΩΣΤΕΣ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ</b>	<b>ΠΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ</b>
<i>Μαριχουάνα</i>	Ξεραμμένο πράσινο φυτό με κοτσάνια και σπόρους	χόρτο, Μαίρη Τζέιν, σινσεμίλα, τσιγαριλίκι	Καπνίζεται ή τρώγεται
<i>Χασίς</i>	Καφέ/μαύρες πλάκες ή μπαλίτσες	φούντα, χόρτο, τσιγάρο	Καπνίζεται ή τρώγεται
<i>Τετραϋδροκανναβινόλη</i>	Μαλακές ζελατινώδεις κάψουλες	THC	Κατάποση από το στόμα
<i>Χασισέλαιο</i>	Παχύρευστο υγρό, που ποικίλει σε χρώμα	χασισέλαιο	Καπνίζεται ανακατεμένο με καπνό

### Εισπνεόμενες Ουσίες

Οι βραχυπρόθεσμες συνέπειες των εισπνεόμενων ουσιών παραπέμπουν σε συμπτώματα κοινού κρυολογήματος. Το άτομο που κάνει χρήση τέτοιων ουσιών :

- χάνουν την όρεξή τους για τροφή,
- νιώθουν έντονη κόπωση,
- παρουσιάζουν ρινορραγίες,
- φταρνίζονται και βήχουν,
- δεν μπορούν να συγκεντρωθούν. (Κουτσελίνης, 2002)

Επιπλέον, στις περιπτώσεις απότομης εισπνοής μεγάλων ποσοτήτων προκαλείται :

- βίαιη συμπεριφορά,
- αναισθησία
- ή ακόμα και ακαριαίος θάνατος. (Κουτσελίνης, 2002)

Μακροπρόθεσμες συνέπειες της χρήσης εισπνεόμενων ουσιών μπορεί να είναι :

- απώλεια βάρους,
- μυϊκή κόπωση
- ηπατίτιδα
- εγκεφαλική βλάβη

Στις περιπτώσεις απότομης εισπνοής μεγάλων ποσοτήτων μακροπρόθεσμα προκαλείται μόνιμη βλάβη στο νευρικό σύστημα. (Κουτσελίνης, 2002)

ΤΥΠΟΣ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ	ΓΝΩΣΤΕΣ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ	ΠΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
<i>Οξείδιο του Αζώτου</i>	Μικροί μεταλλικοί κύλινδροι με προωθητικό σωλήνα	Αέριο του γέλιου, whippets	Εισπνέεται
<i>Νιτρικό Αμύλιο</i>	Διαυγές κιτρινωπό υγρό σε αμπούλες	Poppers, Snappers	Εισπνέεται
<i>Χλωροϋδρογονάνθρακες</i>	Σπρέι αεροζόλ, καθαριστικά υγρά	Μεταλλικά δοχεία αεροζόλ με μπογιά	Εισπνέεται
<i>Υδρογονάνθρακες</i>	Μεταλλικά δοχεία με προωθητικό αέριο, βενζίνη, κόλα, διαλυτικό μπογιάς	Διαλύτες	Εισπνέεται

## Κοκαΐνη

Η κοκαΐνη είναι μία από τις πιο εθιστικές ουσίες, αφού «χτυπά» κατευθείαν το κεντρικό νευρικό σύστημα, και ιδιαίτερα η καθαρή κοκαΐνη μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα έχει αποτελέσματα στον οργανισμό. (Κουτσελίνης, 2002)

Τα πιο κοινά συμπτώματα που προκαλεί η συγκεκριμένη ουσία είναι :

- διασταλμένες κόρες,
- καταρροή
- διέγερση με αποτέλεσμα την απώλεια ύπνου
- χάνουν την όρεξη για τροφή
- υψηλή πίεση
- υψηλό καρδιακό ρυθμό
- παραισθήσεις

Ένας από τους πιο επικίνδυνους τρόπους χορήγησης είναι η ενέσιμη μορφή, διότι είναι ικανή να προκαλέσει (Thio, 2008) :

- μολυσματικές ασθένειες
- ηπατίτιδα
- Aids

Σε περιπτώσεις υπερδοσολογίας ή χρόνιας χρήσης μπορεί να προκαλέσει (Thio, 2008) :

- Θάνατο λόγω καρδιακής προσβολής
- Αναπνευστική ανεπάρκεια

ΤΥΠΟΣ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ	ΓΝΩΣΤΕΣ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ	ΠΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
<i>Κοκαΐνη</i>	Άσπρη κρυσταλλική σκόνη	Snow, Big C, Lady, White, Flake, Nose Candy, Coke	Με εισπνοή ή με ένεση
<i>Κρακ</i>	Άσπρες προς το μπρούτζινο μπαλίτσες ή κρυσταλλάκια σαν σαπούνι	Rock, Crack, Freebase	Καπνίζεται

### Άλλα Διεγερτικά

Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν οι αμφεταμίνες και οι μεθαμφεταμίνες, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να προκαλέσουν αρκετά συμπτώματα (Κουτσελίνης, 2002), όπως :

- Πονοκέφαλο,
- Εφίδρωση,
- Απώλεια ύπνου,
- Έντονο αίσθημα άγχους,
- Υψηλούς καρδιακούς ρυθμούς και πίεση,
- Διευσταλμένα μάτια
- Κατάθλιψη,
- Τρέμουλο

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι όλα τα παραπάνω συμπτώματα σε περιπτώσεις μεγάλων δόσεων, εμφανίζονται με πιο έντονο τρόπο. Επιπρόσθετα, προκαλούν και μακροπρόθεσμες συνέπειες (Κουτσελίνης, 2002), όπως είναι :

- Καρδιακή ανεπάρκεια
- Ψύχωση

ΤΥΠΟΣ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ	ΓΝΩΣΤΕΣ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ	ΠΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
Αμφεταμίνες	Κάψουλες, Χαπάκια, Ταμπλέτες	Speed, Ups, Uppers, Bumblebees, Dexedrine, Benzedrine, Pep pills	Κατάποση από το στόμα, με ένεση ή εισπνοή από τη μύτη
Μεταμφεταμίνες	Λευκή σκόνη, Χαπάκια,	Κρανκ, Speed, Crystal Meth,	Κατάποση από το στόμα, με ένεση ή εισπνοή από τη μύτη
Επιπρόσθετα Διεγερτικά	Χάπια, Κάψουλες	Ritalin, Didrex, Voranyl, Sandrex, Plegine, Cylert, Preludin	Κατάποση από το στόμα ή με ένεση

### Αντικαταθλιπτικά.

Τα αντικαταθλιπτικά σε φυσιολογικές δόσεις προκαλούν μυϊκή χαλάρωση και ηρεμία, ενώ αυξάνοντας ανεξέλεγκτα τη δοσολογία είναι αιτία να επηρεαστεί η σωματική ισορροπία του ατόμου, προβλήματα στην ομιλία, όπως τραύλισμα, καθώς και να μειωθεί η αντιληπτική ικανότητα του ατόμου. (Κουτσελίνης, 2002)

Σε περίπτωση υπερ-δοσολογίας ή συνδυασμού με οιοπνευματώδη ποτά μπορεί να αποβεί μοιραίο και να προκληθεί θάνατος. (Κουτσελίνης, 2002)

Υπάρχει ένας σημαντικό ποσοστό γυναικών που λαμβάνουν αντικαταθλιπτικά κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Μία τέτοια κατάσταση είναι δυνατό να προκαλέσει στο νεογέννητο στερητικό σύνδρομο, αφού είναι εξαρτημένα πριν καν γεννηθούν ή να προκαλέσουν προβλήματα κατά τον τοκετό στο ίδιο το μωρό ή στη μητέρα. (Κουτσελίνης, 2002)

ΤΥΠΟΣ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ	ΓΝΩΣΤΕΣ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ	ΠΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
Βαρβιτουρικά	Κόκκινες-Κίτρινες- Μπλέ κάψουλες ή Κίτρινες- Μπλέ κάψουλες.	Barbs, Blue Devils, Red Devils, Yellow Jacket, Downers, Seconal, Amytal.	Κατάποση από το στόμα
Methaqualone	Ταμπλέτες	Sopors, Ludes	Κατάποση από το στόμα
Αγχολυτικά	Κάψουλες ή ταμπλέτες	Valium, Serax, Tranxene, Librium	Κατάποση από το στόμα

### Παραισθησιογόνα

Οι βραχυπρόθεσμες συνέπειες των παραισθησιογόνων είναι οι εξής, σύμφωνα με τον Κουτσελίνη Α. (2002) :

- ü Επιβράδυνση αντανακλαστικών
- ü Άμβλυνση αισθήσεων
- ü Διαταραχή ομιλίας
- ü Διεσταλμένες κόρες
- ü Αύξηση θερμοκρασίας του σώματος
- ü Απώλεια ύπνου
- ü Τρέμουλο

Τα παραισθησιογόνα εμποδίζουν τους υποδοχείς του πόνου, με αποτέλεσμα τα άτομα να αυτοτραυματίζονται. Επιπλέον στους χρόνιους χρήστες παραισθησιογόνων προκαλούνται τα παρακάτω προβλήματα :

- ü Παράνοια
- ü παραισθήσεις
- ü Βίαιη συμπεριφορά
- ü Πνευμονική και καρδιακή δυσλειτουργία
- ü Πιθανότητα να υποστούν κόμα

ΤΥΠΟΣ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ	ΓΝΩΣΤΕΣ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ	ΠΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
Φαινσαικλιδίνη	Υγρό, Λευκή κρυσταλλική σκόνη, Χάπια, Κάψουλες	Αγγελόσκονη, Φονιάς αγριόχορτο, Το πλοίο της αγάπης, PCP, Hog	Κατάποση από το στόμα, ενέσιμα ή καπνίζεται (ψεκάζεται πάνω σε τσιγάρο)
Λυσεργικό οξύ διθυλαμιδίνη	Χρωματιστές ταμπλέτες, διαυγές υγρό, λεπτά τετραγωνάκια ζελατίνης	LSD, Microdot, Acid, Άσπρη αστραπή, Γαλάζιος ουρανός, Ζαχαρωτό	Κατάποση από το στόμα, γλείφεται στο χαρτί, ενώ η ζελατίνη και το υγρό μπορεί να τοποθετηθεί στα μάτια
Μεσκαλίνη/ Mescaline and Peyote	Σκληροί καφέ δίσκοι, ταμπλέτες, κάψουλες	Mesc, Buttons, Cactus	Οι δίσκοι καταπίνονται, καπνίζονται ή μασιούνται. Οι ταμπλέτες κατάποση από το στόμα.
Psilocybin	Φρέσκα ή αποξηραμέναμανιτάρια	Μαγικά μανιτάρια	Κατάποση από το στόμα ή μασιούνται

## 2.5. Αιτιολογία

Έχουν καταγραφεί πολλές ερμηνευτικές θεωρίες οι οποίες ασχολούνται με τους λόγους που μπορεί να οδηγηθεί ένα άτομο στη χρήση. Οι θεωρίες αυτές χωρίζονται σε τρεις βασικές κατηγορίες: στις βιολογικές, στις ψυχολογικές και στις κοινωνιολογικές. Οι βιολογικές θεωρίες υποστηρίζουν πως ο λόγος που ένα άτομο φτάνει στη χρήση είναι η έμφυτη ανοχή του στις ναρκωτικές ουσίες αλλά και μια διαταραχή του μεταβολισμού, η οποία δημιουργεί στο άτομο έντονη επιθυμία για χρήση. (Thio, 2008) Οι ψυχολογικές θεωρίες υποστηρίζουν ότι η χαμηλή αυτοεκτίμηση και άλλα μειονεκτικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου ευθύνονται για την κλίση του στα ναρκωτικά. Τέλος, σύμφωνα με τις κοινωνιολογικές θεωρίες, η χρήση αποδίδεται σε διάφορες κοινωνικές δυνάμεις, όπως ο βαθμός επιρροής της παρέας και η υποκοουλτούρα των ναρκωτικών. (Thio, 2008) Η βιολογική θεωρία είναι η λιγότερο αξιόπιστη σε σχέση με τις άλλες δυο, διότι δεν προσφέρει τα απαραίτητα στοιχεία που να τεκμηριώνουν τη θέση της. Έτσι παρακάτω πρόκειται να αναλυθούν παραδείγματα από τις άλλες δύο προσεγγίσεις. (Thio, 2008)

### *Η θεωρία της οικονομικής αποστέρησης*

Σύμφωνα με τον Elliot Currie (1993) ο λόγος που ένα άτομο στρέφεται στη χρήση είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την οικονομική του αποστέρηση. Όπως έχει παρατηρήσει, οι φτωχοί στρέφονται στη χρήση αντιδρώντας στις κοινωνικές συνθήκες που τους κατατάζει στους φτωχούς. Επιπρόσθετα μέσω της χρήσης, ο τοξικομανής ικανοποιεί την εσωτερική του ανάγκη για την απόκτηση συγκεκριμένης θέσης μέσα στην κοινωνία καθώς μέσα σε μια απόλυτα συμβατική κοινωνία, ο φτωχός δεν έχει νόμιμο τρόπο για να αποκτήσει με νόμιμα μέσα εκτίμηση και σεβασμό. Ένας ακόμη λόγος που στρέφει το άτομο στη χρήση είναι η ανάγκη να διαφύγει από μια δύσκολη και δυσβάστακτη πραγματικότητα. Επίσης, σύμφωνα με τον Currie (1993), **τα ναρκωτικά μπορούν να αποτελέσουν για ένα άτομο το νόημα και την ουσία της διαλυμένης του ζωής.** Όπως είναι ευρέως γνωστό στις λεγόμενες φτωχογειτονιές τα ναρκωτικά κυκλοφορούν και διαδίδονται με ευκολία, χωρίς την



παρέμβαση της αστυνομίας, με αποτέλεσμα ένα ήδη ευάλωτο άτομο να παρασυρθεί στη χρήση, δίχως να αναλογιστεί και να υπολογίσει τις συνέπειες της πράξης του. Η παραπάνω θεωρία περιγράφει εύστοχα τα αίτια της χρήσης, παρόλα αυτά όμως περιορίζεται στην ανάλυση των φτωχών ατόμων μιας κοινωνίας, χωρίς να επεκτείνεται και στη χρήση ναρκωτικών από πλούσιους ή τη μεσαία τάξη. (Thio, 2008)

#### *Η θεωρία του γνωστικού χειρισμού*

Η θεωρία του Alfred Lindesmith (1968) σε αντίθεση με τη θεωρία της οικονομικής αποστέρησης, που ασχολείται με τη χρήση των ναρκωτικών, αναφέρεται στον εθισμό στις ναρκωτικές ουσίες. Σύμφωνα με τον Lindesmith(1968) η αιτία του εθισμού είναι ο γνωστικός χειρισμός. Δηλαδή ο συνδυασμός που κάνει ο χρήστης μεταξύ του στερητικού συνδρόμου και στην πρότερη χρήση του ναρκωτικού. Συγκεκριμένα, όπως απέδειξε μέσω ενός πειράματος, κατά το οποίο είχε χορηγηθεί μορφίνη για την αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου σε ασθενείς και έπειτα ορισμένοι από αυτούς εθίστηκαν στα ναρκωτικά και άλλοι όχι, οι ασθενείς που είχαν συνδέσει γνωστικά τη δυσφορία της στέρησης με την προηγούμενη χρήση της ουσίας, ήταν όσοι κατέληξαν να εθιστούν. Αντιθέτως, οι άλλοι ασθενείς που εκδήλωναν τα ίδια ακριβώς συμπτώματα χωρίς να γνωρίζουν την προέλευση τους, δεν εθίστηκαν στη μορφίνη. Ο Lindesmith (1968), με σκοπό να ενισχύσει τη θεωρία του παρατήρησε ότι άτομα τα οποία πάσχουν από ψυχικά νοσήματα, νοητική υστέρηση, τα παιδιά αλλά και τα ζώα δεν δύναται να εθιστούν στις ουσίες, διότι δεν κατανοούν τη σημασία και την προέλευση των συμπτωμάτων του στερητικού συνδρόμου. (Thio, 2008)

#### *Κοινωνικοψυχολογική θεωρία*

Σύμφωνα με την κοινωνικοψυχολογική θεωρία, ένας από τους κύριους λόγους που οδηγούνται άτομα από όλες τις κοινωνικές τάξεις στη χρήση είναι διάφοροι κοινωνικοί παράγοντες, όπως η κουλτούρα των νόμιμων ναρκωτικών. Νόμιμα ναρκωτικά θεωρούνται τα τσιγάρα, τα αλκοολούχα ποτά, διάφορα ηρεμιστικά και καταπραϋντικά χάπια. (Thio, 2008) Η προώθηση των παραπάνω γίνεται μέσω άμεσων ή έμμεσων τρόπων. Οι διαφημίσεις, οι παρέες, η ανάγκη εξάλειψης του ανθρώπινου άγχους και πόνου, είναι κάποιοι από τους λόγους που όλο και περισσότεροι άνθρωποι πίνουν, καπνίζουν και κάνουν χρήση χαπιών με ηρεμιστική δράση. Έχοντας πλέον δεδομένη τη χρήση νόμιμων ναρκωτικών ουσιών τα άτομα

στρέφονται με ευκολία στον πειραματισμό με παράνομες ουσίες. Έτσι είναι πιθανόν τα περισσότερα άτομα να χρησιμοποιήσουν παράνομα ναρκωτικά, αφότου έχουν πει κάποιο ποτό ή να καπνίσουν κάποιο τσιγάρο. (Thio, 2008)

## 2.6. Ανακεφαλαίωση

Το κεφάλαιο αυτό ολοκλήρωσε το στόχο του, ο οποίος ήταν να μας εισαγάγει στο κόσμο της ουσιοεξάρτησης, αρχικά επεξηγώντας την ορολογία του θέματος που θα αναλύσουμε στη συνέχεια των κεφαλαίων, θέτοντας μια βάση για την καλύτερη κατανόηση. Επιπλέον, η ιστορική αναφορά μας έδωσε τη δυνατότητα να αντιληφθούμε πιο σφαιρικά αυτό το φαινόμενο και να συνειδητοποιήσουμε τα τρωτά σημεία της ιστορίας, που άφησαν έναν «εφιάλτη», όπως είναι τα ναρκωτικά, να εξελιχθεί σε μάλιστα του αιώνα.

Η ανάλυση των ειδών των ναρκωτικών είναι απαραίτητη, προκειμένου να κατανοήσουμε τη χημική διεργασία που υπόκεινται και τις πρακτικές συνέπειες που προκαλούν στον άνθρωπο επιτρέποντας να εισβάλουν στην καθημερινότητά του.

Σαφώς, δεν θα μπορούσε να λείπει η αναφορά των κοινωνικών, βιολογικών και ψυχολογικών αιτιών χρήσης των ναρκωτικών ουσιών.

Τέλος, καταγράφοντας τον κοινωνικό αποκλεισμό που βιώνουν καθημερινά οι τοξικοεξαρτημένοι, κατανοούμε την ύπαρξη ενός «φαύλου κύκλου», ο οποίος δεν επιτρέπει να παλέψουν με ίσους όρους εντός της κοινωνίας, στην οποία ζουν.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3<sup>ο</sup> : Ο ΟΥΣΙΟΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ**

### 3.1 Εισαγωγή

Στην σημερινή εποχή που ζούμε ο άνθρωπός προσπαθώντας να ανταπεξέλθει σε αυτές τις αντίξοες συνθήκες, κλεισμένος στον εαυτό του, είναι πολύ εύκολο να προβεί σε λανθάνουσες κινήσεις, να περπατήσει σε λανθασμένα μονοπάτια με κίνδυνο την μη επιστροφή του.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε το προφίλ του χρήστη, ώστε να μπορούμε αν όχι άμεσα, έστω έμμεσα να καταλάβουμε εάν το άτομο που μας ενδιαφέρει είτε είναι φίλος, συγγενής, είτε ένας απλός συνάνθρωπός μας, έχει πέσει θύμα στην μάστιγα του αιώνα, τα ‘‘Ναρκωτικά’’. Επιπλέον θα αναφερθούμε στο κοινωνικό προφίλ του χρήστη και στην τάση του να χρησιμοποιεί το σώμα του ως αντικείμενο αυτοκαταστροφής.

Κλείνοντας θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε το προφίλ της οικογένειας του τοξικοεξαρτημένου και το πόσο εύκολα το θύμα γίνεται ο αποδιοπομπαίος τράγος της οικογένειας αλλά και ολόκληρης της κοινωνίας.

### 3.2 Τα χαρακτηριστικά του χρήστη

Τα ναρκωτικά είναι φυτικές ή χημικές ουσίες, η οποίες εισβάλλοντας στον οργανισμό δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα του ανθρώπου και αυτό έχει ως αποτέλεσμα το άτομο να παρουσιάσει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά γνωρίσματα (Ν.4139/2013) : εμφανίζει αλλόκοτη συμπεριφορά , είναι οξύθυμος, νευρικός, μιλάει άσχημα προς τους γονείς του και γενικά στο οικογενειακό περιβάλλον, μιλάει στο τηλέφωνο συνωμοτικά, είναι μυστικοπαθής, φεύγει από το σπίτι σε ακατάλληλες ώρες. Επιπλέον χαρακτηριστικά που αφορούν την εμφάνιση και τις αντιδράσεις του: παρατηρείται παραμέληση του εαυτού του ωχρότητα , κοκκίνισμα των ματιών, ανίατα γέλια, έντονη αυξομείωση του βάρους του σώματος του, αϋπνία, βήχας, βρογχίτιδα, τατουάζ, περίεργα κουρέματα. (Καράμπελας Λ., 1988,). Τα άτομα που εμπλέκονται με τις ουσίες είναι συνήθως άτομα ευάλωτα, με χαμηλή αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση, εγωκεντρικά, ανασφαλής και κοινωνικά ανώριμα, άτομα που δεν μπορούν να πάρουν αποφάσεις για την ζωή τους και έτσι στρέφονται προς την ουσία πιστεύοντας πώς θα απαλλαγθούν από τα καθημερινά προβλήματα της ζωής τους, πιστεύοντας, πώς με αυτόν τον τρόπο ανακουφίζουν για λίγο τον ψυχικό πόνο που βιώνουν. (Μαρσέλος Μ., 1997, Αβραμίδης Β.Α, 1994)

Όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά τα αναφέρουμε για να μπορέσουμε να αντιληφθούμε άμεσα την χρήση, η οποία εν συνεχεία παράγει την εξάρτηση και τέλος την τοξικοεξάρτηση, βέβαια να επισημάνουμε πώς δεν παρατηρούνται όλα τα χαρακτηριστικά μαζί, αυτό εξαρτάται από την χρήση της ουσίας όπου το άτομο έχει χορηγήσει στον οργανισμό του.

Εν κατακλείδι το κυριότερο πρόβλημα που παράγει την εξάρτηση είναι η σύνδεση της ψυχής με την ουσία και όχι του σώματος γι` αυτό τον λόγο θεωρείται δύσκολή η απόφαση του ατόμου να απεξαρτηθεί από την ουσία, διότι πρώτα από όλα πρέπει να σκεφτεί και να αισθανθεί και να πει : **μπορώ να επιτύχω στην ζωή μου, μπορώ να ΖΩ.** (Μάτσα, 2007)

### 3.3.: Το κοινωνικό προφίλ του χρήστη

Τα τοξικοεξαρτημένα άτομα διακρίνονται από τα μη, μέσω συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, κοινωνικού και κοινωνικοψυχολογικού τύπου. Αρχικά η στροφή και η κατάληξη στη χρήση είναι πιθανότερη για τους άνδρες, παρά για τις γυναίκες. Το παραπάνω μαρτυρά την ευρύτερη τάση που έχουν οι άντρες να στρέφονται σε μη νόμιμες συμπεριφορές και πράξεις. Να σημειωθεί ωστόσο, ότι η κλίση αυτή των ανδρών στις ναρκωτικές ουσίες είναι ελάχιστα πιο πιθανή από των γυναικών. Δεύτερον, η ηλικία των χρηστών με μεγαλύτερο ποσοστό είναι από 18-25 και αυτό αιτιολογείται χάρη στην ελευθερία που έχουν από τους γονείς τους οι νέοι εκείνη την περίοδο της ζωής τους και έπειτα στη γενικότερη ελευθερία τους από δεσμεύσεις, όπως η εργασία, ο γάμος ή η ανατροφή κάποιου παιδιού. (Thio, 2008)

«Σύμφωνα με αποδεδειγμένα στοιχεία στηριζόμενα σε έρευνες, οι ανύπαντροι, άτεκνοι και άνεργοι είναι πιθανότερο να οδηγηθούν στη χρήση σε σχέση με εκείνους που είναι παντρεμένοι, έχουν παιδιά και εργάζονται». (Thio,A.,2008:418)

Τρίτον, πολύ συχνά οι χρήστες έρχονται σε επαφή με τα ναρκωτικά μέσα από το συγγενικό και φιλικό τους περιβάλλον. Όπως έχει παρατηρηθεί, οι χρήστες έρχονται αρχικά σε επαφή με νόμιμες ουσίες, όπως είναι το τσιγάρο. Η μύηση τους στη χρήση, ιδίως τις πρώτες φορές, συνήθως πραγματοποιείται με ουσίες που τους παραχωρούν οι φίλοι τους. Επιπρόσθετα είναι σχεδόν βέβαιο ότι στο ευρύτερο φιλικό περιβάλλον του χρήστη ουσιών, υπάρχουν άτομα ή κάποιο άτομο το οποίο είναι και εκείνο μνημένο στη χρήση.

Τέταρτον, οι νεαροί χρήστες ναρκωτικών, όπως έχει αποδειχθεί, έχουν χαλαρούς δεσμούς με τους κοινωνικούς θεσμούς και ιδιαίτερα με την οικογένεια, το σχολείο και την εκκλησία. Έτσι, λόγω του παραπάνω, είναι πιθανότερο να απουσιάζουν πολύ συχνά από το σχολείο και εν τέλει να το εγκαταλείπουν, να αρνούνται τη συμμετοχή τους σε οποιοδήποτε θρησκευτικό δρώμενο και να βγαίνουν πάρα πολύ συχνά (καθημερινά) σε σχέση με τους μη χρήστες. (Thio, 2008)

### 3.4.: Το σώμα ως αντικείμενο αυτοκαταστροφής

Ο τοξικοεξαρτημένος βιώνοντας μια οδυνηρή και απάνθρωπη πραγματικότητα προσπαθεί, με οποιοδήποτε κόστος, να βρει μια διέξοδο. Η διέξοδος αυτή είναι ουσιαστικά η διαφυγή του από τον πραγματικό χώρο και χρόνο και η μεταφορά του σε έναν κόσμο όπου ο ανήμπορος θα έχει την παντοδυναμία. Επιπρόσθετα στο χώρο αυτό θα μπορέσει να έχει αληθινή επαφή με ανθρώπους και πράγματα αλλά και με τον ίδιο του τον εαυτό. (Μάτσα, 2007)

Το μεγαλύτερο, πιθανόν, μειονέκτημα ενός τοξικομανή είναι το συναίσθημα της ανεπάρκειας του. Στο μυαλό του έχει σκιαγραφήσει τον εαυτό του ως αποτυχημένο, έχοντας έντονο το συναίσθημα του ανικανοποίητου, της αδυναμίας, της ανασφάλειας, του φόβου και της μηδαμινής αυτοεκτίμησης. Η μόνη διέξοδος σε αυτή την απάνθρωπη πραγματικότητα που βιώνει, εκεί όπου θα απαλύνει και θα μαλακώσει ο πόνος και η ένταση, είναι τα ναρκωτικά. Ωστόσο παρόλο που ανακουφίζεται, στην ουσία αυτό διαρκεί μονάχα όσο και η επήρεια των ουσιών, η πληγή μέσα του δεν κλείνει ποτέ. Έτσι ο τοξικομανής στρέφεται στην πρόκληση του σωματικού πόνου, ώστε να επέλθει ισορροπία με τον ψυχισμό του. Μέσα σε μια δύνη απελπισίας ο χρήστης ξεσπά βίαια στο ίδιο του το σώμα, κατακρεουργώντας κάθε μέλος του. Το σώμα του αποτελεί για αυτόν τον άνθρωπο, που δεν έχει όρια, το όριο του. Είναι το σημείο εκείνο που διαδραματίζεται η εσωτερική και η εξωτερική του σύγκρουση. (Μάτσα, 2007)

Η παραπάνω αυτοκαταστροφική συμπεριφορά παρουσιάζει ψυχοπαθητικά και χειριστικά στοιχεία. Παρατηρώντας ωστόσο πιο προσεκτικά, διακρίνεται η απόγνωση που οδηγεί τον χρήστη στο δύσκολο δρόμο που επιλέγει να περπατά, παρόλο που διακινδυνεύει κάθε λεπτό τη ζωή του. (Μάτσα, 2007)

### **3.5.: Τοξικοεξάρτηση και οικογένεια**

Οι οικογένειες των τοξικοεξαρτημένων ατόμων, σύμφωνα με έρευνες, δεν έχουν κάποιο συγκεκριμένο πρότυπο το οποίο να σκιαγραφεί τις σχέσεις μεταξύ των μελών. Ωστόσο οι οικογένειες αυτές παρουσιάζουν κάποια συγκεκριμένα κοινά χαρακτηριστικά. Ειδικότερα, όπως έχει παρατηρηθεί, βασικά χαρακτηριστικά μιας τέτοιας οικογένειας αποτελούν η βία (διαφόρων ειδών μορφές βίας, οι οποίες μπορεί να εκδηλώνονται μεταξύ των γονέων αλλά και προς το παιδί, ιδιαίτερα στις οικογένειες των γυναικών τοξικοεξαρτημένων η βία είναι συχνότερη και βιώνεται με τραυματικά αποτελέσματα) και η γενικότερη ένταση της ατμόσφαιρας. (Μάτσα, 2007)

Επιπρόσθετα στις οικογένειες των τοξικοεξαρτημένων παρατηρείτε συχνή ύπαρξη ψυχικών διαταραχών, όπως της καταθλιπτικής διαταραχής, και η χρήση ουσιών, όπως το αλκοόλ. Ένα ακόμη βασικό χαρακτηριστικό είναι η αδυναμία της οικογένειας να εκφράσει και να εκδηλώσει τα συναισθήματα της, με αποτέλεσμα οι σχέσεις των μελών να είναι στερημένες από αγάπη, τρυφερότητα και ενδιαφέρον. Έτσι, δημιουργείται μια έντονη αίσθηση θυμού στα άτομα, λόγω της συναισθηματικής αποστέρησης. Η έντονη αυτή αίσθηση θυμού καταπιέζεται από φόβο ότι αν εκδηλωθεί θα προκληθεί ακόμη μεγαλύτερη αποδιοργάνωση και θα πυροδοτηθούν νέα προβλήματα. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω αποτελεί η στάση του παιδιού αυτής της οικογένειας, το οποίο αντί να εκφράσει άμεσα το θυμό του, προσπαθεί με έμμεσο και λανθασμένο τρόπο να αντιδράσει, καταλήγοντας στα ναρκωτικά. (Μάτσα, 2007)

#### *Το προφίλ των γονέων του χρήστη*

Ο πατέρας του χρήστη ουσιών, συνήθως παρουσιάζεται ως αδιάφορος, απορριπτικός, απρόσιτος και απόμακρος και πολλές φορές βίαιος προς το παιδί - χρήστη αλλά και προς τα άλλα μέλη της οικογένειας. Επίσης ο πατέρας παρουσιάζεται πολύ συχνά ως εξαιρετικά ψυχρός και χειραγωγούμενος από τη μητέρα. (Baither,1989 , Μάτσα, 2007)

Το προφίλ της μητέρας του τοξικοεξαρτημένου έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών επιστημόνων. Τις περισσότερες φορές χαρακτηρίζεται ως μια φιγούρα υπερπροστατευτική, η οποία ελέγχει και παρεμβαίνει ολοκληρωτικά στη ζωή



του παιδιού-χρήστη. Θεωρεί το παιδί ανίκανο και ανήμπορο και γι αυτό το λόγο αναλαμβάνει εκείνη όλες τις υποχρεώσεις του, αφότου εκείνο δεν μπορεί. (Μάτσα,2007)

Οι γυναίκες χρήστες, σε αντίθεση με τους άνδρες, βρίσκονται σε συνεχή ανταγωνισμό με τις μητέρες τους. Η στάση της μητέρας, στην περίπτωση αυτή, είναι υπερπροστατευτική και συχνά εξουσιαστική. Από την άλλη πλευρά οι πατέρες περιγράφονται ως άτομα παράλογα, συναισθηματικά στερημένα και συχνά είναι εξαρτημένοι από το αλκοόλ και άλλες ψυχοτρόπες ουσίες αλλά και σεξουαλικά επιθετικοί, με αποτέλεσμα η πιθανότητα της αιμομιξίας να είναι αυξημένη. (Stanton, 1989)

Όπως είναι ευρέως γνωστό, η οικογένεια είναι ο σημαντικότερος παράγοντας κοινωνικοποίησης, έχοντας άμεσο αντίκτυπο στη συμπεριφορά και στις αντιδράσεις των μελών, αφότου υπάρχει συνεχής αλληλεπίδραση. Έφηβοι οι οποίοι αναπτύσσονται σε ένα νοσηρό περιβάλλον, είναι πιθανότερο να υιοθετήσουν το μοντέλο συμπεριφοράς με το οποίο έμαθαν να ζουν. Παρόλα αυτά όμως η παραπάνω διαπίστωση δεν είναι καθολική, καθώς η πιθανότητα εμφάνισης περιστατικών τοξικοεξάρτησης, είναι εξίσου πιθανή και σε οικογένειες όπου κανείς από τους γονείς δεν κάνει χρήση. Ωστόσο κοινό σημείο και στις δύο περιπτώσεις είναι ότι σε οποιαδήποτε δυσλειτουργική οικογένεια υπάρχει ο κίνδυνος της χρήσης. Αυτό μπορεί να συμβαίνει είτε λόγω έλλειψης επικοινωνίας είτε λόγω παθογενών σχέσεων μεταξύ των μελών, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να μπλοκάρουν τη συναισθηματική ανάπτυξη και ωρίμανση του παιδιού με αποτέλεσμα μια μη ολοκληρωμένη και συναισθηματικά και γνωστικά στερημένη προσωπικότητα. (Μάτσα, 2007)

### 3.6.: Το εξιλαστήριο θύμα της οικογένειας

Όπως έχει αποδειχθεί μέσω πολλών ερευνών, οι οικογένειες των ατόμων που έρχονται σε επαφή με ψυχότροπες ή ναρκωτικές ουσίες, έχουν μεταξύ τους κάποια κοινά χαρακτηριστικά, όπως είναι οι έντονες συγκρούσεις, κάποια μορφή βίας, η καταπίεση και ο θυμός. Σύμφωνα με τη Μάτσα (2007), κατά τη διάρκεια της ζωής των οικογενειών αυτών, υπάρχουν περίοδοι που μπορεί να βρεθούν σε έντονη κρίση. Συνήθως έπειτα από κάποιο έντονο γεγονός, όπως θάνατος, διαζύγιο, οικονομική ανέχεια η κρίση μπορεί να φθάσει σε κορύφωση. Σε αυτές τις περιπτώσεις η ισορροπία της οικογένειας, η οποία είναι ήδη ευάλωτη, δύναται να διαταραχθεί ολοσχερώς, με απρόσμενη κατάληξη. (Μάτσα, 2007)

Οι οικογένειες με τα παραπάνω χαρακτηριστικά, με σκοπό να αντιμετωπίσουν τις περιόδους κρίσης, αναγκάζονται να μετατοπίσουν το βάρος των ευθυνών στον αδύναμο κρίκο της οικογένειας, που τις περισσότερες φορές είναι ο χρήστης τοξικών ουσιών. Το παραπάνω γεγονός συμβαίνει διότι η οικογένεια δεν είναι σε θέση να κατανοήσει και να αντιμετωπίσει τις πραγματικές αιτίες των προβλημάτων της και για το λόγο αυτό μετατρέπει το χρήστη σε εξιλαστήριο θύμα. Τα παιδιά που καταλήγουν στη χρήση, τις περισσότερες φορές έχουν κοινό χαρακτηριστικό τους το ρόλο τους μέσα στην οικογένεια. Ειδικότερα είναι συνήθως το «καλό παιδί» της οικογένειας ή το ευνοούμενο του πατέρα ή της μητέρας. (Μάτσα, 2007) Αυτά τα παιδιά αναλαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος των ευθυνών για τη δυσλειτουργία της οικογένειας τους. Κατά τη διάρκεια μιας οικογενειακής κρίσης μπορεί να συμβαίνουν πολλά γεγονότα παράλληλα, όπως προβλήματα μεταξύ των γονέων, μεταξύ αδελφών, οικονομικά θέματα ή παραβατική συμπεριφορά κάποιου μέλους. Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός πως όταν σε μια τέτοια οικογένεια, πολυπροβληματικού χαρακτήρα, παρουσιαστεί μια οποιαδήποτε πράξη του εξιλαστήριου θύματος, μπορούν αυτομάτως όλα τα υπόλοιπα προβλήματα να υποβαθμιστούν και εν τέλει να εξαλειφθούν. Όταν η οικογένεια ανακαλύψει ή το άτομο αποκαλύψει ότι είναι χρήστης ουσιών, τα υπόλοιπα τρέχοντα ζητήματα έρχονται σε δεύτερη μοίρα και πλέον δεν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος για αυτά. (Μάτσα, 2007)

«Ο χρήστης με την τοξικομανία του αποσπά την προσοχή των γονιών του από προσωπικά ή συζυγικά προβλήματα. Εξισορροπεί την συναισθηματική απόσταση

ανάμεσα τους, αφού τους κάνει να αισθάνονται πως πρέπει να προσπαθήσουν από κοινού να αντιμετωπίσουν την κατάσταση και να σώσουν το παιδί. Μετά από αυτήν την κρίση η οικογένεια διατηρεί την συνοχή της. Τα αδέρφια μπορούν να αισθάνονται επιτυχημένα στη ζωή τους αφού όλη την αποτυχία έχει αναλάβει το μέλος- θύμα» (Μάτσα Κ., 2007:295).

Ουσιαστικά ο χρήστης πέραν του ρόλου του αποδιοπομπαίου τράγου κατέχει και το ρόλο του μηχανισμού ομοιόστασης της οικογένειας. Ο όρος ομοιόσταση περιγράφει την δυνατότητα του εκάστοτε μηχανισμού να διατηρεί τις ισορροπίες. Η εκδήλωση του προβλήματος της τοξικομανίας δίνει τη δυνατότητα στην δυσλειτουργική οικογένεια να εκδηλώσει την συναισθηματική της εμπλοκή.

Το εξαρτημένο άτομο παρουσιάζεται τις περισσότερες φορές, προς τους ανθρώπους εκτός οικογένειας, ως μοναχικό, απομονωμένο, πιθανότατα βίαιο και γίνεται αντικείμενο σχολιασμού και χλευασμού. Ωστόσο τα παραπάνω στοιχεία ισχύουν, σύμφωνα με τους γονείς, μόνο για τις ώρες που το άτομο βρίσκεται υπό την επήρεια των ουσιών. Κατά τα άλλα, τις υπόλοιπες ώρες ο τοξικομανής παραμένει το «καλό» και ανήμπορο παιδί της οικογένειας, το οποίο και συμπονούν ή πιο σωστά λυπούνται. Τα άτομα στα μάτια των γονιών είναι έρμαιο απέναντι στα πανίσχυρα ναρκωτικά. Γενικότερα, όπως έχει παρατηρηθεί από επαγγελματίες του χώρου, οι γονείς των εξαρτημένων ατόμων εκδηλώνουν το φαινόμενο της άρνησης ή της λεγόμενης «οικογενειακής τύφλωσης», δηλαδή αποφεύγουν να δουν και να παραδεχτούν την τοξικοεξάρτηση αν και είναι προφανή τα σημάδια, όπως η αλλαγή στην εμφάνιση ή στη συμπεριφορά του παιδιού. Επίσης πολύ συχνά ενώ το ίδιο το παιδί παραδέχεται τη χρήση και ενοχοποιεί τον εαυτό του για αυτή, οι γονείς εθελοτυφλούν. Η αποκάλυψη μιας τέτοιας αλήθειας επί το πλείστον γίνεται τυχαία (κάποια περίεργη κίνηση του χρήστη, μέσω προσώπων εκτός οικογένειας, μέσα από ιατρικές εξετάσεις για άλλους λόγους κλπ) καθώς σπάνια το παιδί βρίσκει το θάρρος να αποκαλύψει το γεγονός. Οι πρώτες αντιδράσεις των γονέων έπειτα από μια τέτοια αποκάλυψη είναι να επιρρίψουν τις ευθύνες σε άλλους, συνυπεύθυνους παράγοντες και όχι στην επιλογή του ίδιου του παιδιού. Οι κακές συναναστροφές και τα κακόφημα στέκια είναι οι συνηθέστερες αιτίες. (Μάτσα, 2007)

Οι οικογένειες που έρχονται αντιμέτωπες με τέτοια ζητήματα δύσκολα μπορούν να δουν ξεκάθαρα την αλήθεια, για αυτό το λόγο επιλέγουν να πιστεύουν πως για την κατάσταση του παιδιού-χρήστη ευθύνονται οι άλλοι. Ο χρήστης για τους γονείς είναι ένα ανήμπορο πλάσμα, το οποίο δέχεται παθητικά την αδυναμία του να αντιδράσει.

### **3.7.: Το εξιλαστήριο θύμα της κοινωνίας**

Η κρίση της οικογένειας του τοξικομανή αποτελεί μόνο ένα μικρό μέρος της κρίσης που χαρακτηρίζει μια ολόκληρη κοινωνία. Μια τέτοια οικογένεια είναι ουσιαστικά η μορφή μιας οποιασδήποτε δυσλειτουργικής οικογένειας ακραίου τύπου. Η γενικότερη κρίση της σημερινής κοινωνίας, αυτομάτως δημιουργεί μηχανισμούς ώστε να εντοπίσει τα κατάλληλα άτομα για να τα μετατρέψει σε εξιλαστήρια θύματα. Ανεξάρτητα από την παρακμιακή τάση των θεσμών, η κοινωνία αναζητά τα άτομα εκείνα που θα αποτελέσουν τους αποδιοπομπαίους τράγους, με μοναδική αιτία αυτού τη διαφορετικότητα τους ή την παρεκκλίνουσα συμπεριφορά τους.

Ο σκοπός που λαμβάνουν χώρα τα παραπάνω είναι διότι η κοινωνία χρειάζεται να επιρρίψει το φορτίο των ευθυνών της στα άτομα αυτά και εν τέλει να τα στιγματίσει και να τα εξαφανίσει. Οι τοξικομανείς αποτελούν τα άτομα που υπόκεινται συνεχώς κοινωνικό έλεγχο, είτε λόγω της χρήσης ουσιών, είτε λόγω της συχνής παραβατικής τους συμπεριφοράς, που μπορεί να τους οδηγήσει στη φυλακή.

Η επιλογή του δρόμου των ναρκωτικών είναι η μία όψη του νομίσματος. Στην πίσω πλευρά της επιλογής αυτής υπάρχει η ευθύνη μιας ολόκληρης κοινωνίας όπου τα οράματα, οι σταθερές κοινωνικές αναφορές και η αξιοκρατία έχει εκλείψει. (Μάτσα, 2007)

### **3.8 Ανακεφαλαίωση**

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζονται διάφορες πληροφορίες που αφορούν το τοξικοεξαρτημένο άτομο και τον κόσμο του. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται πληροφορίες που αφορούν το προφίλ του εξαρτημένου ατόμου καθώς και της οικογένειας του. Συγκεκριμένα αναλύονται τα χαρακτηριστικά του τοξικοεξαρτημένου, το κοινωνικό του προφίλ, η αυτοκαταστροφική του τάση, τα χαρακτηριστικά των γονέων του αλλά και γενικότερα τις σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας.

Κλείνοντας περιλαμβάνεται μια αναφορά στην σχέση του εξαρτημένου με την κοινωνικό γίνεσθαι.

Ο σκοπός του κεφαλαίου ήταν να αποτυπώσει, όσο το δυνατόν πληρέστερα, την εικόνα και το περιβάλλον ενός εξαρτημένου από τις ναρκωτικές ουσίες ατόμου, ώστε να πληροφορηθεί ο αναγνώστης και να διαμορφώσει μια ευρύτερη εικόνα για το θέμα.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4<sup>ο</sup> : Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΟΣ**

### **ΑΤΟΜΟΥ**

#### **4.1 Εισαγωγή**

Το τρίτο κεφάλαιο μας βοήθησε να σκιαγραφήσουμε τον χρήστη μέσα από τα χαρακτηριστικά του και τους ρόλους που έχει στη οικογένεια και την κοινωνία. Μέσα από το τέταρτο κεφάλαιο θα προσεγγίσουμε και θα αναλύσουμε τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται μια προσωπικότητα και από ποιους παράγοντες επηρεάζεται η διαμόρφωση αυτή.

Θα αναφερθούμε στους «σημαντικούς άλλους» της ζωής μας και πως αυτοί βάζουν το δικό τους λιθαράκι στις επιλογές μας.

Στη συνέχεια θα επικεντρωθούμε στα ελλείμματα της προσωπικότητας και του ψυχισμού, πως δημιουργούνται και γιατί δίνουν «πεδίο δράσης» στις ναρκωτικές ουσίες.

#### 4.2. Παράγοντες που διαμορφώνουν την προσωπικότητα ενός ατόμου

Δεν είναι απαραίτητο να έχει ασχοληθεί κάποιος με την ψυχολογία ή οποιαδήποτε κοινωνική επιστήμη για να γνωρίζει τον όρο προσωπικότητα. Είναι μια έννοια την οποία την χρησιμοποιούμε καθημερινά, όλοι, σε διάφορες στιγμές ή συζητήσεις της καθημερινότητάς μας. Εάν ερωτηθεί κάθε άτομο ξεχωριστά, θα μπορεί να δώσει και έναν άλλο ορισμό, με αρκετά κοινά σημεία και άλλα όχι. Για το λόγο αυτό, πριν αναφερθούμε στους παράγοντες που διαμορφώνουν την προσωπικότητα, θα παρουσιάσουμε τον ορισμό της προσωπικότητας, με σκοπό να υπάρχει μια κοινή βάση.

Ο ορισμός του Μάνου Ν. (1997:47) αναφέρει ότι «το νευρικό σύστημα του ανθρώπου έχει την ικανότητα να καταγράφει, αποθηκεύει και συνθέτει τις εμπειρίες του ατόμου, έτσι ώστε να παράγονται τα πιο αποτελεσματικά για την προσαρμογή σχήματα συμπεριφοράς. Με την πάροδο του χρόνου και κάτω από την επίδραση των εμπειριών που προέρχονται από το κοινωνικό περιβάλλον, αναπτύσσεται ένα σύστημα βασικά σταθερών διαθέσεων, τάσεων, πεποιθήσεων, επιθυμιών, αξιών και σχημάτων προσαρμογής, που χαρακτηρίζουν το συγκεκριμένο άτομο και του δίνουν τη μοναδικότητά του. Το διακριτό αυτό όλο, που αποτελείται από σχετικά μόνιμες τάσεις και σχήματα συμπεριφοράς ενός ατόμου, το ονομάζουμε προσωπικότητα».

Επομένως, η προσωπικότητα αποτελείται από ένα σύνολο ισχυρών και φανερών συναισθημάτων και συμπεριφορών, τα οποία χαρακτηρίζουν το κάθε άτομο στην πορεία της ζωής του, με μόνη προϋπόθεση να ισχύουν φυσιολογικές καταστάσεις. (Kaplan H., Sadock B., Grebb J., 2000)

Στη συνέχεια, θα πραγματοποιήσουμε μια αναφορά στους δύο βασικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την «μορφή» της προσωπικότητας του ατόμου και οι οποίοι είναι οι γενετικοί παράγοντες, όπως για παράδειγμα η κληρονομικότητα, και οι περιβαλλοντικοί παράγοντες, οι οποία αποτελούνται από την κοινωνία, την οικογένεια και την παιδαγωγική.

Κατά την θεωρία της κληρονομικότητας υποστηρίζεται ότι ο άνθρωπος κατά τη γέννησή του κληρονομεί ορισμένα χαρακτηριστικά, που προσδιορίζουν την εξωτερική του εμφάνιση και κάποια γονίδια, που προδιαθέτουν τη συμπεριφορά του. Ουσιαστικά, στοιχεία και γονίδια που φέρουν οι γονείς, απομονώνονται ή

συνδυάζονται και δημιουργούν μία νέα σύνθεση, την οποία σηματοδοτούν μια νέα προσωπικότητα. (Maslow A., 2011)

Στον αντίποδα αυτής της θεωρίας εμφανίζονται οι περιβαλλοντικοί παράγοντες, οι οποίοι αποτελούνται από τις εμπειρίες, τις ενδοοικογενειακές σχέσεις, τις διαπροσωπικές σχέσεις, την ατομική βούληση, την εκπαίδευση, την «σχέση» που δημιουργεί το ίδιο το άτομο με την κοινωνία. (Maslow A., 2011)

Όσο και αν προσπαθήσουμε να «ζυγίσουμε» αυτούς τους δύο παράγοντες, η πραγματικότητα μας δείχνει ότι η προσωπικότητα είναι αποτέλεσμα ενός μοναδικού συνδυασμού για κάθε άνθρωπο, των γενετικών και περιβαλλοντικών στοιχείων, που τον απαρτίζουν. (Maslow A., 2011). Κατέχει πολλές ιδιότητες και ικανότητες με τη γέννησή του, αλλά δεν θα εξωτερικευτούν, ούτε θα της ανακαλύψει το άτομο, αν δεν πυροδοτηθούν από κάποιο γεγονός, συναίσθημα, σκέψη.



#### **4.3. Η ύπαρξη των «σημαντικών άλλων» και ο καθοριστικός τους ρόλος**

Οι κοινωνίες είναι με τέτοιο τρόπο οργανωμένες, όπου προκαλούν στα άτομα που τις απαρτίζουν, την ανάγκη να ανήκουν σε ομάδες, αντιληπτές από τους ίδιους ή όχι. Κάθε στιγμή της ζωής τους εντάσσονται σε όλο και περισσότερες ομάδες και αρχίζουν να διαμορφώνουν ιδέες, απόψεις, αξίες και στόχους, για τα οποία δέχονται επιρροές συνεχώς από αυτό το περιβάλλον που τους περικλείει. (Ζαφειρίδης Φ., 2009)

Σαφώς, υπάρχουν ορισμένες ομάδες, οι οποίες διαδραματίζουν ένα ρόλο πιο άμεσο, καθοριστικό και ουσιαστικό στη ζωή των ανθρώπων και όσο αφήνονται σε αυτές, τους δίνουν το δικαίωμα να εισχωρούν στο ασυνείδητο και να επηρεάζουν τις επιλογές τους.

Από την πρώτη στιγμή που γεννιέται ο άνθρωπος είναι μέλος μια αρχικά κλειστής ομάδας, που ονομάζεται οικογένεια. Απαρτίζεται κυρίως από τους γονείς και μετέπειτα από προγενέστερους αυτών. Οι γονείς αποτελούν τα πρώτα πρόσωπα με τα οποία ταυτίζεται ένα άτομο και τα μιμείται, ώσπου να φτάσει σε μια ηλικία, που θα έχει την ικανότητα να επεξεργαστεί και να αξιολογήσει το «υλικό» που έχει αποκτήσει. Από την νηπιακή ηλικία έχει ανάγκη από παρακίνηση και υποστήριξη, προκειμένου να επιτύχει την προσπέλαση των πρώτων εμποδίων. Επιπλέον, οι συναισθηματικές του ανάγκες ξεκινούν από το διάστημα που κυοφορείται από τη μητέρα και θέλει να νιώσει πληρότητα, την οποία θα πρέπει να δώσουν οι δύο γονείς. Για να διαμορφώσει μια προσωπικότητα, η οποία θα χαρακτηρίζεται από ελεύθερη έκφραση απόψεων, συναισθημάτων και στόχων, θα πρέπει να νιώσουν εκτίμηση, σεβασμό και κατανόηση. Επιπρόσθετα, η επικοινωνία είναι ένα από τα σημαντικότερα προσόντα, που πρέπει να διαθέτει μια οικογένεια, τόσο μεταξύ γονιών και παιδιού, όσο και ανάμεσα στο ζευγάρι. (Angel, S., 2010)

Αντίθετα, η αδιαφορία, η υποτίμηση και η καταφρόνηση που μπορεί να λάβει ένα άτομο στην παιδική του ηλικία, είναι αιτία πολλών συναισθηματικών, επικοινωνιακών και διανοητικών δυσλειτουργιών. (Angel, S., 2010)

Η αμέσως επόμενη ομάδα, την οποία συναντάει στο δρόμο του το άτομο είναι το σχολείο, το οποίο εκπροσωπούν οι δάσκαλοι και οι καθηγητές. Σύμφωνα με τον Παπαδάτο Γ. (2010) αποτελούν τα επόμενα πρόσωπα μίμησης. Οι καθηγητές έχουν

την ιδιότητα του καθοδηγητή και έχουν την ικανότητα να «ανοίξουν» πόρτες σε ορίζοντες, που τα παιδιά θα έχουν τη δυνατότητα να εξερευνήσουν και να αποκτήσουν γνώση, επίγνωση και αυτογνωσία.

Ακόμα μια ομάδα, η οποία συντροφεύει το άτομο στα περισσότερα χρόνια της ζωής του είναι οι φίλοι και οι συνομήλικες παρέες. Για την επιλογή και αξιολόγηση αυτών των ατόμων, έχει «στρώσει» δρόμο η οικογένεια, αφού ανάλογα με την αυτοεκτίμηση που έχει αποκτήσει το κάθε άτομο, επιλέγει τα άτομα, που θεωρεί ότι του αξίζουν, έχουν κοινές αξίες, στόχους και όνειρα και αισθάνεται ο εαυτός του. (Παπαδάτος Γ., 2010)

Τέλος, δε θα μπορούσε να μην γίνει αναφορά στην ίδια την κοινωνία, η οποία θέτει από μόνη της, πολλές φορές τα δεδομένα πάνω στα οποία ζει το άτομο και πρέπει να προσαρμόσει ολόκληρη τη ζωή του. (Ζαφειρίδης Φ., 2009). Η κοινωνία αλληλεπιδρά με όλες τις παραπάνω ομάδες και καταλήγει ατομικά στον καθένα, άλλες φορές με θετικό και άλλες με αρνητικό αντίκτυπο.

#### 4.4. Ελλείμματα στην ταυτότητα και τον ψυχισμό

Κάθε άτομο στη διάρκεια της ζωής του συναναστρέφεται με το κοινωνικό του περίγυρο. Από την άλλη οι κοινωνικές μας σχέσεις αναπτύσσονται και εξελίσσονται με τέτοιο τρόπο, που μόνο ο ανθρώπινος εγκέφαλος μπορεί να διαχειριστεί αυτές τις πολύπλοκες λειτουργίες και καταστάσεις που βιώνει ο άνθρωπος. (Μάτσα, 2006)

Επομένως, το ανθρώπινο νευρικό σύστημα είναι διαμορφωμένο έτσι ώστε να δίνει στον οργανισμό τη δυνατότητα να επεξεργάζεται τις έντονες αλλαγές των συνθηκών του περιβάλλοντός του. Μέσα από αυτές τις συνθήκες, όπως αναλύθηκε προηγουμένως «σχηματίζεται» η προσωπικότητά σε όλες τις μορφές της. Αυτός ο σχηματισμός, υποστηρίζει ο Morel A., (Μάτσα, 2006) είναι εξέλιξη μιας ξεχωριστής για το κάθε άτομο αλληλεπίδρασης γενετικών, ψυχικών και κοινωνικών ενεργειών. Την ατομική ταυτότητα μπορούμε να την παρομοιάσουμε σαν αναπαράσταση, η οποία προβάλλει στόχους, σκέψεις, συναισθήματα προς τον ίδιο τον εαυτό. (Μάτσα, 2006). Με γνώμονα αυτή τη διάσταση της ταυτότητας, ο χρήστης νιώθει ένα κενό και έχει υιοθετήσει την πεποίθηση ότι δεν χαίρει εκτίμησης όχι μόνο από το κοινωνικό σύνολο, αλλά κυρίως από τον ίδιο τον εαυτό. (Ζαφειρίδης Φ., 2009)

Σύμφωνα με τον Bergeret J. (1999), τα άτομα που χαρακτηρίζονται από ελλειμματική προσωπικότητα έχουν χαρακτηριστικό τη μη καλή οργάνωση του ψυχισμού τους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να προσδιορίσουν τα όνειρα, τους στόχους και τις αξίες τους. Δυσκολεύονται να δουν την απλότητα των καταστάσεων και των γεγονότων στη ζωή τους, καταλήγοντας να είναι ευάλωτοι στις εξωτερικές επιδράσεις που επιδέχονται. Εξαιτίας της έλλειψης πίστης στον εαυτό τους νιώθουν την ανάγκη να «αγκιστρωθούν» από μια ομάδα. (Μάτσα, 2006)

Τα ελλείμματα μπορεί αν προέρχονται από τις μη οργανωμένες και υποστηρικτικές σχέσεις που αντιμετώπιζε το άτομο, είτε αυτό παραπέμπει στις σχέσεις με τους γονείς, τους φίλους, το σύνολο των πεποιθήσεων που υποστηρίζει και επιβάλλει μια κοινωνία. Τέλος, ο τρόπος που βλέπει τον εαυτό του μέσα από όλες αυτές τις συνιστώσες είναι ένα σημαντικό πεδίο. (Μάτσα, 2006)

Καταλήγουμε λοιπόν, ότι κάθε στιγμή στη ζωή ενός ατόμου, που βιώνει αυτή την αποτυχία να εξισορροπήσει τις εσωτερικές του αμφιταλαντεύσεις με τους

εξωτερικούς προκαθορισμένους και επιτακτικούς τρόπους λειτουργίας, το κενό μεγαλώνει με συνέπεια μια δεδομένη, ευάλωτη και καθοριστική στιγμή να υπάρξει αρκετός «χώρος», ώστε να εισέλθει η ουσία στη καθημερινότητά του, στη ζωή του. (Μάτσα, 2006)

#### **4.5. Ανακεφαλαίωση**

Αρχικά, το κεφάλαιο αυτό μέσα από τον ορισμό της προσωπικότητας, μας καθιστά σαφές τα στοιχεία που εμπεριέχει και περικλείει η συγκεκριμένη έννοια. Γίνεται κατανοητό, πόσο εύπλαστη είναι η προσωπικότητα του ανθρώπου από τους πρώτους μήνες της ζωής του και πόσο ρόλο διαδραματίζει το περιβάλλον, η κοινωνία, η οικογένεια, ακόμα και η κληρονομικότητα, χωρίς όμως να είναι έρμαιο αυτών, καθώς παρεμβαίνει καθοριστικά το ίδιο το άτομο σε αυτή τη δημιουργία .

Στη συνέχεια, δίνεται έμφαση στους «σημαντικούς άλλους» που πρωταγωνιστούν στη πορεία της ζωής του ανθρώπου και εμφανίζονται νοερά ή ουσιαστικά στις κρίσιμες στιγμές, εκεί που οι συνθήκες ζητάνε από έναν άνθρωπο να κάνει τις επιλογές του, σε διάφορους τομείς της ζωής του.

Από αυτές τις επιλογές «ξεσκεπάζονται» τα ελλείμματα της ψυχής, που κουβαλάει ο καθένας από εμάς και έρχονται στο νου ερωτήματα για τη ζωή, που είναι δύσκολο να απαντηθούν. Αυτά τα ερωτήματα και τις σκέψεις για τη ζωή και το νόημά της, θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5<sup>ο</sup> : ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ**

### **5.1.: Εισαγωγή**

Το κεφάλαιο που ακολουθεί παρουσιάζει διάφορες απόψεις, οι οποίες σχετίζονται με την αναζήτηση του νοήματος της ζωής. Ειδικότερα περιλαμβάνονται απόψεις αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων, η άποψη της ορθόδοξης χριστιανικής θρησκείας και τέλος αναφέρονται ευρύτερες απόψεις που έχουν διατυπωθεί για το συγκεκριμένο ζήτημα από ξένους φιλοσόφους, ψυχολόγους και γενικότερα από ανθρώπους διάφορων χώρων. Στο κεφάλαιο περιλαμβάνονται οι παραπάνω απόψεις με σκοπό να διαμορφωθεί μια γενικότερη εικόνα όσων έχουν ειπωθεί στο πέρασμα των εποχών για το συγκεκριμένο θέμα αλλά και πως έχουν εκφραστεί άνθρωποι διαφορετικών χώρων για αυτό.

## 5.2.: Φιλοσοφικές προσεγγίσεις αρχαίων ελλήνων φιλοσόφων

Στο υποκεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται διάφορες απόψεις που έχουν διατυπώσει αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι σχετικά με το θεμελιώδες ερώτημα «ποιο είναι το νόημα της ζωής;».

*Σωκράτης εξ Αθήνας (470-399 π.Χ.)*

Ο Σωκράτης αποτέλεσε κυρίαρχη μορφή της ελληνικής φιλοσοφίας και θεμελιωτής της επιστημονικής έρευνας και μεθοδολογίας. Εισήγαγε καινούριες έννοιες όπως την ηθική, την αρετή και την ευδαιμονία. Σχετικά με το ερώτημα που αναλύουμε ο Σωκράτης υποστήριζε πως το νόημα της ζωής εντοπίζεται στην έννοια της αυτογνωσίας και στο περίφημο «γνώθι σαυτόν». Ειδικότερα σύμφωνα με τα λεγόμενα του, για να φθάσει ο άνθρωπος στο νόημα της ζωής πρέπει να προσδιορίσει την ταυτότητα του και να γνωρίσει πολύ καλά τον ίδιο του τον εαυτό. Έπειτα είναι απαραίτητο να επιτύχει την απόλυτη ισορροπία μεταξύ σώματος-ψυχής, η οποία θα επεκτείνεται και στη γενικότερη ζωή του. Έτσι, είναι δυνατό ο άνθρωπος να πλησιάσει και ίσως να φθάσει στην ουσία της ζωής. (Καρασμάνης κ. συν, 2002)

*Αναξίμανδρος ο Μιλήσιος εξ Ιωνίας (611-545 π.Χ.)*

Σύμφωνα με τον Αναξίμανδρο η ουσία της ζωής εντοπίζεται στην έννοια της δικαιοσύνης. Συγκεκριμένα, η δικαιοσύνη είναι εκείνο το στοιχείο που έχει τη δυνατότητα να παρέχει ισορροπία μεταξύ των οποιωνδήποτε μαχόμενων-αντίθετων στοιχείων στο και έτσι το άτομο να οδηγείται μέσα από αυτό το δρόμο στο νόημα της ζωής. (Παπαδόπουλος, 2003)

*Ηράκλειτος εξ Έφesus (544-484 π.Χ.)*

Ο Ηράκλειτος στην δική του προσέγγιση υποστηρίζει πως ο σκοπός της ανθρώπινης ύπαρξης είναι η ανακάλυψη του εαυτού, η ανακάλυψη και η κατανόηση της ανθρώπινης ψυχής και του πολυδιάστατου χαρακτήρα της. Ωστόσο επισημαίνει πως ο παραπάνω δρόμος είναι πολύ δύσκολος και τις περισσότερες φορές ακατόρθωτος για έναν άνθρωπο. (Ανδριανόπουλος, 2012)

#### *Γοργίας ο Λεοντίνος (483-375π.Χ.)*

Ο Γοργίας αποτελεί μια μορφή του φιλοσοφικού κόσμου ο οποίος σε αντίθεση με τους περισσότερους φιλοσόφους απορρίπτει κάθε μορφή ηθικής αξίας. Σύμφωνα με την άποψη του Γοργία το μόνο δίκαιο που υπάρχει είναι το φυσικό δίκαιο, εκείνο δηλαδή που ο ισχυρός υπερισχύει. Όσο αφορά το περί νοήματος ζώης ερώτημα υποστηρίζει πως η ουσία εντοπίζεται στην δύναμη της ανθρώπινης ψυχής. Συγκεκριμένα θεωρεί πως κάθε άνθρωπος θα πρέπει να προσπαθεί να διατηρεί την ψυχή του σε εγρήγορση, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει οτιδήποτε δυσάρεστο ή δύσκολο παρουσιαστεί κατά τη διάρκεια της ζωής του. Όταν κάποιος αφήσει την ψυχή του σε αδράνεια χάνει το νόημα και υπολειτουργεί. Αξιοσημείωτο στοιχείο αποτελεί ο χαρακτηρισμός που αποδίδει ο Γοργίας σε όσους αφήνουν την ψυχή τους σε αδράνεια, αποκαλώντας τους «ηλίθιους». (Παπαδόπουλος, 2003)

#### *Εμπεδοκλής ο Ακραγαντίνος (495-435π.Χ.)*

Ο Εμπεδοκλής έχει χαρακτηριστεί ως φιλόσοφος με έντονα πεσιμιστικά στοιχεία. Σχετικά με την προσέγγιση του στο ερώτημα που αναλύεται διαγράφεται ολοφάνερα η πεσιμιστική του αυτή διάθεση. Συγκεκριμένα ο Εμπεδοκλής υποστηρίζει πως η ζωή του ανθρώπου στη γη δεν έχει κανένα απολύτως νόημα και ότι ζει περιμένοντας να περάσουν τα χρόνια και να οδηγηθεί στο θάνατο, ο οποίος αποτελεί εν τέλει τη λύτρωση του. (Irwin, 2005)

#### *Αριστοτέλης(384-322π.Χ.) και Πλάτων*

Ο Αριστοτέλης και ο Πλάτων πιστεύουν πως το νόημα της ζωής είναι η τελειοποίηση της ανθρώπινης φύσης. Όπως υποστηρίζουν, οι άνθρωποι βρίσκονται στη γη με σκοπό να φθάσουν στο πιο υψηλό επίπεδο την ανθρώπινη τους φύση, συμπεριλαμβανομένων όλων των διαστάσεων της. (Irwin, 2005)

#### *Πύρρων ο Ηλείος (360-270π.Χ)*

Ο Πύρρων, ο οποίος ανήκει στους σκεπτικιστές φιλόσοφους, υποστήριξε την άποψη πως αφού ο άνθρωπος δεν είναι σε θέση να γνωρίζει την πλήρη αλήθεια, όσο αφορά την ζωή και την μόνιμη ή μη διάσταση της, πρέπει να ζει χωρίς να αναζητά απαντήσεις σε ερωτήματα που δεν είναι σε θέση να απαντήσει, όπως είναι άλλωστε και το νόημα της ζωής. (Παπαδόπουλος, 2003)



*Επίκτητος (50-120μ.Χ.)*

Ο Επίκτητος ήταν Στωικός φιλόσοφος. Σύμφωνα με τον Επίκτητο το νόημα της ζωής εντοπίζεται στην δυνατότητα του ανθρώπου να αποφεύγει και να αντιμετωπίζει καθετί στη ζωή του που μπορεί να του προκαλεί φόβο ή λύπη, καθώς ανεξάρτητα από τα υλικά αγαθά που μπορεί να κατέχει το σημαντικότερο είναι η εσωτερική του ηρεμία. (Ανδριανόπουλος, 2012)

*Επίκουρος (341-270π.Χ.)*

Ο Επίκουρος θεωρεί πως το νόημα της ζωής βρίσκεται στο να συνειδητοποιήσει ο άνθρωπος ότι έχει μια και μοναδική ευκαιρία για να ζήσει. Έτσι, σύμφωνα με τα λεγόμενα του, θα μπορέσει να εκτιμήσει τον χρόνο που έχει στη διάθεση του και να τον σπαταλά μόνο για χαρούμενες στιγμές. (Παπαδόπουλος, 2003)

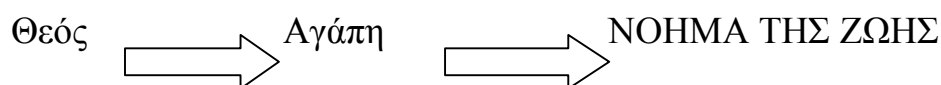
*Ισοκράτης (436-338π.Χ.)*

Ο Ισοκράτης, ήταν διάσημος Αθηναίος ρήτορας. Η άποψη του σχετικά με την ουσία της ζωής είναι πως πρέπει κάθε άνθρωπος να ασχολείται με την «αρετή» και την οργάνωση της ζωής του με συνετό τρόπο, διότι μόνο μέσω αυτού του τρόπου θα μπορέσει να ανακαλύψει το νόημα της ζωής του. (Irwin, 2005)

### 5.3.: Το νόημα της ζωής υπό το πρίσμα της χριστιανικής θρησκείας

Η χριστιανική ορθόδοξη θρησκεία αποτελεί θρησκεία εκατομμυρίων Ελλήνων και άλλων ανθρώπων ανά τον κόσμο. Σε μια προσπάθεια να προσεγγίσουμε τις αρχές και τα διδάγματα, όπως αυτά διατυπώνονται στα χριστιανικά κείμενα, παρατηρήσαμε μια κοινή ροή σχετικά με την ουσία και το νόημα της ζωής. Για την εκκλησία η ζωή αποτελεί κάτι πολύ σημαντικό. Είναι δωρεά του θεού και για αυτό το λόγο ο άνθρωπος πρέπει να την εκτιμά. Σύμφωνα με τη χριστιανική άποψη για να μπορέσει ένας άνθρωπος να φτάσει στην ουσία της ζωής, δηλαδή στον θεό, θα πρέπει να διαβεί έναν μακρύ και δύσκολο δρόμο με πειρασμούς και στερήσεις. Οι διδαχές του χριστιανισμού επικεντρώνονται στην ουσιαστική και ανιδιοτελή σχέση του ανθρώπου με το θεό. Ειδικότερα, όπως κήρεται ο Χριστός, το νόημα της ζωής ενός ανθρώπου είναι να ζει κοντά στο θεό, αναπτύσσοντας μαζί του μια σχέση αμοιβαίας αγάπης. Η αγάπη αυτή είναι ο ακρογωνιαίος λίθος για ένα γενικότερο αίσθημα αγάπης που θα πρέπει να χαρακτηρίζει τη ζωή των ανθρώπων, μια αγάπη δηλαδή η οποία δεν θα περιορίζεται μόνο στον θεό, αλλά θα επεκτείνεται και θα μοιράζεται σε όσους και όσα τον περιβάλλουν. (Φουντουλάκης,2010)

Σύμφωνα με τη χριστιανική άποψη το νόημα της ζωής αποτυπώνεται στο ακόλουθο σχήμα:



(Φουντουλάκης,2010)

Οι θεμελιώδεις αρχές του χριστιανισμού είναι οι ακόλουθες:

- ü Ζω θα πει αγαπώ
- ü Αγαπώ σημαίνει ελευθερώνομαι από τη μοναξιά
- ü Ελευθερώνομαι σημαίνει αληθεύω
- ü Αληθεύω, φτάνω κοντά στον Θεό και βρίσκω το νόημα της ζωής (Κρικώνης, 1995)

Πέραν όσων προαναφέρθηκαν, πραγματικό νόημα στη ζωή δεν είναι μόνο να ανακαλύψει ο άνθρωπος ότι ο ίδιος ο Θεός αποτελεί το νόημα και να αναπτυχθεί μια σχέση αμοιβαίας αγάπης. Ειδικότερα, ο άνθρωπος για να επιτύχει στο μέγιστο βαθμό μια ουσιαστική σχέση με τον Θεό, είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί μια μορφή επικοινωνίας μεταξύ τους ,μέσω της προσευχής, να ακολουθεί ο άνθρωπος τις εντολές και τις διδαχές του Θεού και να ζει κοντά του επισκεπτόμενος συχνά τα σημεία πίστης και λατρείας του. (Φουντουλάκης,2010)

Εν κατακλείδι, αυτό που αναφέρεται παραπάνω αλλά και γενικότερα στα χριστιανικά αποφθέγματα είναι πως ο Θεός δίνει στον άνθρωπο τη δυνατότητα της επιλογής. Έτσι, μπορεί να επιλέξει να καθοδηγεί ο ίδιος τη ζωή του , με αποτέλεσμα μια κενή ζωή, ή να πορευθεί σύμφωνα με τη βούληση και τις προτροπές του Θεού και να αποκτήσει μια πλήρη ζωή, όπου θα μπορέσει να βρει την πραγματική ικανοποίηση και ευτυχία και εν τέλει το νόημα της ζωής του.

#### 5.4.: Ευρύτερες απόψεις για το νόημα της ζωής

Στο ακόλουθο υποκεφάλαιο παρουσιάζονται διάφορες προσεγγίσεις που αφορούν το νόημα της ζωής, όπως έχουν διατυπωθεί από ανθρώπους ποικίλων ιδιοτήτων. Γενικότερα οι απόψεις που έχουν διατυπωθεί, περισσότερο υπό το πρίσμα των Ευρωπαίων φιλοσόφων, συρρικνώνονται σε τέσσερα είδη απαντήσεων:

- I. Πολλοί φιλόσοφοι θεωρούν πως η ζωή δεν έχει συγκεκριμένο σκοπό. Η ανθρώπινη ύπαρξη είναι ένα εντελώς τυχαίο γεγονός.
- II. Άλλοι υποστηρίζουν ότι η ζωή αποκτά νόημα ανάλογα με το ποια είναι η συμπεριφορά του ανθρώπου. Στην περίπτωση αυτή δίδεται ιδιαίτερη σημασία στην ηθική και σωστή συμπεριφορά που πρέπει να διέπει τη ζωή των ανθρώπων.
- III. Κάποιοι θεωρούν ως κυριότερο στόχο της ανθρώπινης ύπαρξης τη σχέση ανθρώπου-Θεού. Έτσι, υποστηρίζουν πως η ζωή ενός ανθρώπου θα πρέπει να είναι σύμφωνη με την Θεία βούληση.
- IV. Τέλος, έχουν διατυπωθεί απόψεις οι οποίες υποστηρίζουν ότι ο κάθε άνθρωπος, ως αυτούσια μονάδα, πρέπει να εντοπίσει το νόημα της ζωής του, το οποίο θα του δώσει την εσωτερική του πληρότητα. (Ηλιάδη, 2010)

Παρακάτω αναφέρονται επιγραμματικά διάφορες απόψεις σχετικά με το νόημα της ζωής:

- Ø Ο Τόμας Χόμπς (1588-1679), Άγγλος φιλόσοφος και στοχαστής, υποστηρίζει πως το ζωώδες ένστικτο του ανθρώπου για κυριαρχία στο περιβάλλον και στους υπόλοιπους ανθρώπους είναι ο σκοπός της ζωής του. Ωστόσο για να καταφέρει ο άνθρωπος να ζήσει σε μια οργανωμένη κοινωνία θα πρέπει να παραμερίσει την ατομιστική του τάση και να συμβιώσει με άλλους ανθρώπους. (Ηλιάδη, 2010)
- Ø Ο Ζακ Ντεριντά (1930-2004), ο οποίος ήταν Γάλλος φιλόσοφος εντοπίζει το νόημα της ζωής στην υπευθυνότητα και σε έναν τρόπο ζωής, ο οποίος χαρακτηρίζεται από ένα είδος «ηρωικώς ζην». (Ηλιάδη, 2010)
- Ø Ο Γερμανός στοχαστής Έντμουντ Χούσερλ (1859-1938), θεωρεί πως η προάσπιση των αξιών που έχει υιοθετήσει κάθε άνθρωπος είναι αυτό που δίνει νόημα στη ζωή του. (Ηλιάδη, 2010)

- Ø Ο Όζβαλντ Σπρένγκλερ (1880-1936), ο οποίος ήταν Γερμανός ιστορικός και μετέπειτα φιλόσοφος, υποστήριξε πως η ανθρώπινη ζωή δεν έχει κανένα απολύτως νόημα. Θεωρεί ότι το μόνο το οποίο δύναται να κάνει ο άνθρωπος είναι να προσπαθήσει να διατηρήσει το είδος του. (Ηλιάδη, 2010 , Πλάγγεσης, 2009)
- Ø Ο υπαρξιστής Γερμανός φιλόσοφος Μάρτιν Χάιντεγκερ (1889-1976), υποστηρίζει ως σκοπό της ανθρώπινης ύπαρξης την ελευθερία. Ο φιλόσοφος θεωρεί πως δεν υπάρχουν απόλυτες αξίες που πρέπει να δεσμεύουν τις ζωές των ανθρώπων και πως η ελευθερία είναι η ουσία της ανθρώπινης ζωής. (Ηλιάδη, 2010) (Πλάγγεσης, 2009)
- Ø Ο Γερμανός φιλόσοφος Ιμάνουελ Κάντ (1724-1804) υποστηρίζει πως στόχος και νόημα στη ζωή ενός ανθρώπου είναι να πορεύεται σύμφωνα με τους ηθικούς νόμους. (Ηλιάδη, 2010)
- Ø Ο Έριχ Φρομ (1900-1980) Γερμανός φιλόσοφος και ψυχαναλυτής υποστηρίζει πως εξαιτίας της υπερκαταναλωτικής κοινωνίας όπου ζουν, οι άνθρωποι έχουν πλέον αντικαταστήσει την πραγματική ευτυχία με την ψευδαίσθηση. Έτσι, η ικανοποίηση της απληστίας του είναι ο σκοπός της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου. (Ηλιάδη, 2010)
- Ø Ο Λούντβιχ Βιτγκενστάιν (1889-1951), σύγχρονος Αυστριακός φιλόσοφος, υποστήριξε πως το ερώτημα «ποιο είναι το νόημα της ζωής;» είναι άσκοπο. Σύμφωνα με την άποψη του, όταν δεν γνωρίζεις ένα θέμα, όπως είναι και το ερώτημα που αφορά το νόημα της ζωής, δεν μπορείς να μιλήσεις για αυτό, έτσι είναι προτιμότερο να σιωπάς εντελώς. (Χέγκελ, 2013 , Ηλιάδη, 2010)
- Ø Ο Άρθουρ Σοπενχάουερ (1788-1860), επίσης Γερμανός φιλόσοφος, ο οποίος χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα πεσιμιστής, υποστηρίζει πως ο κόσμος χαρακτηρίζεται από μια συνεχή ανικανοποίητη βούληση, δηλαδή προσπαθούμε να πάμε σε κάτι το οποίο δεν μπορούμε να φτάσουμε. Άρα, δεν υπάρχει σκοπός και νόημα στη ζωή. (Schopenhauer, 2011 , Ηλιάδη, 2010)
- Ø Ο Ινδός Μαχάτμα Γκάντι (1869-1948), αποτέλεσε μια μεγάλη πολιτική μορφή, επίσης ήταν στοχαστής, ακτιβιστής και επαναστάτης. Όπως υποστήριξε πως πρέπει να ζούμε σαν να πρόκειται να πεθάνουμε αύριο. Η φράση αυτή αποτυπώνει τη γενικότερη φιλοσοφία του, σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος πρέπει να συνειδητοποιήσει πόσο σημαντική είναι η ζωή του και να ζει την κάθε του στιγμή, χωρίς περιττές σκέψεις και αναζητήσεις. (Settel, 1997)

- Ø Ο Ρώσος Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς Ντοστογιέφσκι (1821-1881), ο οποίος αποτέλεσε κορυφαία μορφή της παγκόσμιας λογοτεχνίας, θεωρεί πως η ίδια η ζωή είναι πολύ πιο σημαντική από το νόημα της άρα είναι περιττό να σπαταλείται χρόνος για απαντήσεις στα φιλοσοφικά ερωτήματα. (Σταθόγιαννης, 2011)
- Ø Ο Κομφούκιος (552 π.Χ.-479π.Χ.), Κινέζος διανοητής και κοινωνικός φιλόσοφος, διατύπωσε απόψεις σχετικά με το νόημα της ζωής ενός άνδρα. Συγκεκριμένα υποστήριζε πως ο κάθε άνδρας θα πρέπει να εκπαιδευτεί και να μάθει να συμπεριφέρεται με συγκεκριμένο τρόπο ο οποίος θα τον κάνει ιδανικό πρότυπο για τους υπόλοιπους ανθρώπους. (Smith, 1986)
- Ø Ο Ουίλλιαμ Σαίξπηρ (1564-1616), Άγγλος ποιητής και θεατρικός συγγραφέας, θεωρούσε πως σκοπός της τέχνης είναι να δώσει νόημα και σχήμα στη ζωή. Συνεπώς για εκείνον το νόημα της ζωής βρίσκεται στην τέχνη και στο πως αυτή επιδρά και διαμορφώνει τη ζωή κάθε ανθρώπου. (Γεωργοβασίλης, 1989)
- Ø Ο Φράντς Κάφκα (1883-1924), ο Εβραϊκής καταγωγής λογοτέχνης και πεζογράφος, έστρεφε την άποψη του στο Θεό. Υποστήριζε πως ανεξάρτητα με το αν υπάρχει θεός ή όχι, όλοι οι άνθρωποι θα πρέπει να συμπεριφέρονται και να πορεύονται σαν να υπήρχε. Άρα και αυτός εντοπίζει ως ουσία της ζωής την σχέση Θεού – ανθρώπου. (Ηλιάδη, 2010 , Γιάνους, 1978)
- Ø Η επιστήμη της βιολογίας έχει και εκείνη τοποθετηθεί για το συγκεκριμένο ζήτημα, υποστηρίζοντας πως το νόημα της ανθρώπινης ύπαρξης είναι το εξής: να βρει ο άνθρωπος τις όσο το δυνατό καλύτερες συνθήκες για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες του (όπως η αναπαραγωγή, η τροφή κτλ) ώστε να συνεχισθεί η διαιώνιση του είδους. (Ηλιάδη, 2010 , Χριστοδουλάκης, 1994)
- Ø Ο Αμπραάμ Μάσλοου (1908-1970), ο οποίος ήταν Αμερικανός ψυχολόγος και υποστήριζε τη λεγόμενη θετική ψυχολογία, εντοπίζει την ουσία της ζωής στην ολοκλήρωση του ανθρώπου και στην ικανοποίηση των κυριότερων αναγκών, στις οποίες περιλαμβάνονται όλων των ειδών οι ανάγκες, όπως οι βασικές σωματικές του ανάγκες, οι συναισθηματικές αλλά και οι γνωστικές και οι αισθητικές. Έτσι, ο κάθε άνθρωπος είναι σε θέση να θέτει το σκοπό της ζωής του, ανάλογα με το πώς ο ίδιος επιλέγει να ικανοποιήσει όλες τις ανάγκες του αλλά και σε ποια από αυτές τις ανάγκες θα δώσει προτεραιότητα. (Ηλιάδη, 2010 , Shaffer, 2004)

- Ø Ο Εθνικός ποιητής των Ελλήνων, Διονύσιος Σολωμός (1798-1857) υποστήριζε πως ο άνθρωπος πρέπει να αγαπά για να ζει και να ζει για να αγαπά. Έτσι, για εκείνον το νόημα της ζωής βρίσκεται στην αγάπη που πρέπει να περικλείει την ανθρώπινη ύπαρξη. (Κουκουλομάτης, 1998)
- Ø Ο νομπελίστας Έλληνας ποιητής Οδυσσέας Ελύτης (1911-1996) εντόπιζε το νόημα της ζωής στην ίδια τη ζωή. Υποστήριζε πως παρόλο που η ζωή είναι δύσκολη με πολλές αντιξοότητες αξίζει τον κόπο να τη ζει κανείς απλά και μόνο για να ξέρει ότι την έζησε, όσο το δυνατόν πιο υπερήφανος για τις πράξεις του. (Κουκουλομάτης, 1998)
- Ø Ο συγγραφέας και ποιητής Νίκος Καζαντζάκης (1883-1957), υποστήριζε πως ο άνθρωπος είναι ικανός να διαμορφώσει μόνος του, τον δικό του παράδεισο, όπως εκείνος επιθυμεί, και εκεί σίγουρα θα βρει το νόημα και την ευτυχία της ζωής του ανάλογα με τις δικές του επιθυμίες και ανάγκες. (Κουκουλομάτης, 1998)

## 5.5 Ανακεφαλαίωση

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο πραγματοποιήθηκε μια προσπάθεια να παρουσιαστούν απόψεις που έχουν διατυπωθεί σχετικά με το θεμελιώδες ερώτημα «ποιο είναι το νόημα της ζωής;».

Αρχικά παρουσιάστηκαν απόψεις αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων, οι οποίοι έχουν προσεγγίσει το ερώτημα από διάφορες σκοπιές. Ο κάθε ένας από αυτούς, με γνώμονα το πεδίο αναζήτησης του και την ευρύτερη στάση του απέναντι στη ζωή, διατύπωσε άποψη.

Στη συνέχεια του κεφαλαίου παρουσιάστηκε η θέση της ορθόδοξης χριστιανικής θρησκείας. Ο Χριστιανισμός, όπως διαπιστώσαμε ύστερα από την όσο δυνατό πληρέστερη βιβλιογραφική ανασκόπηση, εκφράζει, μέσω των εκπροσώπων του, με απόλυτη σαφήνεια την ουσία της ζωής καθώς και τον τρόπο που καθένας μπορεί να οδηγηθεί σε αυτή.

Το τελευταίο υποκεφάλαιο περιλαμβάνει την παρουσίαση απόψεων, που έχουν διατυπωθεί, από ανθρώπους που ανήκουν σε διάφορους χώρους, όπως συγγραφείς, Ευρωπαίοι φιλόσοφοι και γενικότερα άνθρωποι που έχουν διατυπώσει κάποια προσέγγιση για το συγκεκριμένο ζήτημα. Όπως είναι προφανές, δεν είναι δυνατό να καταγραφούν όλες οι απόψεις που έχουν καταγραφεί ανά τους αιώνες και για αυτό επιλέχθηκαν ορισμένες από αυτές.

Εν κατακλείδι σκοπός του κεφαλαίου ήταν να καταγράψει, όσο το δυνατό πληρέστερα, απόψεις που αφορούν το περί νοήματος ζωής ερώτημα, ώστε ο αναγνώστης να πληροφορηθεί και να διαμορφώσει μια ευρύτερη εικόνα για αυτό.



## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6<sup>ο</sup> : ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ**

### **6.1 Εισαγωγή**

Σε αυτό το κεφάλαιο ολοκληρώνεται η συλλογιστική πορεία του θέματος της πτυχιακής, καταγράφοντας αρχικά τη διαδικασία του επαναπροσδιορισμού της ταυτότητας του χρήστη, πώς δηλαδή ένας εξαρτημένος αποφασίζει να οριστικοποιήσει την απόφασή του για αλλαγή και να καταλήξει στο αίτημα βοήθειας.

Στη συνέχεια αναλύεται η εισαγωγή του στο πρόγραμμα θεραπείας, πώς το αντιλαμβάνεται και τι προσδοκά από αυτό, καθώς και τις δυσκολίες που βιώνει σε κάθε βήμα που πράττει.

Τέλος, τονίζουμε τις αλλαγές που προκύπτουν από αυτό το εγχείρημα, τη δύναμη των κινήτρων με σκοπό την επίτευξη των στόχων και την κατάκτηση νέων αξιών, προσαρμοσμένα σε μία νέα βάση της προσωπικότητας του ατόμου.

## **6.2. Επαναπροσδιορισμός της ταυτότητας του χρήστη**

Φτάνοντας στον επαναπροσδιορισμό της ταυτότητας ενός χρήστη και πριν την ανάλυσή του σταδίου αυτού, είναι σημαντικό να επισημάνουμε την καθοριστική προϋπόθεση της οικειοθελούς αλλαγής από το ίδιο το άτομο. Η θέληση για αλλαγή συνήθως εκφράζεται ύστερα από ένα έντονο γεγονός, όπως για παράδειγμα ο θάνατος ενός φιλικού προσώπου από ναρκωτικά, ο φόβος πιθανής φυλάκισης, το κυνηγητό της αστυνομίας, το αίσθημα της μοναξιάς, η έλλειψη διαμονής και σίτισης, γεγονότα τα οποία αναγκάζουν το άτομο να «επαναδιαπραγματευτεί» με τον εαυτό του. Παρόλα αυτά ο κυριότερος παράγοντας που οδηγεί το άτομο στην αλλαγή και στην φυγή από τον δρόμο των ναρκωτικών είναι η στιγμή που το άτομο έρχεται αντιμέτωπο με την πραγματικότητα του και βιώνει στο μέγιστο βαθμό την «κατάρρευσή» του από τις ουσίες. (Μάτσα, 2006)

Όμως κανείς δεν μπορεί να προβλέψει πότε θα έρθει αυτή η στιγμή, προκειμένου να κλείσει αυτός ο κύκλος. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Μάτσα (2006:130) «σε άλλους κρατάει λίγο, σε άλλους μια ολόκληρη ζωή». Η διάρκεια αυτού του κύκλου εξαρτάται από το νόημα και τους στόχους που έχει ορίσει το άτομο, καθώς και από τον τρόπο ζωής του περιβάλλοντός του. (Μάτσα, 2006)

Η επιλογή του δρόμου της απεξάρτησης συνεπάγεται με την επιλογή να διακόψει την οποιαδήποτε σχέση του με τις ουσίες. Ένας δρόμος διόλου ευθύς. Αντίθετα, γεμάτος φόβους, ανησυχίες, πειρασμούς, εσωτερικές συγκρούσεις, αμφιβολίες για το που θα οδηγηθεί το άτομο μέσα απ αυτή την προσπάθεια. Για όλους αυτούς τους λόγους και ακόμα περισσότερους είναι πολύ σημαντικό να αποφασίσει το ίδιο το άτομο την αλλαγή του, διότι αλλιώς οι πιθανότητες να ξεπεράσει τις δοκιμασίες, που θα εμφανιστούν μπροστά του λιγοστεύουν επικίνδυνα. Το αίσθημα της αποτυχίας μεταμορφώνεται σε εφιάλη, που του ανεβάζει τα επίπεδα δυσκολίας και του βάζει «τρικλοποδιά» σε οποιαδήποτε προσπάθειά του. Ο φόβος για το άγνωστο μέλλον που τον περιμένει μοιάζει τρομακτικός με αποτέλεσμα να πέφτει στην παγίδα της επιστροφής στον γνώριμο καταστροφικό δρόμο της ουσίας. (Μάτσα, 2006)

Σε αυτές τις συχνές και κρίσιμες σκέψεις ενός χρήστη έρχονται οι «σημαντικοί άλλοι», προκρινόμενοι να εδραιώσουν την αποφασιστικότητά του για αλλαγή, είτε αυτοί είναι η οικογένεια, είτε οι φίλοι, είτε πρόσωπα που χαίρουν εκτίμησης. Η

ύπαρξη αυτών των προσώπων προκαλούν την κατάλληλη πίεση με στόχο να εξισορροπήσουν την τάση του εξαρτημένου να εγκαταλείψει τη σκέψη ένταξης σε μια θεραπευτική μάδα. Δημιουργείται ένα είδος ζυγαριάς μεταξύ εσωτερικών συγκρούσεων του ατόμου και των αισθημάτων ελπίδας και δύναμης που προσφέρουν οι «σημαντικοί άλλοι». (Μάτσα, 2006)

Εάν οπισθοδρομήσει σε αυτή τη φάση και τον κυριεύσουν οι αρνητικές διεργασίες του μυαλού, τότε καταλήγει να δίνεται ολοκληρωτικά στο κόσμο των ναρκωτικών, αφού έχουν προστεθεί και τα αισθήματα αποτυχίας και ανικανότητας να συγκρατήσει τους πόθους του. Βέβαια, η Μάτσα (2006) υποστηρίζει ότι ακόμα και σε αυτή την κατάσταση δεν σημαίνει ότι χάνεται κάθε ελπίδα απελευθέρωσης από τη φυλακή των ναρκωτικών. Σύμφωνα με τον Angel P., η υποτροπή συνιστά ένα ακόμα στάδιο στο μακρύ δρόμο της απεξάρτησης. (Μάτσα, 2006). Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι όλοι οι εξαρτημένοι έχουν βιώσει την υποτροπή πριν μπουν σε πρόγραμμα απεξάρτησης, διότι προηγουμένως όλοι έχουν προσπαθήσει να αποτοξινωθούν μόνοι τους, χωρίς κάποια ειδική βοήθεια. (Μάτσα, 2006)

Απο τη στιγμή, που ξεπεράσουν και αυτό το στάδιο, έρχεται στο προσκήνιο τα αίτημα βοήθειας σε πρόγραμμα θεραπείας, όπου ταυτόχρονα καταρρίπτεται η πεποίθηση πως μπορεί να τα καταφέρει μόνος του. Τα συναισθήματα απελπισίας και ψυχικής κούρασης, που έχουν συσσωρευτεί στην καθημερινότητα του εξαρτημένου ατόμου, θα μπορούσαμε να τα παρομοιάσουμε με την ένταση μιας κραυγής, της οποίας πρώτος δέκτης είναι ο θεραπευτής. Η εξωτερίκευση αυτής της κραυγής βοήθειας αποτελεί τη γέννηση ενός κινήτρου για θεραπεία. Όμως, αυτό δεν αρκεί, χρειάζεται ένα ουσιαστικότερο κίνητρο, προκειμένου να μην αντιπροσωπεύει μια πρόθεση να διακόψει απλά τη σχέση του με τις ουσίες, αλλά έναν καθολικό επαναπροσδιορισμό της προσωπικότητάς του. (Μάτσα, 2006)

Εδώ έρχεται το χρέος του θεραπευτή που πρέπει να τονίσει την ανάγκη για αλλαγή, να δώσει μορφή, και λέξεις στα συναισθήματα που δεν μπορεί να αποκωδικοποιήσει το ίδιο το άτομο. Ουσιαστικά, ο εξαρτημένος είναι ένας πομπός και ο θεραπευτής ο δέκτης, που θα τον πείσει να συνεργαστεί και να συμφωνήσει σε όσα προσδιορίζουν το συμβόλαιο θεραπείας. (Μάτσα, 2006)

Το αίτημα που καταθέτει ο χρήστης ουσιών είναι απαραίτητο να αποκωδικοποιηθεί από τον θεραπευτή και την υπόλοιπη ομάδα με όρους νοήματος, λειτουργίας και αναγκαιότητας. (Μάτσα, 2006). Δηλαδή, αρχικά να δοθούν οι κατάλληλες λέξεις – έννοιες στο αίτημα, ύστερα να προσδιορίσουν πώς λειτουργεί αυτό το αίτημα στον

ψυχισμό του και τέλος να αξιολογήσουν την αναγκαιότητά του. Για τον εξαρτημένο το δικό του αίτημα το θεωρεί πρωτεύον, επείγον και χρειάζεται άμεση ανταπόκριση, διότι υπάρχει περίπτωση, αν δεν λάβει την προσοχή που αναζητά, να μην βρει το θάρρος να τα εξωτερικεύσει σε άλλη δεδομένη στιγμή μέσα στην ομάδα ή ακόμα χειρότερα να το δεχτεί ως απόρριψη και να ψάξει «παρηγοριά» στις ουσίες.

Στον αντίποδα αυτής της θεωρίας βρίσκεται η Geismar-Wieniorka (1995), η οποία υποστηρίζει ότι η μη άμεση αντιμετώπιση του αιτήματος, πολλές φορές μπορεί να οδηγήσει το άτομο να επεξεργαστεί περισσότερο την απόφαση που έχει πάρει, ενισχύοντας έτσι τα κίνητρό του.

Η κάθε θεωρία έχει τη δική της αποτελεσματικότητα αλλά ο σκοπός είναι ο ίδιος, δηλαδή η ενίσχυση του κινήτρου, που είναι η βασικότερη προϋπόθεση για την έναρξη της θεραπείας.

### **6.3. Θεραπευτικό πλαίσιο ως διαμεσολαβητής**

Το θεραπευτικό πλαίσιο, είναι το καταφύγιο του χρήστη που θέλει και έχει πάρει απόφαση να βγει από το σταυροδρόμι που έχει βρεθεί. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να παρέχει το αίσθημα της ασφάλειας, τις εμπιστοσύνης, της αποδοχής. Ο χρήστης αισθανόταν ασφάλεια μόνο όταν βρισκόταν με την ουσία, και είναι λογικό λόγω της διακοπής της σχέσης του με αυτή να βιώνει φόβο, άγχος, και το αίσθημα της αποτυχίας. Το πλαίσιο είναι αυτό που πρέπει να του δώσει χρόνο και χώρο να αισθανθεί ότι είναι αποδεκτός και παρ' όλες της παρεκκλίνουσες συμπεριφορές του υπάρχουν άνθρωποι που τον αποδέχονται έτσι όπως είναι. (Μάτσα, 2006)

Το θεραπευτικό πλαίσιο διακόπτει την ρουτίνα, την μιζέρια, που χαρακτηρίζει την ζωή μέσα από την ουσία, ευνοεί την συλλογικότητα, την αλληλεγγύη. Το πλαίσιο απεικονίζει την οικογένεια, δίνει την δυνατότητα στους θεραπευόμενους να ανασυγκροτήσουν μια νέα ταυτότητα μέσα από την προσχώρησή τους σε μια ομάδα. (Μάτσα, 2006)

Μέσα σε αυτήν την δοκιμασία να αναπτύξουν και το αίσθημα του ανήκειν. Είναι ο θεραπευτικός διαμεσολαβητής από την εξάρτηση στην απεξάρτηση, από την κατάσταση της απομόνωσης σε αυτήν της κοινωνικής ατομικότητας. Μέσα στο πλαίσιο ο εξαρτημένος μαθαίνει πώς υπάρχουν απαντήσεις στα ερωτήματά που τον βασανίζουν, μαθαίνει να λειτουργεί με συνέπεια και συνέχεια απέναντι στον εαυτό του και τους άλλους, μαθαίνει να διαφιλονικεί μέσα από τον διάλογο αυτά που του ανήκουν και έχει πραγματική ανάγκη, μαθαίνει να βλέπει τα πράγματα από μια άλλη σκοπιά πέρα από την λογική «τα θέλω όλα για τον εαυτό μου», μαθαίνοντας έτσι μια ανθρώπινη συναισθηματική συναλλαγή. (Μάτσα, 2006)

#### **6.4.: Κατάκτηση νέων στόχων – αξιών**

Έως τώρα βλέπαμε πώς η ζωή του τοξικομανή βρίσκονταν σε αδιέξοδο χωρίς όνειρα, χωρίς στόχους, χωρίς αξίες, βρισκόταν στο τέλος του δρόμου χωρίς να ξέρει το που να κατευθυνθεί. Στο δρόμο του, στο μυαλό του, στην ζωή του, βρισκόταν μόνο η ουσία και τίποτε άλλο δεν υπήρχε γι' αυτόν, τίποτα 'άλλο παρά μόνο αυτή, τώρα όμως ήρθε η ώρα να μιλήσουμε για την στροφή προς την ζωή, την αληθινή ζωή, την ζωή με νόημα. Σε αυτό το σημείο παρατηρούμε τον χρήστη να βρίσκει το νόημα της ζωής του, οι άνθρωποι και τα πράγματα παίρνουν την αληθινή τους αξία. Μέσα στο θεραπευτικό πλαίσιο και με την βοήθεια των θεραπειών, μαθαίνει να εκτιμά, να αγαπά και να σέβεται τον εαυτό του, γίνεται συλλογική επεξεργασία των νέων αξιών όπου πάνω σε αυτές τις αξίες θα στηριχθεί η νέα του ζωή, το νέο ξεκίνημα. Μαθαίνει να αμύνεται σε ερεθίσματα που επρόκειτο να τον οδηγήσουν σε αδιέξοδα. (Μάτσα, 2006)

Όμως για να μπορέσει να βρει το πραγματικό νόημα στην ζωή του πρέπει να έχει κίνητρα κι αυτό πρέπει να ενισχύεται συνεχώς μέσα στην θεραπευτική διαδικασία. Το καινούργιο πραγματικό νόημα που πρέπει να δώσει σε ότι αισθάνεται, σκέφτεται και σε ότι βιώνει στην σχέση του με τους άλλους αφορά το πώς πλέον αντιμετωπίζει την πραγματικότητα. (Μάτσα, 2006)

### **6.5.: Ανακεφαλαίωση**

Με αυτό τον τρόπο κλείνουμε ένα αέναο θέμα, όπως είναι αυτό των ναρκωτικών θέτοντας την ιδιαίτερη σημασία, που έχουν τα ισχυρά κίνητρα στην πορεία προς την αλλαγή, η οποία αποτελείται από δύσκολα, κουραστικά μονοπάτια και πολλές παγίδες, αλλά στο τέλος οδηγεί το άτομο σε ένα κόσμο γεμάτο φώς. Ο οδηγός σε αυτή τη διαδρομή είναι το θεραπευτικό πλαίσιο, που στηρίζει και κατατοπίζει το άτομο, ώστε να χαράζει νέους δρόμους, με μία μόνο προϋπόθεση, να προβάλει σαν ασπίδα όλη τη δύναμη που κρύβει μέσα του, προκειμένου να στηριχτεί στα πόδια του και να θέσει εκ νέου βάση, για μία ουσιαστική ζωή και όχι μια ζωή ουσιών.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7<sup>ο</sup> : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το τελευταίο μέρος περιλαμβάνει την παρουσίαση των συμπερασμάτων, στα οποία καταλήξαμε έπειτα από την περάτωση της εργασίας. Τα συμπεράσματα αυτά αφορούν κάθε επί μέρους κεφάλαιο αλλά και συνολικά το ζήτημα που μελετήθηκε στην εργασία αυτή. Έτσι με βάση την ενδελεχή βιβλιογραφική ανασκόπηση προκύπτουν τα ακόλουθα:

- ✓ Δεν υπάρχει μια αντικειμενική αλήθεια για το πώς κάθε άνθρωπος αντιλαμβάνεται τα πράγματα γύρω του, αλλά πολλές αλήθειες και για αυτό το λόγο ο κάθε ένας προσεγγίζει με το δικό του τρόπο θεμελιώδη ερωτήματα όπως και το ποιο είναι το νόημα της ζωής.
- ✓ Κάθε άνθρωπος ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του, τις αξίες, τον τρόπο που έχει επιλέξει να ζει, το κοινωνικό του status, την οικονομική του θέση και άλλα στοιχεία, διαμορφώνει το δικό του νόημα ζωής.
- ✓ Ένα άτομο το οποίο μεγαλώνει δίχως να έχει την απαιτούμενη προσοχή, αγάπη, στοργή, χωρίς πνευματικό υπόβαθρο, χωρίς ιδανικά, αξίες, πίστη και στόχους, στα πλαίσια μιας δυσλειτουργικής οικογένειας, με αποτέλεσμα μια μη ολοκληρωμένη και συναισθηματικά στερημένη προσωπικότητα είναι πιθανό να καταφύγει στη χρήση ναρκωτικών ουσιών ώστε να νοηματοδοτήσει τη ζωή του ακόμα και με ψεύτικα και λανθασμένα μέσα.
- ✓ Το φαινόμενο της άρνησης να παραδεχτεί η οικογένεια του χρήστη την εμπλοκή του με τις ναρκωτικές ουσίες, η λεγόμενη «οικογενειακή τύφλωση», καταφέρνει ουσιαστικά να παρατείνει και να διογκώσει το πρόβλημα.



- ▼ Το «κλειδί» στην απόφαση για αλλαγή είναι η οικειοθελής βούληση του ανθρώπου να γυρίσει την πλάτη του στα ναρκωτικά και να βρει την άκρη του νήματος, να ρίξει τα τείχη, να ζητήσει βοήθεια και να δημιουργήσει νέες βάσεις, στόχους και όνειρα.
  
- ▼ Η χρήση ναρκωτικών ουσιών, σχεδόν ποτέ, δεν αποτελεί τυχαίο γεγονός. Η κατάληξη κάποιου ατόμου στη χρήση είναι συνδυασμός πολλών συγκυριών. Μία από τις κύριες αιτίες βρίσκεται στην προσωπικότητα του ατόμου, η οποία μη έχοντας ανακαλύψει την πραγματική ευτυχία και το *νόημα της ζωής* ή αν για κάποιο λόγο χάσει αυτό που εκείνο θεωρεί ως νόημα στη ζωή του, είναι τόσο ευάλωτη, ώστε να πέσει στην παγίδα των ναρκωτικών και να αντικαταστήσει την **ουσία** της ζωής με την **ουσία**(ναρκωτική ουσία).

### **ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**

Φτάνοντας στο τέλος η εργασία αυτή θεωρήσαμε απαραίτητο να γραφούν κάποιες προτάσεις μας σχετικά με τη βελτίωση του ζητήματος των ναρκωτικών. Αποτελεί αναντίρρητη αλήθεια πως υπάρχουν πολυάριθμες προτάσεις για την πρόληψη και την απεξάρτηση. Ωστόσο επειδή θα θέλαμε να δώσουμε το προσωπικό μας στίγμα σε όλο αυτό το πεδίο των προτάσεων, διατυπώσαμε με απλά λόγια, όσα εμείς θεωρούσαμε απαραίτητα για να προληφθεί και να αντιμετωπιστεί η χρήση, χωρίς να επιμένουμε ιδιαίτερα σε μακροσκελείς πολιτικές πρόληψης και βελτιώσεις που αφορούν τους επαγγελματίες και τους χώρους απεξάρτησης. Οι προτάσεις μας εκτείνονται σε τρία επίπεδα, μικροεπίπεδο, μεσοεπίπεδο και μακροεπίπεδο.

*Μικροεπίπεδο:* αφορά το άτομο, ως αυτούσια μονάδα.

- I. Κάθε άτομο **πρέπει** να γνωρίσει πραγματικά τον εαυτό του και να μάθει να τον αγαπά, να τον εκτιμά και να τον σέβεται για αυτό που είναι.
- II. Η δυνατότητα να εκφράζει ένα άτομο τις σκέψεις, τα θέλω, τα παράπονα και τα συναισθήματα του είναι αναφαίρετο δικαίωμα του και κανείς δεν **πρέπει** να το στερείται, για αυτό το λόγο δεν πρέπει να καταπιέζεται από φόβο και να μην εκδηλώνεται.

- III. Μέσα από βαθιά σκέψη και περισυλλογή **πρέπει** κάθε άνθρωπος να εντοπίζει όλα όσα τον κάνουν χαρούμενο αλλά και ποιο είναι το νόημα της ζωής του, ώστε να είναι συνειδητοποιημένος, προετοιμασμένος και έτοιμος να αντιμετωπίσει διάφορα ζητήματα και κινδύνους που πιθανά να προκύψουν στη ζωή του.

*Μεσοεπίπεδο:* αφορά το άτομο σε σχέση με την οικογένεια του, το φιλικό του περιβάλλον και τους «σημαντικούς άλλους».

- I. Η οικογένεια **πρέπει** να δίνει στα μέλη της την απαιτούμενη ασφάλεια, στήριξη και συναισθηματική πληρότητα. Οι γονείς έχοντας συνειδητοποιήσει το ρόλο τους και τις υποχρεώσεις τους είναι απαραίτητο να εξοπλίσουν τα παιδιά τους με αυτοεκτίμηση, επιμονή, υπομονή, δύναμη ψυχής και σεβασμό έτσι ώστε να είναι ικανά στη μετέπειτα ζωή τους να αντιμετωπίσουν τις πιθανές αντιξοότητες αλλά και τους επικίνδυνους δρόμους όπως και το δρόμο των ναρκωτικών.
- II. Οι γονείς **πρέπει** να ενημερώνουν και να διαφυλάσσουν τα παιδιά τους από παρακινδυνευμένες κινήσεις που πιθανά να πρόκειται να κάνουν, επιλέγοντας κάθε φορά το σωστότερο τρόπο προσέγγισης, ώστε να επέλθουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.
- III. Επιπρόσθετα οι γονείς **πρέπει** να είναι γνώστες των πράξεων των παιδιών τους, χωρίς να τα χειραγωγούν και να βρίσκονται σε επαγρύπνηση ώστε να εντοπίσουν την οποιαδήποτε αλλαγή στη συμπεριφορά και όχι μόνο του παιδιού τους, καθώς και την αιτία προέλευση της.
- IV. Οι φίλοι και οι «σημαντικοί άλλοι» είναι απαραίτητο να υπάρχουν στη ζωή ενός ατόμου. Ωστόσο είναι εξίσου απαραίτητο να υπάρχουν σαφή και ανιδιοτελή κριτήρια επιλογής καθώς και να υπάρχει σχέση αγάπης, εμπιστοσύνης και ορίων μεταξύ τους. Οι φίλοι **πρέπει** να στηρίζουν και να συγκρατούν από λανθασμένες κινήσεις τον φίλο τους, πρέπει να τον νουθετούν και να τον προστατεύουν.

*Μακροεπίπεδο:* αφορά το άτομο σε σχέση με την κοινωνία

- I. Οι ευθύνες τις κοινωνίες απέναντι στις πράξεις των μελών της είναι δεδομένες, για το λόγο αυτό η κοινωνία **πρέπει** να ενημερώνει και να

προστατεύει τα μέλη της από τη μάστιγα των ναρκωτικών. **Πρέπει** να χρησιμοποιήσει τους μηχανισμούς της (σχολείο, υπηρεσίες, φορείς) με σκοπό να ενημερώσει, να ευαισθητοποιήσει, να προλάβει και να εμποδίσει την στροφή προς τα ναρκωτικά. **Πρέπει** να αντιμετωπίσει με μεγαλύτερο σθένος το θέμα των ναρκωτικών, διότι ολοένα και αυξάνονται τα περιστατικά.

- II. Η κοινωνία **πρέπει** να στηρίζει τα μέλη της, μέσω της αξιοκρατίας, του σεβασμού και των ίσων ευκαιριών.
- III. **Πρέπει** όλοι οι πολίτες να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο χωρίς πολιτικές που στιγματίζουν και απορρίπτουν τους «διαφορετικούς», είτε πρόκειται για τοξικοεξαρτημένους, είτε για οποιαδήποτε άλλη κοινωνική ομάδα που βρίσκεται σε μειονεκτική θέση (όπως οι φτωχοί).
- IV. Η κοινωνία **πρέπει** να είναι σε θέση να βοηθήσει με υπηρεσίες και παροχές τα άτομα που το έχουν ανάγκη.

Κλείνοντας θα θέλαμε να επισημάνουμε το εξής: το έναυσμα για την εργασία μας, όπως αναφέρεται στην εισαγωγή, δόθηκε χάρη σε ένα προσωπικό περιστατικό το οποίο μας έβαλε σε σκέψεις και για αυτό αποφασίσαμε να δουλέψουμε πάνω σε αυτό το ζήτημα. Με την ολοκλήρωση της εργασίας, έπειτα από ενδελεχή βιβλιογραφική ανασκόπηση, πολλές ώρες μελέτης και συζητήσεων καταλήξαμε πως είναι απαραίτητο καθένας από μας να προσδιορίσει το νόημα της ζωής του, διότι έτσι είναι βέβαιο πως θα γνωρίσει τον ίδιο του τον εαυτό και ίσως ανακαλύψει πτυχές του, τις οποίες αγνοούσε. Επιπρόσθετα, όπως διαπιστώσαμε, είναι δυνατό και πιθανό όταν κάποιος χάσει το νόημα της ζωής του να βρεθεί σε παρακινδυνευμένους δρόμους, με σκοπό να το αντικαταστήσει. Ωστόσο είναι απαραίτητο να συνειδητοποιήσει κανείς πως η ζωή έχει όμορφες και άσχημες στιγμές και πως η πραγματική ψυχική δύναμη αποδεικνύεται στις δύσκολες στιγμές. Έτσι όταν συμβαίνει κάτι άσχημο και δύσκολο το αναμενόμενο είναι να βουλιάζει κανείς συνεχώς όλο και πιο κάτω... εκεί όμως είναι το σημείο αφετηρίας για να μαζέψεις τα κομμάτια σου, να σηκωθείς και να συνεχίσεις. Αυτή είναι η ζωή!

## **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

### *ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:*

1. Baither, C. R., (1989). *Οικογενειακή θεραπεία σε έφηβους χρήστες ναρκωτικών: Μια ανασκόπηση*. Εκλογή
2. Stanton M. D., (1989). *Η εξάρτηση από ηρωίνη σαν οικογενειακό φαινόμενο: Ένα νέο εννοιολογικό μοντέλο*. Εκλογή
3. Καρασμάνης, Β., Ιεροδιακόνου, Κ., Βιρβιδάκης, Σ., Δραγώνα, Μ., Καλλιγιάς, Π., Michael, F., (2002). *Ο Σωκράτης και η φιλοσοφία του*. Εταιρία Λευκαδικών Μελετών
4. Παπαδόπουλος, Ν., (2003). *Ο κόσμος της αρχαίας ελληνικής σοφίας*. Στερέωμα
5. Ανδριανόπουλος, Α., (2012). *Αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι*. Ιδεοθέατρον
6. Irwin, T., (2005). *Η κλασική σκέψη*. Πολύτροπον
7. Φουντουλακης, Γ., (2010). *Η ουσία και η αθανασία της ψυχής κατά τους αρχαίους φιλοσόφους και τους Πατέρες της Εκκλησίας*. Σταμούλη Α.Ε.
8. Κρικώνης, Χ., (1995). *Αποστολικοί Πατέρες*. University Studio Press
9. Πλάγγεσης, Γ., (2009). *Νεότερη ευρωπαϊκή φιλοσοφία*. Κριτική
10. Χέγκελ, Γ., (2013). *Ιστορία της φιλοσοφίας*. Νομική βιβλιοθήκη
11. Scopenhauer, A., (2011). *Η τέχνη του να έχεις πάντα δίκιο*. Πατάκη
12. Settel, T., (1997). *Το βιβλίο της σοφίας του Γκάντι*. Φιλίστωρ
13. Σταθόγιαννης, Π., (2011). *Φίοντορ Ντοστογιέφσκι, εκμυστηρεύσεις και στοχασμοί*. Printa, Αθήνα
14. Smith, D., (1986). *Η διδασκαλία του Κομφούκιου*. Φιλίστωρ
15. Γεωργοβασίλης, Δ., (1989). *Η φιλοσοφία του τραγικού στον Ουίλιαμ Σαίξπηρ*. Ελληνική φιλοσοφική επιθεώρηση
16. Γιάνους, Γ., (1978). *Κουβεντιάζοντας με τον Καφκά*. Κέδρος
17. Κουκουλομάτης, Δ., (1988). *Νεοελληνική Λογοτεχνία : Ποίηση (Σταθμοί-Εκπρόσωποι)*. Παπαδήμας, Αθήνα
18. Shaffer, D., (2004). *Εξελικτική ψυχολογία, παιδική ηλικία και εφηβική*. Έλλην
19. Χριστοδουλάκης, Ν., (1994). *Σύγχρονη βιολογία*. Πατάκη
20. Γεωργάκας, Π., (2007). *Εξάρτηση, μια ατομική επιλογή. Απεξάρτηση, μια συλλογική διαδικασία*. Επίκεντρο

21. Κουτελίνης, Α., (2002). *Εξαρτησιογόνες ουσίες – Φαρμακολογία, τοξικολογία, το πρόβλημα και η αντιμετώπισή του*. Παρισιάνου Α.Ε.
22. Παπαγεωργίου, Ε., (2004). *Εξαρτήσεις στη ζωή μας*. Παρισιάνου Α.Ε.
23. Σαπίρο, Χ., (2009). *Drugs*. ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ
24. Κοκκέβη, Α., Στεφανής, Κ., (1994). *Τα ναρκωτικά στην Ελλάδα: Η διαχρονική πορεία της χρήσης*. Αθήνα, Εκδόσεις ΕΠΙΨΥ
25. Angel, S., (2010). *Οι τοξικοεξαρτημένοι και οι οικογένειές τους – Μια συστημική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη, University Studio Press
26. Παπαδάτος, Γ., (2010). *Ναρκωτικά και εφηβεία – Κοινωνικά και ψυχολογικά αίτια, προγράμματα πρόληψης, παιδαγωγική αντιμετώπιση, νομοθεσιακή αντιμετώπιση*. Αθήνα, Gutenberg
27. Παπαναστασίου, Ν., Σπυρόγλου, Σ., Γιατριάς, Κ., (1980). *Ναρκωτικά και τοξικοεξάρτηση*. Αθήνα, Εκδόσεις: Άλφα
28. Καραμπελας, Λ., (1988). *Ο Τοξικομανής εγκληματίας*. Σακκούλας
29. Αβραμίδης, Α., (1994). *Η απομυθοποίηση των ναρκωτικών και με ελπίδα*. Αθήνα, Εκδόσεις Ακρίτας
30. Λυκούδης, Η., (2009). *Η δύναμη του μωρμηγκιού*. Αθήνα, Ερευνητές ΚΕ.Θ.Ε.Α.
31. Μαρσέλος, Μ., (1997). *Εξαρτησιογόνες ουσίες*. Αθήνα, Τυπωθήτω
32. Ζαφειρίδης, Φ., (2009). *Εξαρτήσεις και κοινωνία. Θεραπευτικές κοινότητες : Ομάδες αυτοβοήθειας*. Αθήνα, Κέδρος.
33. Maslow, Α., (2011). *Κίνητρα και προσωπικότητα*. Αθήνα, Αιώρα.
34. Thio, Α., (2008). *Παρεκκλίνουσα συμπεριφορά*. Αθήνα, ΙΩΝ
35. Kaplan, Η., Sadock, Β., Grebb, J., (2000). *Ψυχιατρική*. Αθήνα
36. Μάτσα, Κ., (2006). *Ψάξαμε ανθρώπους και βρήκαμε σκιές*. Αθήνα, ΑΓΡΑ
37. Λιάππας, Ι., (1999). *Ναρκωτικά. Εθιστικές ουσίες, κλινικά προβλήματα, αντιμετώπιση*. Αθήνα, Πατάκη
38. Γκίνης, Γ. (1985). *Φάκελος ναρκωτικά: Ο αργός θάνατος... λαθρέμπορος ηρωίνης*. Αθήνα.
39. Γρίβας, Κ. (1984). *Αποδιοπομπαίος τράγος, ψυχική αρρώστια και τοξικοεξάρτηση*. Αθήνα, Μάλλιαρης

40. ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ. (XX). *Εμείς και τα ναρκωτικά*. Αθήνα:  
Κέντρο ψυχολογικών μελετών.
41. Μπαμπινιώτης, Γ., (2012). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα,  
Κέντρο Λεξικολογίας.

*ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:*

1. Bergeret, J., (1999). *Toxicomanie et personnalité*. Paris

*ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:*

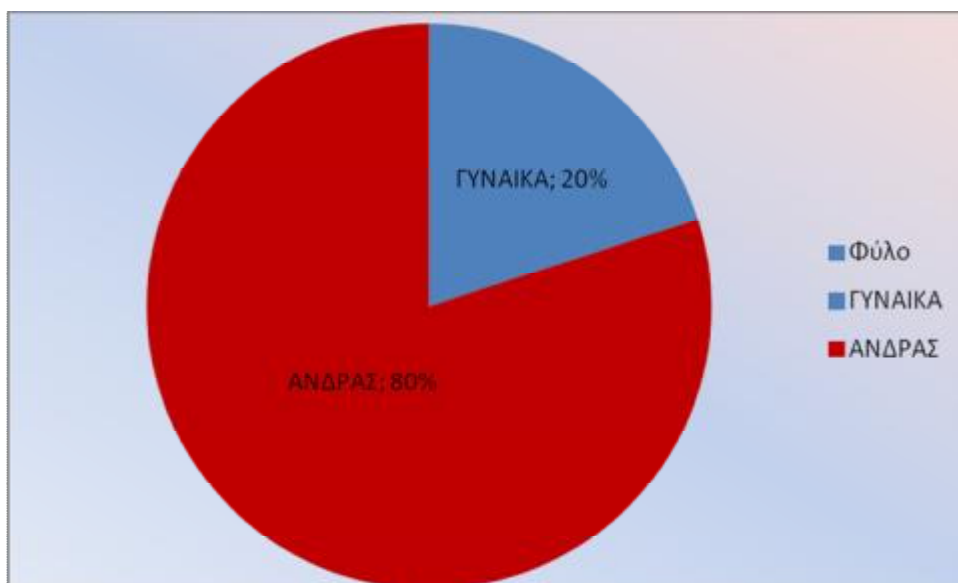
1. Ηλιάδη, Α. (2010). *Ποιο είναι το νόημα της ζωής*. Ηλεκτρονικό περιοδικό των  
θεωρητικών επιστημών  
[www.pneuma.gr](http://www.pneuma.gr)
2. Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά  
[www.ektepn.gr](http://www.ektepn.gr)

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

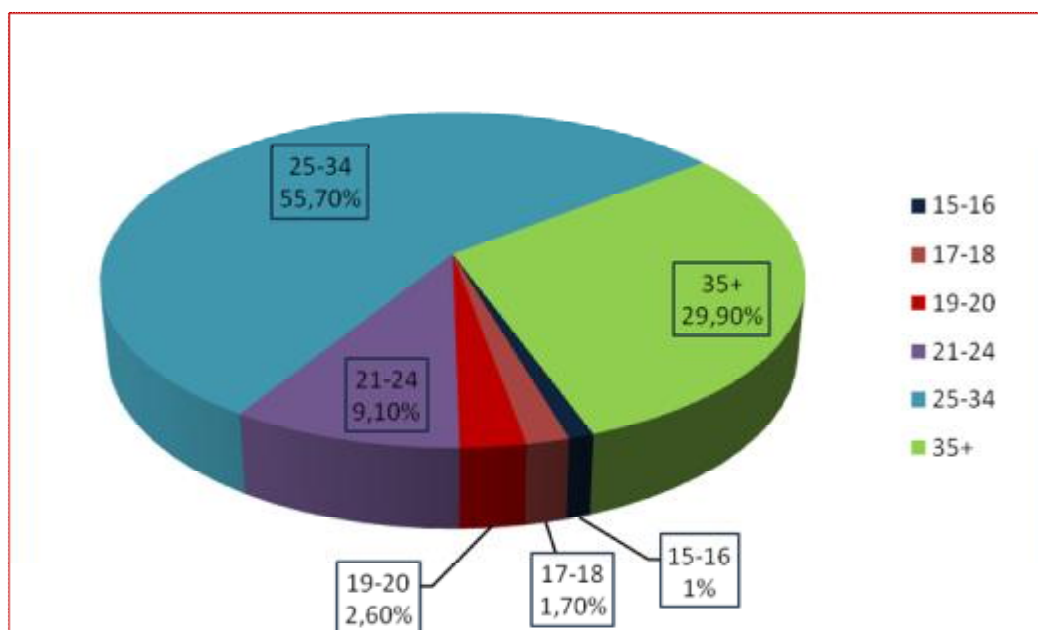
### Α. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ

Σύμφωνα με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά, σχεδιάσαμε κάποια γραφήματα, από τα οποία προκύπτουν βασικές πληροφορίες και στοιχεία σε σχέση με τη χρήση και του χρήστες ναρκωτικών

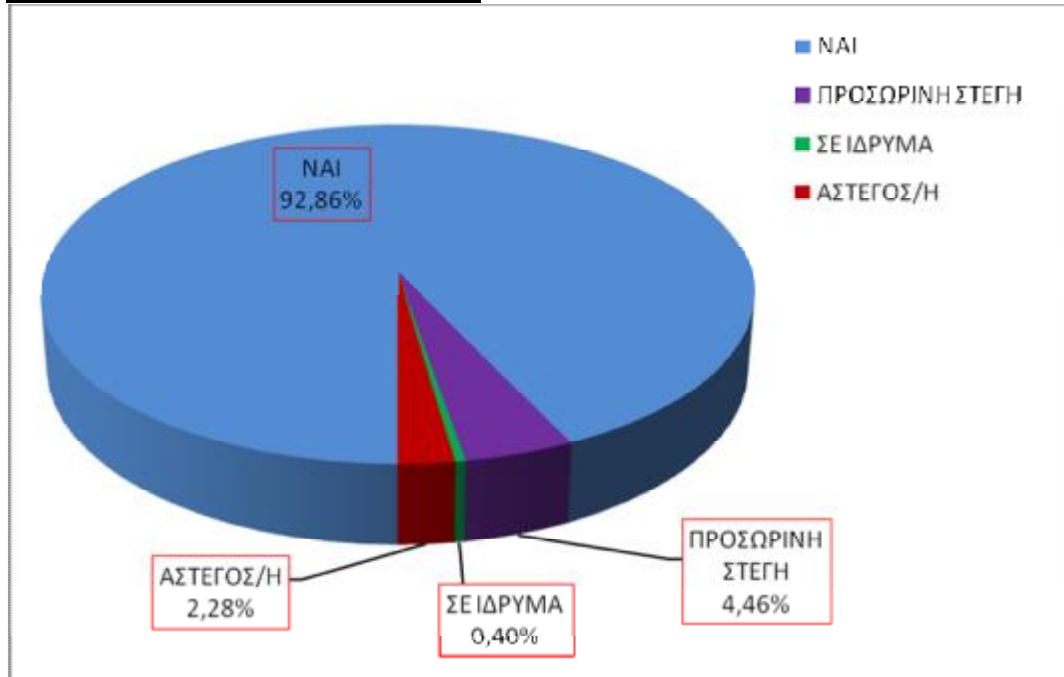
#### 1. ΦΥΛΟ



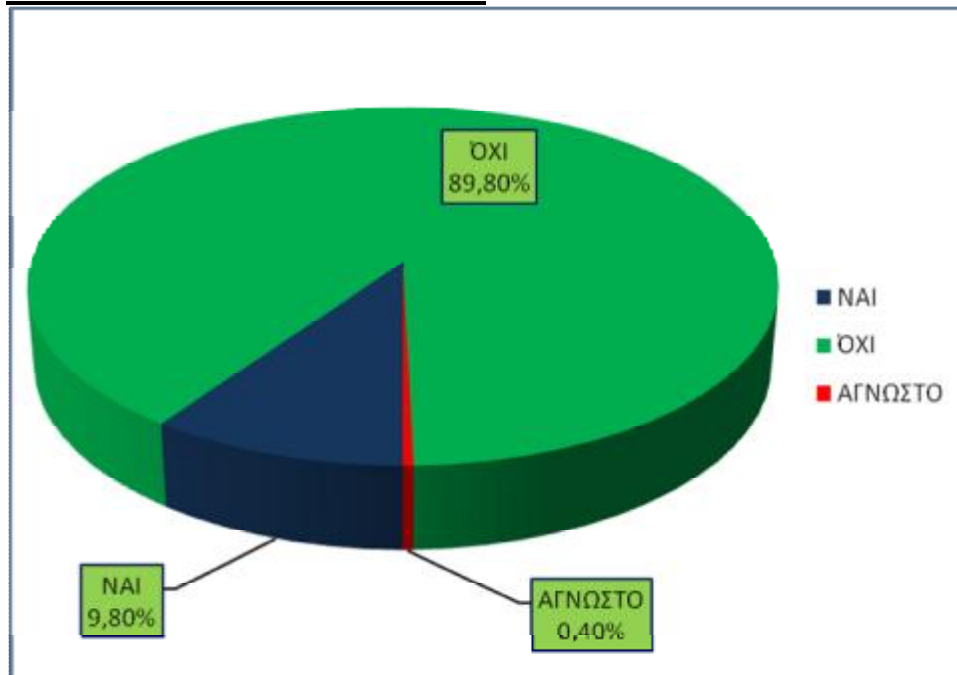
#### 2. ΗΛΙΚΙΑ



### 3. ΥΠΑΡΞΗ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΣΤΕΓΗΣ

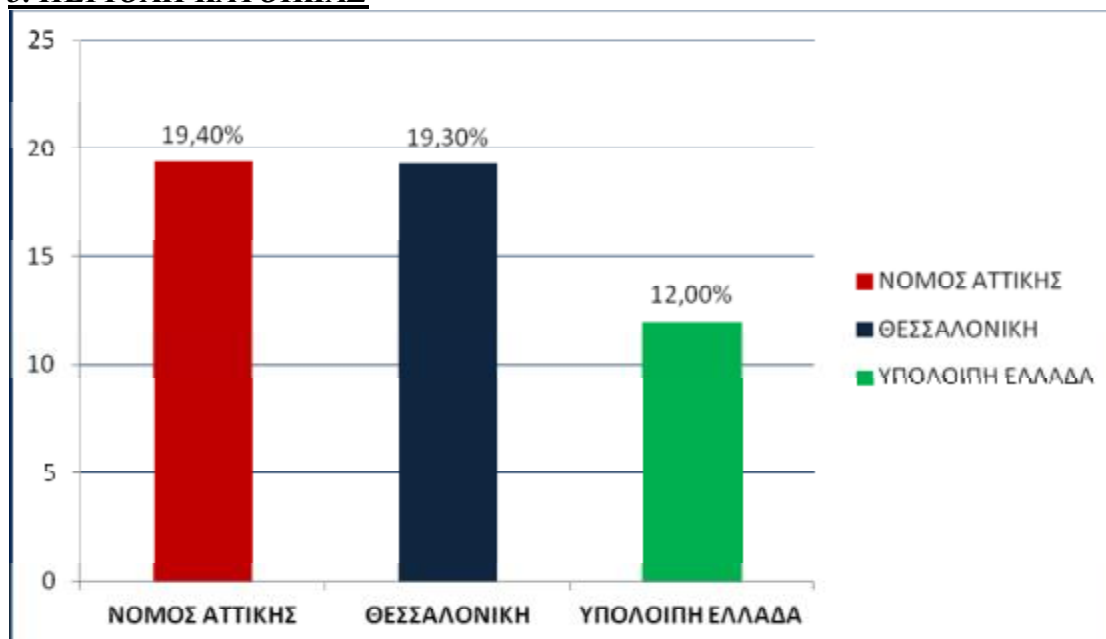


### 4. ΣΥΓΚΑΤΟΙΚΙΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΤΕΣ

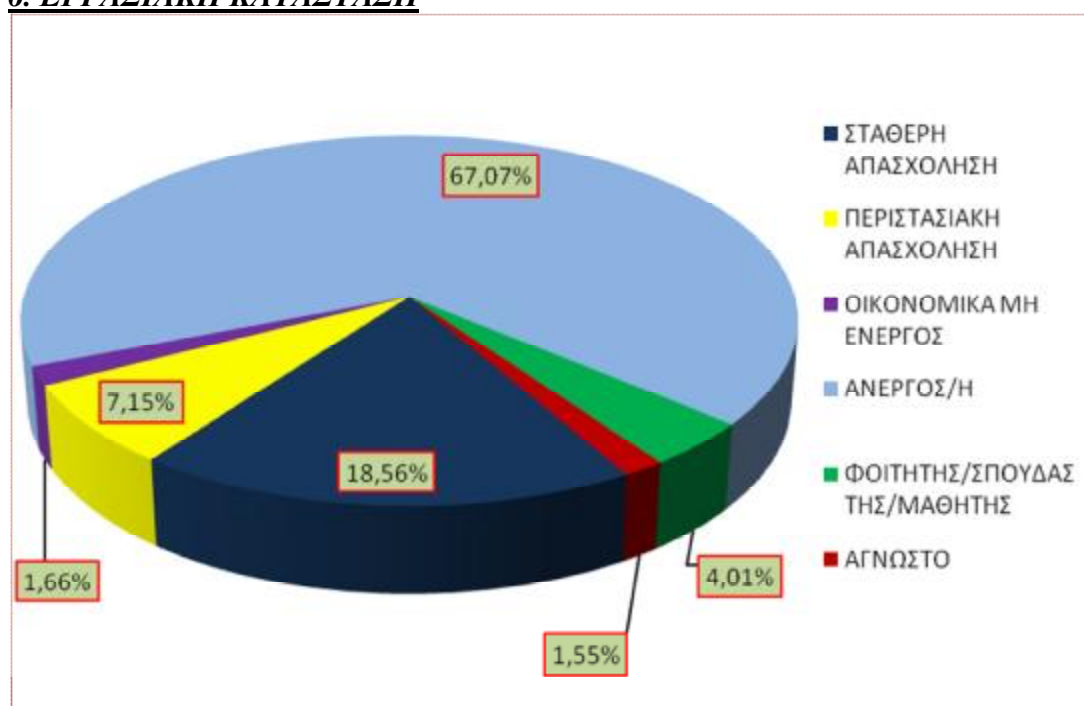




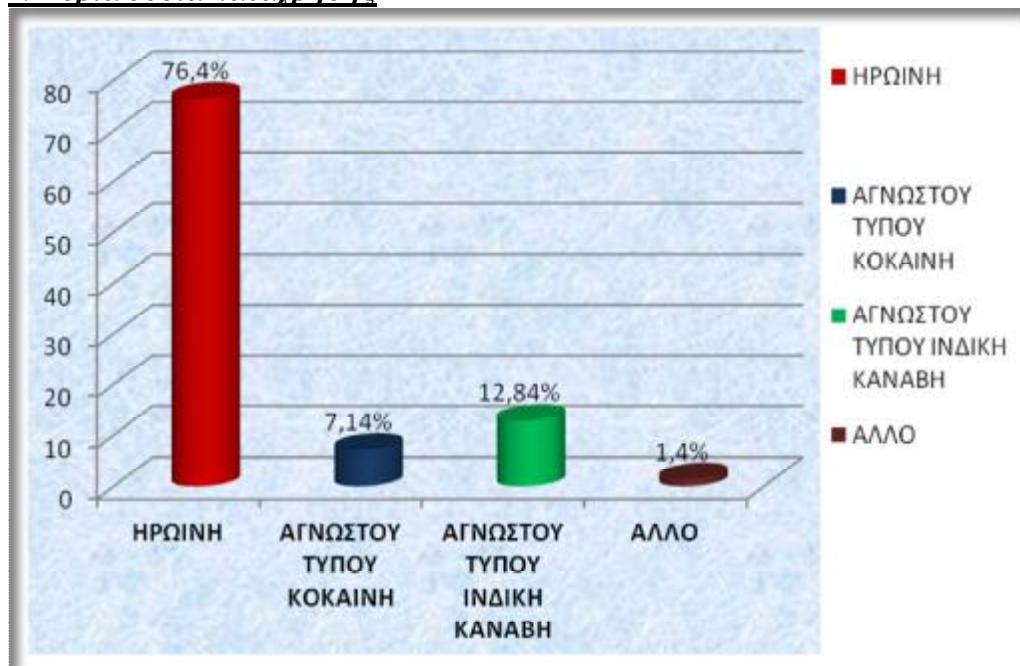
## 5. ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ



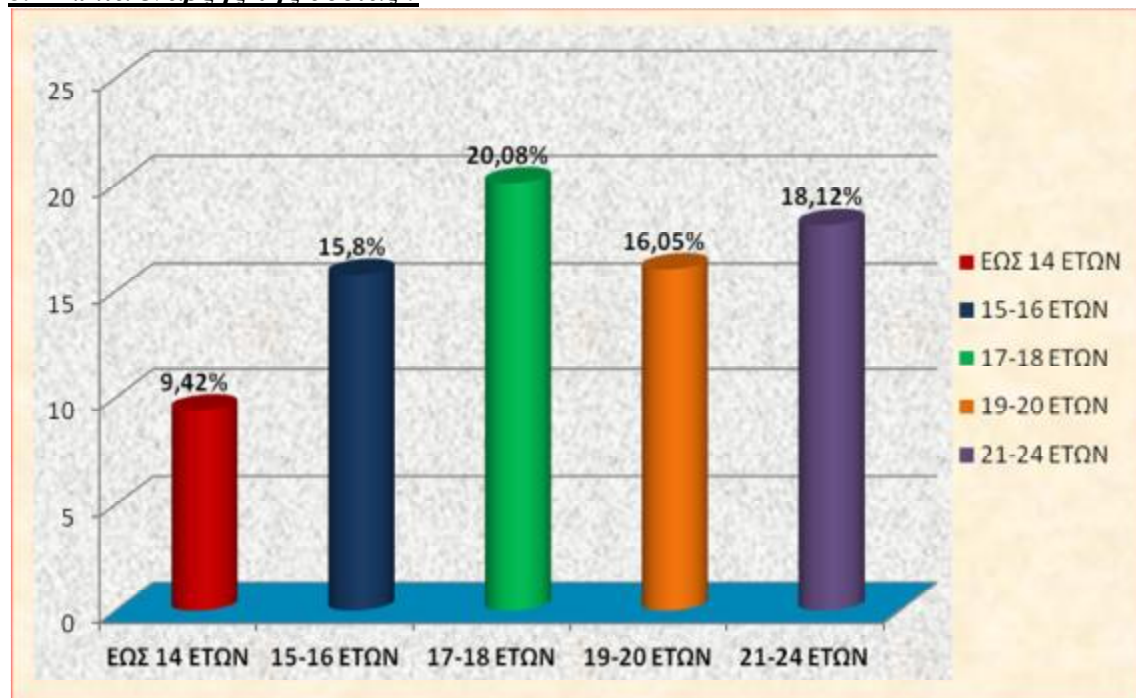
## 6. ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ



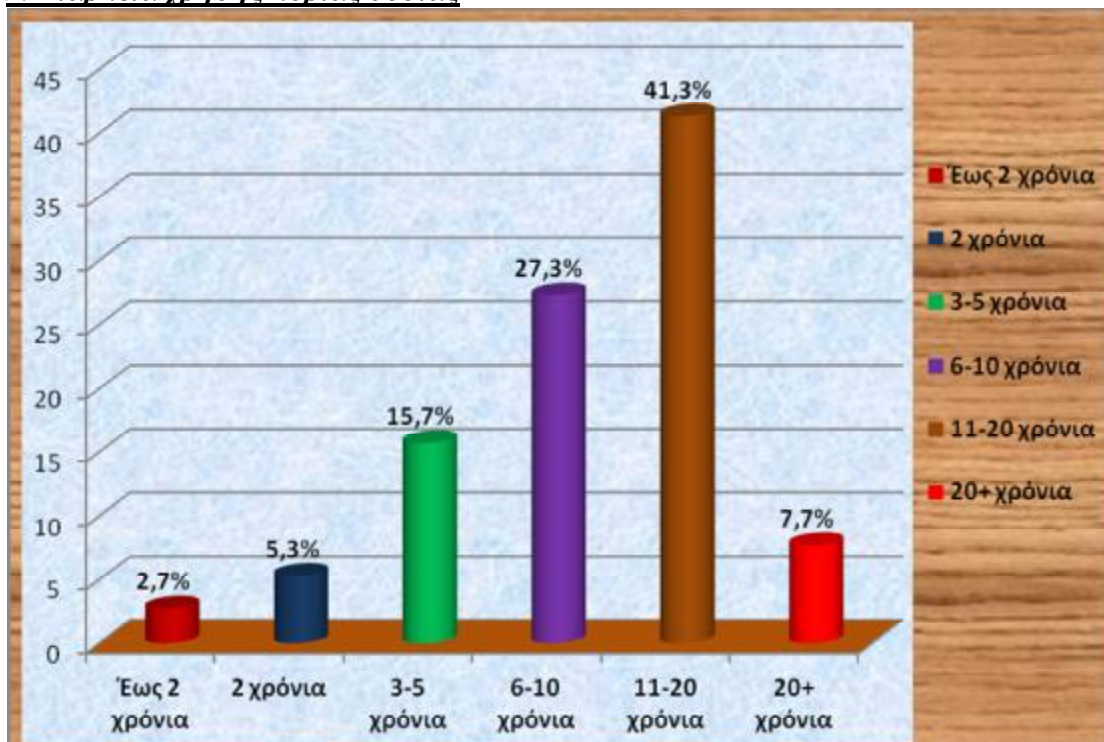
### 7. Κύρια ουσία κατάχρησης



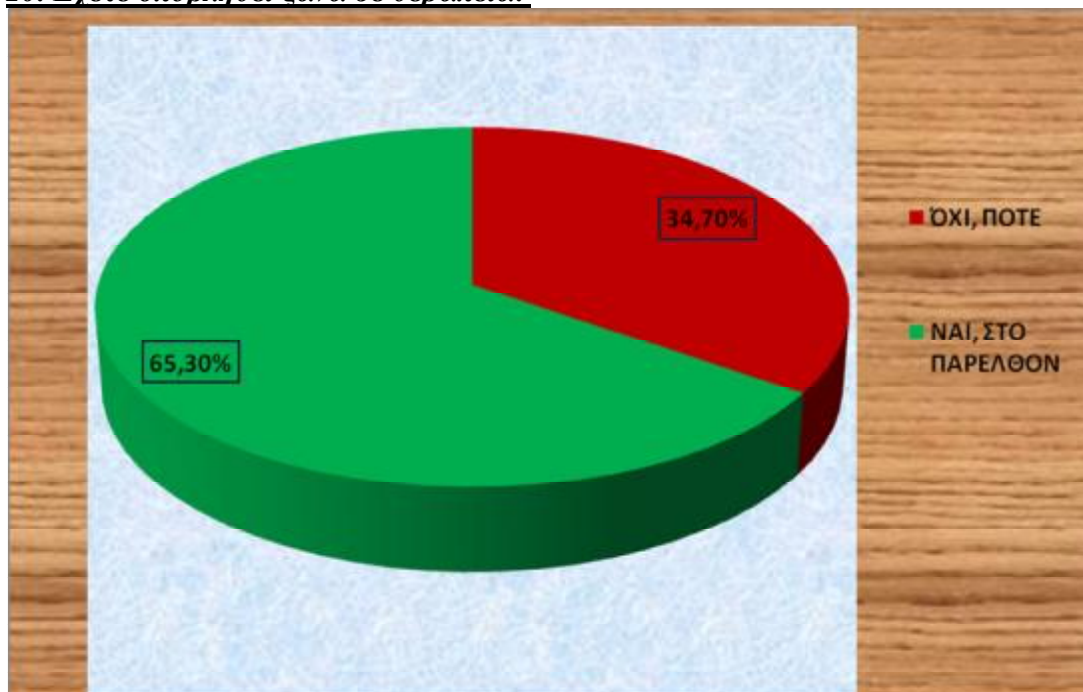
### 8. Ηλικία έναρξης της ουσίας :



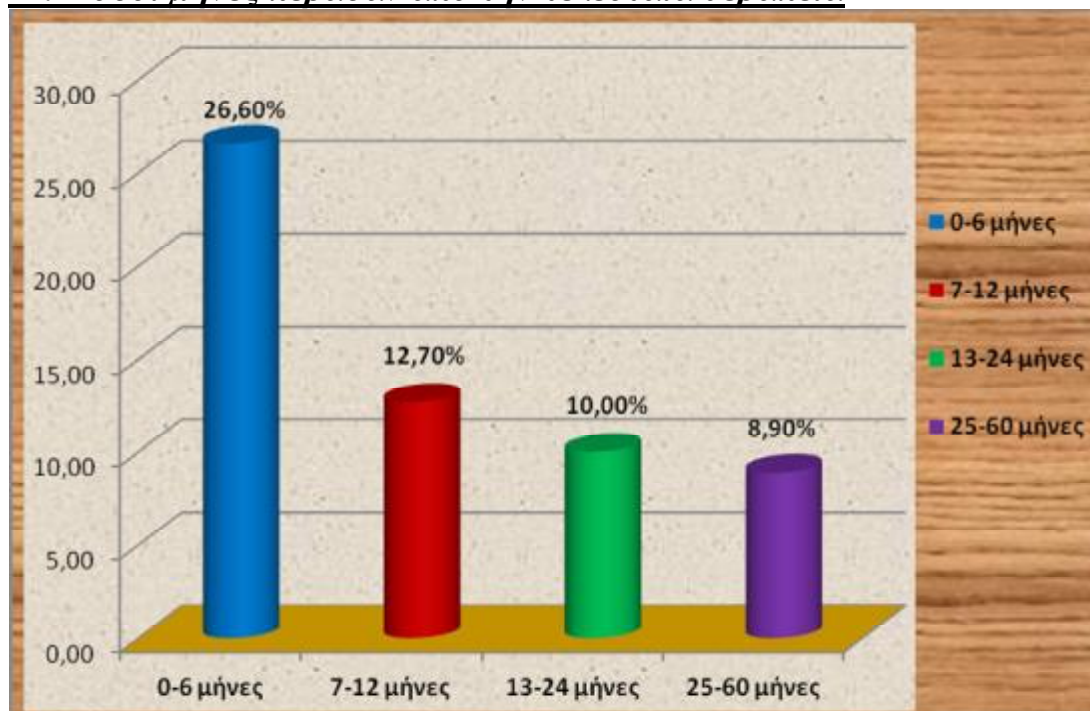
**9. Διάρκεια χρήσης κύριας ουσίας**



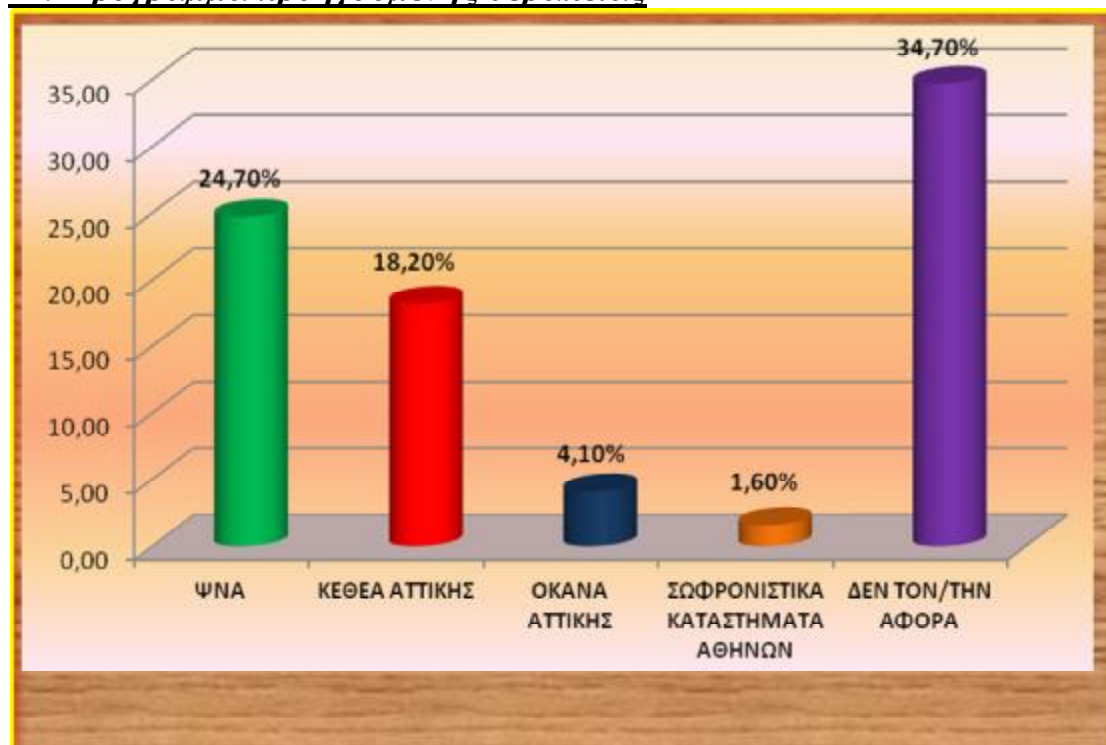
**10. Εχετε υποβληθεί ξανά σε θεραπεία?**



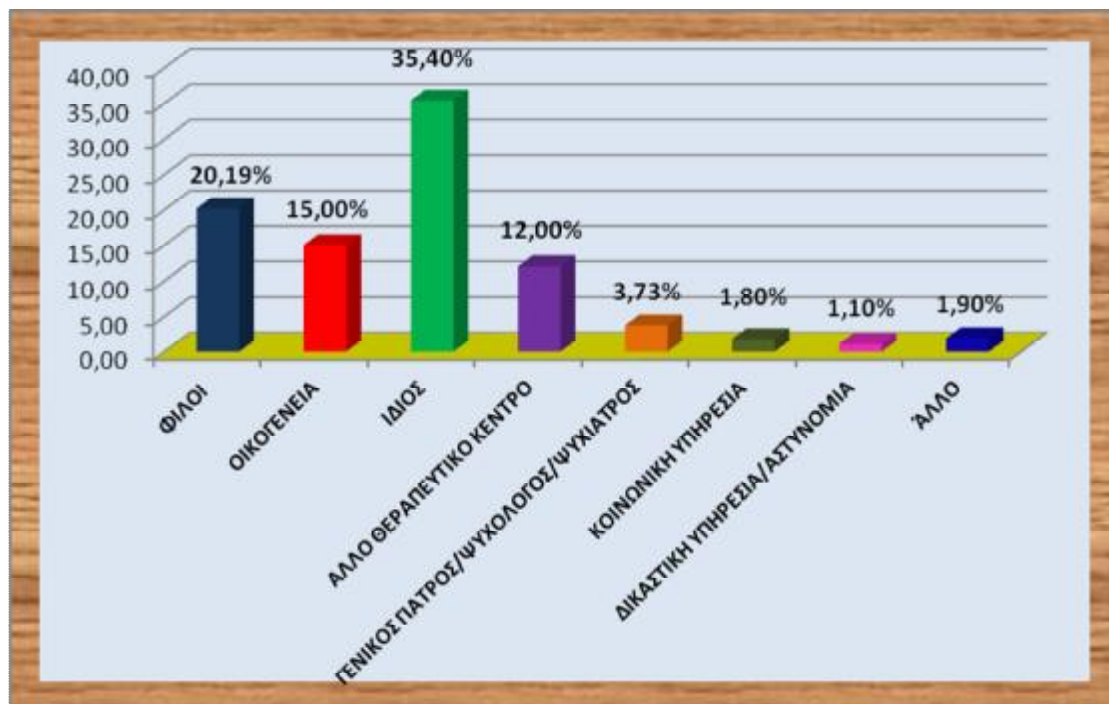
### 11. Πόσοι μήνες πέρασαν από την τελευταία θεραπεία



### 12. Πρόγραμμα προηγούμενης θεραπείας



### 13. Πηγή παραπομπής/ ενημέρωσης



## **B. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ**

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4139

*Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις*

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ**

**ΤΗΣ**

**ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ**

**ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

**ΜΕΡΟΣ Α΄**

**ΝΟΜΟΣ**

**ΠΕΡΙ**

**ΕΞΑΡΤΗΣΙΟΓΟΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ**

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄**

**ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΔΡΟΜΕΣ**

**ΟΥΣΙΕΣ**

**Άρθρο 1**

### **Ορισμός ναρκωτικών**

1. Με τον όρο «ναρκωτικά», κατά την έννοια του νόμου αυτού, νοούνται ουσίες με διαφορετική χημική δομή και διαφορετική δράση στο κεντρικό νευρικό σύστημα και με κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τη μεταβολή της θυμικής κατάστασης του χρήστη και την πρόκληση εξάρτησης διαφορετικής φύσης, ψυχικής ή και σωματικής και ποικίλου βαθμού, καθώς και την ανακούφιση των χρονίως πασχόντων από τα συμπτώματα συγκεκριμένης νόσου, για την οποία αυτές κρίνονται ιατρικά επιβεβλημένες.

2. Οι ουσίες που υπάγονται στα ναρκωτικά περιλαμβάνονται ιδίως στους πίνακες Α΄, Β΄, Γ΄ και Δ΄, οι

οποίοι αναφέρονται στην παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3459/2006 (Α΄103), όπως έχουν τροποποιηθεί με αποφάσεις που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 3459/2006.

3. Στις παραπάνω ουσίες δεν περιλαμβάνονται τα ακατέργαστα συγκομιζόμενα προϊόντα που προκύπτουν από την καλλιέργεια ποικιλιών κάνναβης του είδους Cannabis Sativa L χαμηλής περιεκτικότητας σε τετραϋδροκανναβινόλη (THC) και συγκεκριμένα μέχρι 0,2%, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις καλλιέργειας των ποικιλιών κάνναβης του είδους Cannabis Sativa L, οι έλεγχοι τήρησης των όρων και προϋποθέσεων και κάθε σχετικό θέμα.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της

Επιτροπής Ναρκωτικών μπορεί να προστίθενται ή να αφαιρούνται ουσίες στις κατηγορίες του άρθρου αυτού ή να μεταφέρονται από τη μία κατηγορία στην άλλη ή να μεταβάλλονται οι όροι και οι προϋποθέσεις της διάθεσής τους, ιδίως σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις.

## **Άρθρο 2**

### **Παραγωγή, κατοχή και διακίνηση ναρκωτικών**

1. Η παραγωγή, κατοχή, μεταφορά, αποθήκευση, προμήθεια, επεξεργασία, κυκλοφορία και με οποιονδήποτε τρόπο μεσολάβηση στη διακίνηση των ουσιών του πίνακα Α΄ της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3459/2006 (Α΄103), είναι αποκλειστικό δικαίωμα του Κράτους, που ασκείται από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ.). Η διάθεση αυτών των ουσιών γίνεται μόνο σε εργαστήρια ή νοσοκομεία για την εκτέλεση εγκεκριμένων προγραμμάτων, ύστερα από γνωμοδότηση της Επιτροπής Ναρκωτικών.

2. Η παραγωγή, κατοχή, μεταφορά, αποθήκευση, επεξεργασία γενικά των πρώτων υλών και των έτοιμων προϊόντων που εισάγονται από το εξωτερικό, καθώς και η διακίνηση των ουσιών των φαρμακοτεχνικών προϊόντων και των

ιδιοσκευασμάτων του πίνακα Β΄ της παρ.

2 του άρθρου 1 του ν. 3459/2006 (Α΄103), γίνεται μόνο από το Κρατικό Μονοπώλιο Ναρκωτικών, ύστερα από γνωμοδότηση της Επιτροπής Ναρκωτικών, με ευθύνη του Ε.Ο.Φ., ο οποίος εκδίδει και τη σχετική άδεια.

3. Η παραγωγή, μεταφορά, αποθήκευση, προμήθεια των ουσιών του πίνακα Γ΄ της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3459/2006 (Α΄103), καθώς και των έτοιμων φαρμακοτεχνικών προϊόντων και ιδιοσκευασμάτων που περιέχουν τις ουσίες αυτές, γίνεται από νομικά και φυσικά πρόσωπα μέσω του Κρατικού Μονοπωλίου Ναρκωτικών, ύστερα από γνωμοδότηση της Επιτροπής Ναρκωτικών με ευθύνη του Ε.Ο.Φ., ο οποίος εκδίδει τη σχετική άδεια και ελέγχει τη διαδικασία. Η διάθεσή τους στα φαρμακεία, στις φαρμακαποθήκες και στα θεραπευτήρια γίνεται με ευθύνη και υπό τον έλεγχο του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων.

4. Η παραγωγή, μεταφορά, αποθήκευση, προμήθεια

των ουσιών του πίνακα Δ' της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3459/2006 (Α'103), καθώς και των έτοιμων φαρμακοτεχνικών προϊόντων και ιδιοσκευασμάτων που περιέχουν τις ουσίες αυτές, γίνεται από νομικά ή φυσικά πρόσωπα, ύστερα από γνωμοδότηση της Επιτροπής Ναρκωτικών με ευθύνη του Ε.Ο.Φ., ο οποίος εκδίδει και τη σχετική άδεια. Η διάθεσή τους στα φαρμακεία, στις φαρμακοποθήκες και στα θεραπευτήρια γίνεται με ευθύνη και υπό τον έλεγχο του Ε.Ο.Φ..

5. Η άδεια για την εισαγωγή και εξαγωγή των ουσιών, καθώς και των έτοιμων φαρμακοτεχνικών προϊόντων και ιδιοσκευασμάτων που περιέχουν τις ουσίες που υπάγονται στους πίνακες της παρ. 2 του άρθρου 1 χορηγείται με απόφαση του Υπουργείου Υγείας, ύστερα από γνωμοδότηση της Επιτροπής Ναρκωτικών.

### **Άρθρο 3**

#### **Πρόδρομες ουσίες**

1. Πρόδρομες ουσίες παρασκευής ναρκωτικών αποτελούν οι ουσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα

I κατηγορίες 1, 2, 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 273/2004 του

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (L 47)

και στο Παράρτημα κατηγορίες 1, 2, 3 του Κανονισμού

(ΕΚ) 111/2005 του Συμβουλίου (L 22).

2. Η εισαγωγή, εξαγωγή, διαμετακόμιση, παραγωγή, παρασκευή, προμήθεια, αποθήκευση, κατοχή, πώληση,

διάθεση και διανομή των πρόδρομων ουσιών, καθώς και

τα απασχολούμενα με αυτές πρόσωπα ή επιχειρήσεις,

υπόκεινται στον έλεγχο του Κράτους.

Ως αρμόδια αρχή

θεωρείται για το σκοπό αυτόν η τελωνειακή υπηρεσία

με τη συνδρομή συναρμόδιων αρχών κατά περίπτωση.

Για τις ουσίες της κατηγορίας 1 συναρμόδια αρχή είναι

ο Ε.Ο.Φ. και για τις ουσίες των κατηγοριών 2 και 3 το

Γενικό Χημείο του Κράτους. Επί παραβάσεων επιβάλλο-

νται οι ποινές που προβλέπονται από τον Τελωνειακό

Κώδικα.

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και

Υγείας μπορεί να προστίθενται, αφαιρούνται ή μετα-



φέρονται ουσίες από τη μία κατηγορία στην άλλη σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ρυθμίζονται οι διαδικασίες διακίνησης και ελέγχου των πρόδρομων ουσιών, καθώς επίσης να καθορίζονται ειδικότερα θέματα των αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών του Ε.Ο.Φ. για την κατηγορία 1 και του Γενικού Χημείου του Κράτους για τις κατηγορίες 2 και 3.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄**

### **ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΔΙΑΘΕΣΗΣ**

#### **ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ**

#### **ΦΑΡΜΑΚΩΝ**

##### **Άρθρο 4**

##### **Έλεγχος και εποπτεία επί των ναρκωτικών**

Τον έλεγχο και την εποπτεία επί των ναρκωτικών ασκεί το Υπουργείο Υγείας.

##### **Άρθρο 5**

##### **Επιτροπή Ναρκωτικών**

1. Στο Υπουργείο Υγείας συνιστάται Επιτροπή Ναρκωτικών, αποτελούμενη από:

α) τον διευθυντή της Διεύθυνσης Φαρμάκων και Φαρμακείων του Υπουργείου Υγείας, β) έναν εκπρόσωπο του

Επιστημονικού Συμβουλίου του Ε.Ο.Φ., γ) έναν εκπρόσωπο του Γενικού Χημείου του Κράτους (Γ.Χ.Κ.), δ) επτά καθηγητές των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.), ανά έναν με ειδίκευση στα γνωστικά αντικείμενα Φαρμακευτικής Χημείας, Φαρμακολογίας, Τοξικολογίας, Κοινωνικής Ψυχολογίας, Ποινικών και Εγκληματολογικών Επιστημών και Επιδημιολογίας, αντίστοιχα, που ορίζονται ύστερα από πρόταση των αρμόδιων οργάνων διοίκησης των Α.Ε.Ι., ε) έναν ιατρό με εξειδίκευση στην ανακουφιστική ιατρική φροντίδα και στ) έναν ανώτερο αξιωματικό της Ελληνικής Αστυνομίας και έναν του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής με εμπειρία στα θέματα ναρκωτικών. Για κάθε μέλος της Επιτροπής ορίζεται και ένας αναπληρωτής. Η θητεία της Επιτροπής είναι διετής.

2. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, επιλέγονται και

ορίζονται ο πρόεδρος, τα τακτικά και αναπληρωματικά

μέλη της Επιτροπής, καθώς και ο γραμματέας της. Με

απόφαση του ίδιου Υπουργού ορίζονται και οι κανόνες

λειτουργίας της Επιτροπής.

3. Η Επιτροπή Ναρκωτικών έχει τις παρακάτω αρμο-

διότητες:

α) Γνωμοδοτεί:

αα) για τα σχετικά με τα ναρκωτικά θέματα που προ-

κύπτουν από τις κυρωμένες από την Ελλάδα διεθνείς

συμβάσεις ή από αίτηση των αρμόδιων διεθνών οργανι-

σμών (όπως United Nations Fund for Drug Abuse Control

(UNFDAC), Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.), Ευρω-

παϊκή Ένωση), ββ) για τη χορήγηση άδειας παραγωγής

ή κατεργασίας και εισαγωγής έτοιμων προϊόντων που

περιέχουν ουσίες του άρθρου 1, γγ) για την προσθήκη

ή αφαίρεση ουσιών στους πίνακες της παραγράφου

2 του άρθρου 1, για τη μεταφορά από τον ένα πίνακα

στον άλλο ή για τη μεταβολή των όρων και των προϋ-

ποθέσεων της διάθεσής τους σύμφωνα με τις διεθνείς

συμβάσεις, δδ) για την τιμή των πωλούμενων από το

Κρατικό Μονοπώλιο ναρκωτικών, εε) για κάθε σχετικό

θέμα που θα ζητήσει ο αρμόδιος Υπουργός ή η Εθνική

Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Αντιμε-

τώπιση των Ναρκωτικών.

β) Υπολογίζει τις ετήσιες ανάγκες της χώρας σε ναρ-

κωτικές ουσίες και εισηγείται σχετικά με αυτές, καθώς

και με τη διαθεσιμότητα των απαραίτητων ελεγχόμε-

νων φαρμάκων, όπως καθορίζονται από τον Π.Ο.Υ. στον

αρμόδιο Υπουργό.

## **Άρθρο 6**

### **Αμοιβή μελών και γραμματέα**

Η αμοιβή των μελών και του γραμματέα της Επιτροπής

Ναρκωτικών καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουρ-

γών Οικονομικών και Υγείας, σύμφωνα με τις κείμενες

διατάξεις.

## **Άρθρο 7**

**Καθορισμός προϋποθέσεων διάθεσης**

**σκευασμάτων και ιδιοσκευασμάτων**

Με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 20 και 22, με απόφαση του Υπουργού Υγείας, που εκδίδεται ύστερα από γνωμοδότηση της Επιτροπής Ναρκωτικών και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις διάθεσης των ουσιών που αναφέρονται στα άρθρα 1 παρ. 2 και 3 παράγραφος 1 υπό μορφή σκευασμά-

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) 963**

των ή ιδιοσκευασμάτων, οποιασδήποτε φαρμακευτικής μορφής, καθώς και οι λεπτομέρειες συνταγογράφησης αυτών, ο τύπος και το σχήμα της διπλότυπης συνταγής.

Για τις ουσίες του πίνακα Δ' της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3459/ 2006 (Α'103), η συνταγή μπορεί να είναι απλή επαναλαμβανόμενη. Με όμοια απόφαση ορίζονται τα σκευάσματα ή ιδιοσκευάσματα που υπάγονται στις κατηγορίες των Παραρτημάτων των Κανονισμών του άρθρου 3 παράγραφος 1.

**Άρθρο 8  
Συνταγές χορήγησης ναρκωτικών και παραβάτες αυτών**

1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 20 και 22, ιατροί ή οδοντίατροι ή κτηνίατροι που εκδίδουν συνταγές, οι οποίες αναγράφουν ναρκωτικά κατά παράβαση των σχετικών διατάξεων, τιμωρούνται με πρόστιμο από τριακόσια (300) μέχρι τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ, που επιβάλλεται με απόφαση του οικείου Περιφερειάρχη, ύστερα από γνωμοδότηση του Ε.Ο.Φ.. Σε περίπτωση υποτροπής μπορεί να επιβληθεί, κατά την ίδια διαδικασία, και πρόσκαιρη παύση εξάσκησης του επαγγέλματος από δεκαπέντε (15) ημέρες μέχρι έξι (6) μήνες.

2. Με την επιφύλαξη των άρθρων 20 και 22, φαρμακοποιοί που εκτελούν τέτοιες συνταγές τιμωρούνται ομοίως με πρόστιμο από τριακόσια (300) μέχρι τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ και, σε περίπτωση υποτροπής, και με πρόσκαιρο κλείσιμο του φαρμακείου από τρεις

(3) ημέρες μέχρι έξι (6) μήνες, κατά τις διατάξεις του νόμου περί επιθεωρήσεως των φαρμακείων.

### **Άρθρο 9**

#### **Χορήγηση ναρκωτικών από φαρμακοποιούς**

1. Απαγορεύεται στους φαρμακοποιούς η χορήγηση ναρκωτικών φαρμάκων για ημερήσια χρήση σε ποσότητα ανώτερη της επιτρεπόμενης από την ελληνική φαρμακοποιία ημερήσιας δόσης, και αν ακόμη αναγράφεται τέτοια από τον ιατρό, εκτός από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες εκδόθηκε ειδική άδεια του Υπουργείου Υγείας, ύστερα από γνωμοδότηση της Επιτροπής Ναρκωτικών. Σε εξαιρετικές και επείγουσες περιπτώσεις και μέχρι την έκδοση της ανωτέρω αδείας είναι δυνατή η χορήγηση σε χρονίως πάσχοντες για την ανακούφιση των συμπτωμάτων της νόσου από την οποία πάσχουν, ναρκωτικών φαρμάκων για ημερήσια χρήση σε ποσότητα ανώτερη της επιτρεπόμενης από την Ελληνική

Φαρμακοποιία ημερήσιας δόσης, με την προσκόμιση

πρωτότυπης ιατρικής συνταγής.

2. Με την επιφύλαξη των άρθρων 20 και 22, οι φαρ-

μακοποιοί που χορηγούν ναρκωτικά φάρμακα κατά πα-

ράβαση του άρθρου αυτού τιμωρούνται με τις ποινές

που προβλέπονται από το νόμο περί επιθεωρήσεως

φαρμακείων. Οι σχετικές αποφάσεις του οικείου Περι-

φερειάρχη, οι οποίες επιβάλλουν ποινή προστίμου, κοι-

νοποιούνται στη Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών

του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του

Πολίτη και στο Τμήμα Δημόσιας Ασφάλειας του τόπου

όπου έλαβε χώρα η παράβαση. Όσοι τιμωρήθηκαν δύο

φορές διώκονται και ποινικώς και τιμωρούνται με φυ-

λάκιση μέχρι δύο (2) ετών.

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄**

#### **ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΚΡΑΤΙΚΟΥ**

#### **ΜΟΝΟΠΩΛΙΟΥ**

### **Άρθρο 10**

#### **Προμήθεια ναρκωτικών**

Επιτρέπεται στον Υπουργό Υγείας να προβαίνει στην

προμήθεια της απαιτούμενης ποσότητας των ναρκωτικών και των σκευασμάτων αυτών, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για τις κρατικές προμήθειες, μετά από γνώμη της Επιτροπής του άρθρου 5.

### **Άρθρο 11**

#### **Κατεργασία ναρκωτικών**

Η λειτουργία εργοστασίων που κατεργάζονται προϊόντα και σκευάσματα ναρκωτικών, επιτρέπεται μόνο ύστερα από σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Ναρκωτικών. Τα εργοστάσια αυτά διευθύνονται από φαρμακοποιό ή χημικό και υπόκεινται στο διαρκή έλεγχο της επιθεώρησης των φαρμακείων. Εκτός από το διαρκή αυτόν έλεγχο επιθεωρούνται πριν από την έναρξή τους και μετά, κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους, τουλάχιστον δύο φορές το έτος, από επιτροπή απαρτιζόμενη:

- α) από τον επιθεωρητή των φαρμακείων και β) από έναν τεχνικό που ορίζεται από τον Υπουργό Υγείας, με υπόδειξη της Επιτροπής Ναρκωτικών. Τα ναρκω-

τικά που παράγονται από τα εργοστάσια αυτά ή τα φαρμακευτικά σκευάσματα αυτών φυλάσσονται μέχρι την παράδοση μέσα στο εργοστάσιο για αποκλειστική χρήση του Κράτους. Η πώληση προς άλλον ή η εξαγωγή τους με οποιονδήποτε τρόπο από το εργοστάσιο συνιστά κατά περίπτωση τα εγκλήματα των άρθρων 20, 22 και 23 και τιμωρείται με τις προβλεπόμενες στα άρθρα αυτά ποινές.

### **Άρθρο 12**

#### **Φαρμακευτικά σκευάσματα οπίου**

Τα φαρμακευτικά σκευάσματα του οπίου, όπως τα βάμματα, μπορεί να παρασκευάζονται και εντός των φαρμακείων προς χρήση αυτών. Τα σκευάσματα αυτά παρασκευάζονται από το όπιο που χορηγείται από το Μονοπώλιο του Κράτους και αναγράφονται κατά την ημέρα της παρασκευής σε ιδιαίτερο βιβλίο, το οποίο τηρείται προς τούτο στα φαρμακεία και υπόκειται στον έλεγχο της επιθεώρησης των φαρμακείων.

### **Άρθρο 13**

## **Πώληση ναρκωτικών**

1. Η πώληση ναρκωτικών από το Κράτος ανατίθεται στην Ειδική Διαχείριση Ναρκωτικών. Οι αιτήσεις υποβάλλονται δια της αρμόδιας διεύθυνσης των Περιφερειών, η οποία τις διαβιβάζει στο Υπουργείο συνοδευόμενες με γνώμη της. Η πώληση επιτρέπεται μόνο στα φαρμακεία, νοσοκομεία, κλινικές και ιατρούς χωριών, όπου δεν υπάρχουν φαρμακεία, ύστερα από άδεια του Υπουργείου Υγείας, η οποία εκδίδεται με σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Ναρκωτικών και εμφανίζει την ποσότητα από κάθε είδος, η οποία κάθε έτος θα επιτρέπεται να αγορασθεί, ανάλογα με τις ανάγκες καθενός από τους ανωτέρω.

2. Τα φαρμακευτικά σκευάσματα του οπίου κατασκευάζονται στα φαρμακεία, είτε για ίδια χρήση κάθε φαρμακείου είτε και για μεταπώληση σε άλλα φαρμα-

κεία, νοσοκομεία, κλινικές ή ιατρούς χωριών, όπου δεν υπάρχουν φαρμακεία.

3. Η πώληση των ναρκωτικών από τα φαρμακεία στο κοινό επιτρέπεται μόνο με πρωτότυπες ιατρικές συνταγές, στις οποίες αναγράφεται ο λόγος χορήγησής τους.

## **Άρθρο 14**

### **Υποχρεώσεις φαρμακοποιών**

1. Οι φαρμακοποιοί οφείλουν να φυλάσσουν τις συνταγές, με βάση τις οποίες χορηγήθηκαν τα ναρκωτικά φάρμακα, τουλάχιστον για μία τριετία, χωριστά από τις λοιπές συνταγές και σε δέσμες που περιλαμβάνουν τις συνταγές ενός τριμήνου. Οφείλουν επίσης να αναγράφουν σε ιδιαίτερο βιβλίο, το οποίο δίδεται δωρεάν από το Υπουργείο Υγείας, τα ποσά τα οποία έχουν καταναλωθεί κατά το τέλος κάθε τριμήνου, με άθροιση των αναγραφόμενων στις συνταγές, καθώς και εκείνων τα οποία χωριστά καταναλώθηκαν για κάθε παρασκευή φαρμακευτικού σκευάσματος.

2. Οι φαρμακοποιοί υποχρεούνται στο τέλος κάθε

έτους να στέλνουν στην αρμόδια υπηρεσία της οικείας Περιφέρειας κατάσταση, στην οποία αναγράφονται: α) η ποσότητα των ναρκωτικών που υπάρχει στην αρχή του έτους και οι προμήθειες που γίνονται κατά τη διάρκεια του έτους, β) το άθροισμα των ναρκωτικών που δόθηκαν κατά το έτος αυτό με συνταγές, γ) το ποσό που καταναλώθηκε κατά το έτος για την παρασκευή φαρμακευτικών σκευασμάτων. Οι καταστάσεις που στάλθηκαν από τα φαρμακεία υποβάλλονται από τις ως άνω αρμόδιες υπηρεσίες, με αντίστοιχες συνοπτικές που συντάσσονται από αυτές, στο Υπουργείο Υγείας εντός του πρώτου δεκαπενθημέρου κάθε έτους ανυπερθέτως.

3. Στους φαρμακοποιούς, οι οποίοι δεν υποβάλλουν μέσα στην προθεσμία που ορίζεται από το άρθρο αυτό τις ετήσιες καταστάσεις, επιβάλλεται ποινή σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου περί επιθεώρησης φαρμακείων. Επίσης επιβάλλεται ποινή, σύμφωνα με τις ίδιες

διατάξεις, στους φαρμακοποιούς ή διευθυντές φαρμακείων, οι οποίοι δεν τηρούν ή τηρούν άτακτα το βιβλίο που ορίζεται από το άρθρο αυτό ή δεν φυλάσσουν τις συνταγές των ιατρών με τις οποίες χορηγήθηκαν τα ναρκωτικά.

### **Άρθρο 15**

#### **Έλεγχος διάθεσης ναρκωτικών και επιβολή προστίμων**

1. Οι διευθυντές κλινικών, νοσοκομείων, όπως και οι ιατροί των χωριών, όπου δεν υπάρχουν φαρμακεία, αναγράφουν σε ιδιαίτερο βιβλίο, αριθμημένο κατά σελίδες και μονογραφημένο από τον ειρηνοδίκη του τόπου της κατοικίας, ημερολογιακώς και ονομαστικώς, τα ναρκωτικά που καταναλώθηκαν για κάθε άρρωστο. Κατά το τέλος κάθε τριμήνου αναγράφουν το άθροισμα των ναρκωτικών που καταναλώθηκαν κατά το προηγούμενο εδάφιο και ιδιαίτερα για καθένα από αυτά, στο βιβλιάριο του Υπουργείου Υγείας, το οποίο δίδεται σε αυτούς δωρεάν, με την άδεια που τους χορηγήθηκε από

το Υπουργείο. Επίσης, στέλνουν τριμηνιαία κατάσταση στην αρμόδια υπηρεσία της οικείας Περιφέρειας, η οποία τις αποστέλλει στο Υπουργείο Υγείας με συνοπτικές καταστάσεις που συντάσσονται από αυτήν μέσα στο πρώτο δεκαπενθήμερο κάθε τριμηνιάς.

2. Στους διευθυντές κλινικών και νοσοκομείων και στους ιατρούς, που έχουν άδεια προμήθειας ναρκωτικών, οι οποίοι δεν υποβάλλουν τις τριμηνιαίες καταστάσεις μέσα στην οριζόμενη προθεσμία ή δεν αναγράφουν στο πιο πάνω βιβλίο τα ναρκωτικά που διατέθηκαν στους ασθενείς, επιβάλλεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, ύστερα από γνωμοδότηση του Ε.Ο.Φ., ποινή προστίμου μέχρι τριακόσια (300) ευρώ και, σε περίπτωση υποτροπής, από τετρακόσια (400) μέχρι χίλια (1.000) ευρώ.

3. Τα ποσά που προβλέπονται στο άρθρο 8 και στην προηγούμενη παράγραφο μπορεί να αναπροσαρμόζο-

νται με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας, ύστερα από γνωμοδότηση του Ε.Ο.Φ. και εισπράττονται υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

#### **Άρθρο 16**

##### **Καθορισμός τιμής ναρκωτικών**

Η τιμή των ναρκωτικών που πωλούνται από το Κράτος ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Επιτροπής Ναρκωτικών. Η τιμή αυτή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από τα έξοδα προμήθειας και διαχείρισης. Η τιμή των ναρκωτικών που χορηγούνται στο κοινό με ιατρικές συνταγές, καθορίζεται σύμφωνα με την ισχύουσα διατίμηση.

#### **Άρθρο 17**

##### **Τελωνειακή φύλαξη ναρκωτικών**

Η τελωνειακή φύλαξη των ναρκωτικών προς διαμετακόμιση επιτρέπεται μόνο στο Τελωνείο Πειραιώς και στην Ελεύθερη Ζώνη Θεσσαλονίκης και μέσα σε ιδιαίτερο χώρο, με προσκόμιση πιστοποιητικού, που εκδίδεται από τις αρμόδιες αρχές της χώρας, από την



οποία αποστέλλονται τα ναρκωτικά, θεωρείται από τις

εκεί ελληνικές προξενικές αρχές και αναφέρει ειδικώς:

α) ότι τα ναρκωτικά αυτά πρόκειται να κατατεθούν σε

ελληνικό λιμάνι για διαμετακόμιση, β) το όνομα και τη

διεύθυνση του αποστολέα και γ) την ποσότητα των

αποστελλόμενων για διαμετακόμιση ναρκωτικών.

### **Άρθρο 18**

#### **Εξαγωγή ναρκωτικών**

Για την εξαγωγή από το Τελωνείο Πειραιώς και την

Ελεύθερη Ζώνη Θεσσαλονίκης των ναρκωτικών που κα-

τατέθηκαν για διαμετακόμιση σε ξένη χώρα, απαιτείται

ειδική άδεια που εκδίδεται από το Υπουργείο Υγείας, με

την προσκόμιση άδειας των αρμόδιων αρχών της χώρας,

στην οποία πρόκειται να αποσταλούν τα εν λόγω ναρ-

κωτικά, θεωρημένης από τις εκεί ελληνικές προξενικές

αρχές, η οποία αναφέρει, ότι επιτρέπεται η εισαγωγή

των ναρκωτικών σε αυτήν τη χώρα, ότι αυτά πρόκειται

να χρησιμοποιηθούν για ιατρικούς σκοπούς, το όνομα

και τη διεύθυνση του παραλήπτη, την ποσότητα αυτών

και την προθεσμία μέσα στην οποία πρέπει να γίνει η

εισαγωγή. Στην άδεια εξαγωγής αναγράφονται: α) ο

αριθμός και η ημερομηνία της άδειας εισαγωγής της

χώρας στην οποία αποστέλλονται τα ναρκωτικά, β) το

όνομα και η διεύθυνση του εισαγωγέα, καθώς και του

εξαγωγέα, γ) η ποσότητα των εξαγόμενων ναρκωτικών

και δ) η προθεσμία μέσα στην οποία, με βάση την άδεια

της εισαγωγής, πρέπει να φθάσουν τα ναρκωτικά στη

χώρα στην οποία αποστέλλονται. Αντίγραφο της άδειας

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) 965**

αυτής συνοδεύει την αποστολή και άλλο αντίγραφο της

αποστέλλεται, από το Υπουργείο που το εξέδωσε, στην

επιτόπια προξενική αρχή της χώρας, η οποία τα εισάγει.

### **Άρθρο 19**

**Αποστολή ναρκωτικών διαμέσου της Ελλάδας**

**και εισαγωγή τους με δέματα ή επιστολές**

1. Απαγορεύεται η διαμέσου της Ελλάδας αποστολή ναρκωτικών από κάποια χώρα σε άλλη, είτε αυτά μεταφορτώθηκαν από το πλοίο ή το όχημα που χρησιμοποιήθηκε είτε όχι, εφόσον δεν προσκομίζεται αντίγραφο της άδειας της εξαγωγής από την εξαγούσα χώρα. Στην άδεια αυτή πρέπει να αναγράφεται η χώρα στην οποία αποστέλλονται τα ναρκωτικά, ο αριθμός και η ημερομηνία της άδειας εισαγωγής, το όνομα και η διεύθυνση του αποστολέα και του παραλήπτη, τα ποσά των αποστέλλομενων ναρκωτικών και η προθεσμία εισαγωγής. Αλλαγή κατεύθυνσης των αποστέλλομενων δια του ελληνικού εδάφους ναρκωτικών επιτρέπεται μόνο με άδεια του Υπουργείου Υγείας, η οποία εκδίδεται με βάση την αναφερόμενη στο άρθρο 17 άδεια της χώρας εισαγωγής. Στην άδεια αυτή του Υπουργείου Υγείας αναγράφονται όσα αναφέρονται στο άρθρο 18.

2. Ναρκωτικά που εισάγονται με ταχυδρομικά δέματα

ή με μορφή επιστολής ή ως δείγμα χωρίς αξία, κατάσχονται και καταστρέφονται σύμφωνα με το άρθρο 41.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄**

### **ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

#### **ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ**

##### **Άρθρο 20**

###### **Διακίνηση ναρκωτικών**

1. Όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπεται στα άρθρα 21, 22 και 23, διακινεί παράνομα ναρκωτικά, τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον οκτώ (8) ετών και με χρηματική ποινή μέχρι τριακόσιες χιλιάδες (300.000) ευρώ.

2. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 29, ως έγκλημα διακίνησης ναρκωτικών νοείται κάθε πράξη με την οποία συντελείται η κυκλοφορία ναρκωτικών ουσιών ή πρόδρομων ουσιών που αναφέρονται στους πίνακες της παραγράφου 2 του άρθρου 1 και ιδίως η εισαγωγή, η εξαγωγή, η διαμετακόμιση, η πώληση, η αγορά, η προσφορά, η διανομή, η διάθεση, η αποστολή, η παράδοση,

η αποθήκευση, η παρακατάθεση, η παρασκευή, η κατοχή, η μεταφορά, η νόθευση, η πώληση νοθευμένων ειδών μονοπωλίου ναρκωτικών ουσιών, η καλλιέργεια ή η συγχομιδή οποιουδήποτε φυτού του γένους της κάνναβης, του φυτού της μήκωνος της υπνοφόρου, οποιουδήποτε είδους φυτού του γένους ερυθρόξυλου, καθώς και οποιουδήποτε άλλου φυτού από το οποίο παράγονται ναρκωτικές ουσίες, η παραγωγή και η εκχύλιση ναρκωτικών ουσιών, η χορήγηση ουσιών για υποκατάσταση της εξάρτησης κατά παράβαση των σχετικών διατάξεων, η διεύθυνση καταστήματος στο οποίο γίνεται εν γνώσει του δράστη συστηματική διακίνηση ναρκωτικών, η χρηματοδότηση, η οργάνωση ή η διεύθυνση δραστηριοτήτων διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, η νόθευση ή η κατάρτιση ή η χρησιμοποίηση πλαστής ιατρικής συνταγής για τη χορήγηση ναρκωτικών με σκοπό τη διακίνησή τους, καθώς και η μεσολάβηση σε κάποια

από τις πράξεις αυτές.

3. Αν περισσότερες πράξεις διακίνησης αφορούν την ίδια ποσότητα ναρκωτικών συντρέχει μόνο ένα έγκλημα διακίνησης. Κατά την επιμέτρηση της ποινής λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των επί μέρους πράξεων διακίνησης, το είδος, η συνολική ποσότητα και η καθαρότητα του ναρκωτικού, καθώς και η βαρύτητα των σχετικών επιπτώσεων στην υγεία.

## **Άρθρο 21**

### **Ιδιαίτερες περιπτώσεις**

1. Με ποινή φυλάκισης μέχρι τρία έτη τιμωρείται όποιος:

- α) διακινεί μικροποσότητες ναρκωτικών, με σκοπό να εξασφαλίσει την κάλυψη των καθημερινών ατομικών του αναγκών χρήσης και είναι εξαρτημένος,
- β) διαθέτει ναρκωτικά χωρίς κέρδος σε οικείου του, με σκοπό να καλύψει τις άμεσες ανάγκες χρήσης τους.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος, από την ποσότητα ναρκωτικών που έχει προμηθευτεί για τις προ-

σωπικές του ανάγκες, διαθέτει χωρίς κέρδος μέρος της σε άλλον για δική του αποκλειστική χρήση.

Η κρίση ότι η διάθεση γίνεται για αποκλειστική χρήση από τον τρίτο και από ποσότητα που καλύπτει προσωπικές ανάγκες του δράστη θεμελιώνεται στα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 29 παράγραφος 1 εδάφιο δεύτερο.

## **Άρθρο 22**

### **Διακεκριμένες περιπτώσεις**

1. Με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και με χρηματική ποινή από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ μέχρι πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ τιμωρείται όποιος τελεί κάποια από τις πράξεις των άρθρων 20 και 21 παράγραφος 1α:

α) αν είναι υπάλληλος [άρθρο 13 στοιχείο α' του Ποινικού Κώδικα (Π.Κ.)], ο οποίος λόγω της υπηρεσίας του ασχολείται με τα ναρκωτικά και ιδίως με τη φύλαξη τους ή τη δίωξη των παραβατών του νόμου αυτού ή ανήκει στο προσωπικό των καταστημάτων ή ιδρυμάτων

της παραγράφου 2 εδάφιο α',  
β) για να διευκολύνει ή αποκρύψει τη διάπραξη άλλων κακουργημάτων.

2. Με την ποινή της παραγράφου 1 τιμωρείται όποιος παράνομα:

α) διακινεί ναρκωτικά σε στρατόπεδα ή άλλους χώρους των ενόπλων δυνάμεων, αστυνομικά κρατητήρια, σωφρονιστικά καταστήματα, καταστήματα ανηλίκων κάθε κατηγορίας, σχολικές μονάδες οποιασδήποτε βαθμίδας, εκπαιδευτικά ιδρύματα ή άλλες μονάδες κατάρτισης, επιμόρφωσης ή μετεκπαίδευσης, σε χώρους άθλησης, κατασκηνώσεων, φροντιστηρίων, σε χώρους παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, σε χώρους συγκέντρωσης μαθητών ή σπουδαστών για εκπαιδευτικούς ή αθλητικούς σκοπούς,  
β) ενεργεί κάποια από τις πράξεις των άρθρων 20 και 21 παράγραφος 1α στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης, όπως αυτή ορίζεται στα άρθρα 187 και 187Α του Ποινικού Κώδικα,

γ) είναι υπότροπος: υπότροπος θεωρείται όποιος, χωρίς να έχει κριθεί ως εξαρτημένος, έχει ήδη καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα διακίνησης ναρκωτικών μέσα στην προηγούμενη δεκαετία,

966 **ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ)**

δ) αναμειγνύει με οποιονδήποτε τρόπο ναρκωτικά σε τρόφιμα, ποτά ή άλλα είδη προορισμένα να εισαχθούν στον ανθρώπινο οργανισμό με σκοπό τη διάθεσή τους σε τρίτους, ε) εκδίδει ως ιατρός συνταγή για τη χορήγηση ναρκωτικών εν γνώσει του ότι δεν υπάρχει πραγματική και συγκεκριμένη ιατρική ένδειξη ή χορηγεί φάρμακα, τα οποία περιέχουν με οποιαδήποτε μορφή ναρκωτικά, γνωρίζοντας ότι αυτά θα χρησιμοποιηθούν για παρασκευή ή διακίνηση ναρκωτικών, στ) χορηγεί ως φαρμακοποιός ή έμπορος φαρμάκων γενικά, ως διευθυντής, υπάλληλος ή άλλος εργαζόμε-

νος σε φαρμακείο ναρκωτικά, γνωρίζοντας είτε ότι δεν υπάρχει η κατά τους όρους του νόμου ιατρική συνταγή είτε ότι η συνταγή δεν είναι προσήκουσα.

3. Η χορήγηση ουσιών για υποκατάσταση της εξάρτησης επιτρέπεται μόνον από: α) Δημόσιες, ειδικές προς τούτο μονάδες, στις οποίες χορηγείται η σχετική άδεια, με απόφαση του Υπουργού Υγείας, ύστερα από γνώμη του Ο.ΚΑ.ΝΑ.. β) Τον Ο.ΚΑ.ΝΑ., ύστερα από σχετική άδεια που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Υγείας. Στις ανωτέρω αποφάσεις καθορίζονται ειδικώς οι ουσίες, των οποίων επιτρέπεται η χορήγηση και οι όροι κάτω από τους οποίους θα χορηγούνται. γ) Από μονάδες του Ο.ΚΑ.ΝΑ. σε χώρους νοσοκομείων του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ), στρατιωτικών νοσοκομείων, σε χώρους και υποδομές των Ενόπλων Δυνάμεων και καταστημάτων κράτησης, με τους όρους και προϋποθέσεις που ορίζουν οι προηγούμενες υπουργικές αποφάσεις.

Με άλλη απόφαση του Υπουργού Υγείας και των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών, ύστερα από γνώμη του Ο.ΚΑ.ΝΑ., καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και κάθε αναγκαίο θέμα σχετικά: α) με τον καθορισμό των νοσοκομείων του ΕΣΥ, των στρατιωτικών νοσοκομείων και των χώρων και υποδομών των Ενόπλων Δυνάμεων και των καταστημάτων κράτησης, όπου θα εγκατασταθούν και θα λειτουργήσουν μονάδες του Ο.ΚΑ.ΝΑ. και τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν τα νοσοκομεία έναντι του Ο.ΚΑ.ΝΑ., β) με τον τρόπο παραχώρησης της χρήσης κτιρίων ή και αδόμητων χώρων των παραπάνω νοσοκομείων και των νοσοκομείων των Ενόπλων Δυνάμεων προς τον Ο.ΚΑ.ΝΑ., γ) με τους όρους και τις προϋποθέσεις τοποθέτησης και εγκατάστασης προκατασκευασμένων δομών του Ο.ΚΑ.ΝΑ., όπου αυτό είναι αναγκαίο, δίχως να απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας, δ) με τις κάθε είδους συμβατικές υποχρεώσεις

του Ο.ΚΑ.ΝΑ. από τη χρήση των παραπάνω ακινήτων, ε) με την τοποθέτηση στις παραπάνω μονάδες ιατρών από τον κατάλογο των επικουρικών ιατρών που τηρείται στο Υπουργείο Υγείας, μετά από αίτημα του Ο.ΚΑ.ΝΑ., με σκοπό την κάλυψη των αναγκών και εφόσον δεν επαρκεί το ιατρικό προσωπικό του Ο.ΚΑ.ΝΑ..

4. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών μπορεί να καθορίζονται οι γενικοί όροι, οι προϋποθέσεις και άλλα σχετικά θέματα για την εκτέλεση και εφαρμογή προγραμμάτων

υποκατάστασης από δημόσιους φορείς. 5. Όποιος χορηγεί ουσίες για υποκατάσταση της εξάρτησης, κατά παράβαση της παραγράφου 3 και των σχετικών υπουργικών αποφάσεων, τιμωρείται με την ποινή της παραγράφου 1.

6. Η χορήγηση ανταγωνιστικών ουσιών που αδρανοποιούν τη λειτουργία των υποδοχέων των οπιούχων επιτρέπεται για τις ενδείξεις που αναφέρονται στην

άδεια κυκλοφορίας τους. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, ύστερα από γνώμη του Ο.ΚΑ.ΝΑ., καθορίζονται ειδικώς οι ουσίες, οι όροι και οι προϋποθέσεις χορήγησης, συνταγογράφησης και διάθεσης των ουσιών αυτών από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς και ιατρούς.

### **Άρθρο 23**

#### **Ιδιαίτερα διακεκριμένες περιπτώσεις**

1. Με ισόβια κάθειρξη ή με πρόσκαιρη κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, καθώς και με χρηματική ποινή από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ μέχρι εξακόσιες χιλιάδες (600.000) ευρώ τιμωρείται ο δράστης των πράξεων των άρθρων 20 και 22:

α) όταν η πράξη του αφορά ναρκωτικά, τα οποία μπορούν να προκαλέσουν βαριά σωματική βλάβη (άρθρο 310 παράγραφος 2 του Ποινικού Κώδικα) και είτε προκάλεσαν βαριά σωματική βλάβη ή θάνατο σε τρίτον είτε προκάλεσαν επικίνδυνη σωματική βλάβη στην υγεία πολλών ατόμων,

β) όταν είναι ενήλικος και τελεί τις άνω πράξεις κατ' επάγγελμα με σκοπό να προκαλέσει τη χρήση ναρκωτικών από ανήλικο ή μεταχειρίζεται με οποιονδήποτε τρόπο ανήλικο πρόσωπο κατά την τέλεση των πράξεων αυτών.

2. Με ισόβια κάθειρξη, καθώς και με χρηματική ποινή από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ μέχρι ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ τιμωρείται ο δράστης των

πράξεων των άρθρων 20 και 22:

α) όταν κατ' επάγγελμα χρηματοδοτεί την τέλεση κάποιας πράξης διακίνησης ή κατ' επάγγελμα διακινεί ναρκωτικές ουσίες και το προσδοκώμενο όφελος του δράστη στις ανωτέρω περιπτώσεις υπερβαίνει το ποσό των εβδομήντα πέντε χιλιάδων (75.000) ευρώ,

β) όταν μετέρχεται κατά την τέλεση των πράξεων αυτών ή προς το σκοπό διαφυγής του τη χρήση όπλων, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 2168/1993.

### **Άρθρο 24**

## **Πρόκληση και διαφήμιση**

1. Όποιος παρακινεί ή προκαλεί άλλον στην παράνομη

χρήση ναρκωτικών ή διαφημίζει τη χρήση τους ή παρέ-

χει πληροφορίες για την κατασκευή ή την προμήθειά

τους με σκοπό τη διάδοσή τους ή προσφέρεται στη

διακίνηση ναρκωτικών, όπως προβλέπεται στην παρά-

γραφο 1 του άρθρου 20, τιμωρείται, αν δεν προβλέπεται

βαρύτερη ποινή από άλλη διάταξη, με φυλάκιση τουλά-

χιστον έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή πεντακόσια

(500) ευρώ μέχρι πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ.

2. Αν ο δράστης τελεί τις πράξεις της παραγράφου 1

κατ' επάγγελμα ή με σκοπό το κέρδος γι' αυτόν ή τρίτον

τιμωρείται με ποινή κάθειρξης έως δέκα (10) έτη.

3. Δεν συνιστά άδικη πράξη η διατύπωση γνώμης ή

επιστημονικής κρίσης σχετικά με τα ναρκωτικά.

## **Άρθρο 25**

### **Οδήγηση μεταφορικών μέσων**

1. Με φυλάκιση τουλάχιστον πέντε (5) μηνών και με

χρηματική ποινή χιλίων (1.000) ευρώ μέχρι δεκαπέντε

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ**

**ΤΗΣ**

**ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ**

**(ΤΕΥΧΟΣ**

**ΠΡΩΤΟ) 967**

χιλιάδων (15.000) ευρώ, καθώς και με στέρηση από δύο

έως πέντε έτη της άδειας οδήγησης ή του οικείου δι-

πλώματος ή του πτυχίου ή του αποδεικτικού ναυτικής

ικανότητας τιμωρείται όποιος οδηγεί ή κυβερνά οποιο-

δήποτε πλωτό, χερσαίο ή εναέριο μεταφορικό μέσο υπό

την επίδραση ναρκωτικών.

Αν από την πράξη αυτή προκλήθηκε απλή σωματική

βλάβη επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός

έτους.

Αν προκλήθηκε βαριά σωματική βλάβη επιβάλλεται

ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών.

Αν από την πράξη αυτή προκλήθηκε θάνατος επιβάλ-

εται ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης μέχρι δέκα ετών.

2. Μετά την πάροδο διετίας, το συμβούλιο πλημμελειο-

δικών, ύστερα από αίτηση του καταδικασθέντος, μπορεί



να αποφασίσει για την επανάκτηση της άδειας, με την προϋπόθεση ότι έχει υποστεί επιτυχώς τη θεραπεία συντήρησης και απεξάρτησης.

3. Αν ο υπαίτιος της προβλεπόμενης από την παρά- γραφο 1 εδάφιο α' πράξης, παρακολουθεί εγκεκριμένο κατά νόμο συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκατάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης, τιμωρείται με τις σχετικές διατάξεις του άρθρου 42 του ν. 2696/1999, όπως ισχύει.

#### **Άρθρο 26**

#### **Ευθύνη και κυρώσεις νομικών προσώπων**

1. Εφόσον οι πράξεις που προβλέπονται στις διατάξεις των άρθρων 20, 22 και 23, καθώς και οι πράξεις της απόπειρας και συμμετοχής σε αυτές τελέσθηκαν από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί προς όφελος νομικού προσώπου, ατομικά ή ως μέλος οργάνου αυτού που κατά το νόμο ή σύμφωνα με το καταστατικό του ασκεί

διευθυντική εξουσία εντός αυτού και έγκειται, είτε στην εκπροσώπησή του είτε στην άσκηση ελέγχου είτε στη λήψη αποφάσεων στο όνομα του νομικού προσώπου, ανεξάρτητα από τις ποινικές ευθύνες των φυσικών προσώπων που είναι φυσικοί ή ηθικοί αυτουργοί των ανωτέρω εγκλημάτων, ή και συνεργοί σε αυτά, στα ως άνω νομικά πρόσωπα επιβάλλονται με απόφαση του προϊσταμένου της οικείας περιφερειακής διεύθυνσης του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.) του Υπουργείου Οικονομικών: α) Διοικητικό πρόστιμο από εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ. β) Προσωρινή ή σε περίπτωση υποτροπής οριστική απαγόρευση άσκησης εμπορικής δραστηριότητας και πρόσκαιρος ή σε περίπτωση υποτροπής, κατά τα άρθρα 88 επ. του Ποινικού Κώδικα, οριστικός αποκλεισμός από φορολογικά και άλλα ευεργετήματα, καθώς και από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις. γ) Προ-

σωρινή ή οριστική παύση της λειτουργίας του καταστήματος, του γραφείου ή των εν γένει εγκαταστάσεων που χρησίμευσαν για την τέλεση του εγκλήματος.

2. Επίσης επιβάλλεται διάλυση του νομικού προσώπου με δικαστική απόφαση – όπου αυτό προβλέπεται – κατά τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

3. Σε κάθε περίπτωση εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί δήμευσης και κατάσχεσης και δήμευσης ναρκωτικών ουσιών των άρθρων 40 και 41, αντιστοίχως.

4. Οι ίδιες κυρώσεις επιβάλλονται στο νομικό πρόσωπο και όταν φυσικό πρόσωπο παραλείπει από πρόθεση εποπτεία και έλεγχο, σύμφωνα με την παράγραφο 1, καθιστώντας έτσι δυνατή την τέλεση ποινικών αδικημάτων που αναφέρονται στις διατάξεις των άρθρων 20, 22 και 23 από οποιονδήποτε τρίτο υποκείμενο στην εξουσία του.

5. Για την επιμέτρηση των κυρώσεων αυτών λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια του άρθρου 20 παράγραφος

3 εδάφιο δεύτερο και το ύψος του επιδωχθέντος ή επιτευχθέντος οφέλους του νομικού προσώπου.

## **Άρθρο 27**

### **Ευνοϊκά μέτρα**

1. Αν ο υπαίτιος κάποιας από τις πράξεις των άρθρων 20 έως 22 πριν από την αμετάκλητη καταδίκη του, κρίνεται ότι με δική του πρωτοβουλία συντέλεσε με παροχή πληροφοριών στην ανακάλυψη ή εξάρθρωση εγκληματικής οργάνωσης διακίνησης ναρκωτικών ή στην ανακάλυψη και σύλληψη διακινητή ναρκωτικών, η δε ευθύνη του υπαιτίου και η βαρύτητα της πράξης του είναι καταδήλως μικρότερες από την ευθύνη των προσώπων στην ανακάλυψη και σύλληψη των οποίων συντέλεσε και τη βαρύτητα των πράξεων που τέλεσαν, το δικαστήριο αναγνωρίζει στο πρόσωπό του ελαφρυντική περίπτωση. Παράλληλα μπορεί να διατάξει και την αναστολή εκτέλεσης της ποινής για διάστημα από δύο (2) έως είκοσι (20) ετών, ανεξάρτητα από τη συνδρομή

των όρων των άρθρων 99 επ. του Ποινικού Κώδικα.

2. Σε περίπτωση που για την ανακάλυψη ή εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης ή τη σύλληψη του διακινητή ναρκωτικών, είναι αναγκαία η προσωρινή αποφυλάκιση του ανωτέρω υπαιτίου, το συμβούλιο πλημμελειοδικών μπορεί με βούλευμα να διατάσσει την προσωρινή αναστολή της ποινικής δίωξης του ανωτέρω και την για ορισμένο χρόνο προσωρινή του απόλυση από τη φυλακή, προκειμένου να επαληθευτούν οι ανωτέρω πληροφορίες.

3. Αν, μετά την κατά τα άνω αναστολή της ποινικής δίωξης και αποφυλάκιση του υπαιτίου, προκύψει ότι οι δοθείσες από αυτόν πληροφορίες δεν ήταν αληθινές ή ότι δεν επρόκειτο για εγκληματική οργάνωση διακίνησης ναρκωτικών ή για διακινητή ναρκωτικών, το σχετικό βούλευμα ανακαλείται, διατάσσεται και πάλι η φυλάκιση του υπαιτίου και η ανασταλείσα ποινική δίωξη κατ' αυτού συνεχίζεται.

4. Για τις χορηγηθείσες από τον υπάιτιο πληροφορίες, συντάσσεται έκθεση ένορκης εξέτασης μάρτυρα, η οποία αποστέλλεται στον εποπτεύοντα τις υποθέσεις ναρκωτικών εισαγγελέα εφετών κατ' άρθρο 44 προκειμένου να λάβει γνώση. Η έκθεση ένορκης εξέτασης μάρτυρα τηρείται σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας, όπου επίσης αποστέλλεται και τηρείται έκθεση της αρμόδιας αρχής, η οποία προέβη με βάση τις ανωτέρω πληροφορίες στην εξάρθρωση εγκληματικής οργάνωσης διακίνησης ναρκωτικών ή στη σύλληψη διακινητή ναρκωτικών ουσιών. Των ανωτέρω εκθέσεων λαμβάνουν γνώση μόνο τα μέλη του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου ή δικαστηρίου τα οποία εξετάζουν και αυτεπαγγέλτως τη χορήγηση ή μη των προβλεπόμενων στις προηγούμενες παραγράφους ευεργετημάτων. Οι διατάξεις των άρθρων 9 και 10 του ν. 2928/2001 εφαρμόζονται και για τις αξιόποινες πράξεις του άρθρου 23 του παρόντος.

5. Αν οι όροι της παραγράφου 1 συντρέξουν μετά την αμετάκλητη καταδίκη του υπαιτίου, το συμβούλιο πλημμελειοδικών μπορεί να διατάξει την απόλυσή του από τις φυλακές υπό όρο και χωρίς τη συνδρομή των προϋποθέσεων του άρθρου 105 του Ποινικού Κώδικα.

#### **Άρθρο 28**

##### **Πράξεις ελεγκτικών οργάνων**

1. Δεν είναι άδικη η πράξη αστυνομικού, τελωνειακού υπαλλήλου, υπαλλήλου του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.) και στελέχους του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής, ο οποίος με εντολή του αρμόδιου για τη δίωξη ναρκωτικών προϊσταμένου του και με σκοπό την ανακάλυψη ή σύλληψη προσώπου που διαπράττει έγκλημα από τα αναφερόμενα στα άρθρα 20, 22 και 23, αφού τηρηθεί η διαδικασία του άρθρου 253Α παράγραφος 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας,

δρα ως αγοραστής ή μεσολαβητής ή μεταφορέας ή φύλακας ναρκωτικών ουσιών ή με άλλους τρόπους που δεν δημιουργούν ούτε επιτείνουν κινδύνους για τρίτα πρόσωπα. Το ίδιο ισχύει και για τον ιδιώτη που με αυτόν το σκοπό τελεί ανάλογες ενέργειες ύστερα από πρόταση των αρμόδιων, για τη δίωξη ναρκωτικών, υπηρεσιών.

2. Τα ανωτέρω ελεγκτικά όργανα ή ο ιδιώτης μπορούν να ενεργούν τις πράξεις της παραγράφου 1 και να συναλλάσσονται με συγκαλυμμένα στοιχεία ταυτότητας, φορολογικά ή άλλα στοιχεία, καθώς και να διεξάγουν συναλλαγές επιβαλλόμενες αποκλειστικά από τις ανάγκες της συγκαλυμμένης δράσης. Η διαδικασία για την έκδοση των στοιχείων συγκάλυψης των ελεγκτικών οργάνων ή του ιδιώτη, η διαδικασία έγκρισης για τη διενέργεια συναλλαγών εκ μέρους τους με αυτά τα στοιχεία, η διαδικασία εγκρίσεως των χρηματικών ποσών για τις ανάγκες της συγκαλυμμένης

νης δράσης, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα καθο-

ρίζονται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών

Οικονομικών, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων

Δικαιωμάτων και Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του

Πολίτη και Ναυτιλίας και Αιγαίου.

3. Εφόσον υφίστανται σοβαρές ενδείξεις σε βάρος

συγκεκριμένων προσώπων για την τέλεση εγκλημάτων

διακίνησης ναρκωτικών ουσιών κατά τα άρθρα 20, 22 και

23 επιτρέπεται, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται

στο άρθρο 253Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η

εκτός κατοικίας καταγραφή δραστηριότητας ή άλλων

γεγονότων με συσκευές ήχου ή εικόνας ή με άλλα ειδικά

τεχνικά μέσα, καθώς και η χρησιμοποίηση του υλικού

ως αποδεικτικού στοιχείου ενώπιον των εισαγγελικών,

ανακριτικών και δικαστικών αρχών.

### **Άρθρο 29**

**Καλλιέργεια κάνναβης, χρήση ναρκωτικών**

**ουσιών, πλαστογραφία ιατρικής συνταγής**

1. Όποιος, για δική του αποκλειστικά χρήση, με οποιον-

δήποτε τρόπο προμηθεύεται ή κατέχει ναρκωτικά, σε

ποσότητες που δικαιολογούνται μόνο για την ατομική

του χρήση ή κάνει χρήση αυτών ή καλλιεργεί φυτά

κάνναβης σε αριθμό ή έκταση που δικαιολογούνται μόνο

για την ατομική του χρήση, τιμωρείται με φυλάκιση

μέχρι πέντε (5) μηνών. Η διαπίστωση του σκοπού εξυ-

πηρέτησης της δικής του αποκλειστικά χρήσης γίνεται

με συνεκτίμηση του είδους, της καθαρότητας και της

ποσότητας του συγκεκριμένου ναρκωτικού, σε συνδυ-

ασμό με τη συχνότητα χρήσης, το χρόνο χρήσης, την

ημερήσια δόση και τις ιδιαίτερες ανάγκες χρήσης του

συγκεκριμένου χρήστη.

2. Ο δράστης της πράξης της προηγούμενης παραγρά-

φου μπορεί να κριθεί ατιμώρητος, εάν το δικαστήριο,

εκτιμώντας τις περιστάσεις τέλεσης της πράξης και

την προσωπικότητα του δράστη, κρίνει ότι η αξιόποινη

πράξη ήταν εντελώς περιστασιακή και δεν είναι πιθανόν

να επαναληφθεί.

3. Καταδικαστικές αποφάσεις της παραγράφου 1 του

παρόντος άρθρου δεν καταχωρίζονται στα αντίγραφα

των δελτίων ποινικού μητρώου.

4. Με φυλάκιση μέχρι δύο ετών τιμωρείται όποιος κα-

ταρτίζει πλαστή, νοθεύει ή χρησιμοποιεί πλαστή ιατρική

συνταγή χορήγησης ναρκωτικών με σκοπό τη χρήση

τους από τον ίδιο.

### **Άρθρο 30**

#### **Μεταχείριση εξαρτημένων χρηστών από ναρκωτικές ουσίες**

1. Όσοι απέκτησαν την έξη της χρήσης ναρκωτικών

και δεν μπορούν να την αποβάλουν με τις δικές τους

δυνάμεις, υποβάλλονται σε ειδική μεταχείριση κατά

τους όρους του άρθρου αυτού και των άρθρων 31-35.

2. Η συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων της προηγού-

μενης παραγράφου διαπιστώνεται κατά την άσκηση της

ποινικής δίωξης και σε κάθε φάση της ποινικής διαδι-

κασίας, σύμφωνα με την αρχή της ηθικής αποδείξεως,

όπως ορίζεται από το άρθρο 177 του Κώδικα Ποινικής

Δικονομίας.

3. Για τη διάγνωση της εξάρτησης ενός προσώπου από

ναρκωτικά συνεκτιμώνται ιδίως ένα ή περισσότερα από

τα ακόλουθα στοιχεία: πιστοποιήσεις αναγνωρισμένων

υπηρεσιών απεξάρτησης, χορήγησης υποκαταστάτων ή

ανταγωνιστικών στα οπιοειδή ουσιών, περίθαλψης για

παθήσεις συνδεδεμένες με τη χρήση ουσιών, ψυχολογικά

και κοινωνικά δεδομένα που αφορούν τον κατηγορούμε-

νο, ευρήματα εργαστηριακών εξετάσεων που αποκαλύ-

πτουν χρήση ναρκωτικών για μακρόχρονες περιόδους.

Σε κάθε φάση της ποινικής διαδικασίας δύναται να δι-

αταχθεί πραγματογνωμοσύνη είτε αυτεπάγγελτα είτε

μετά από αίτημα του κατηγορουμένου, προκειμένου

να καθοριστεί αν πράγματι υπάρχει εξάρτηση, όπως

επίσης και το είδος και η βαρύτητα αυτής. Η αποδοχή

ή η απόρριψη του αιτήματος για πραγματογνωμοσύνη

πρέπει να αιτιολογείται ειδικά. Η πραγματογνωμοσύνη συνεκτιμάται με τα παραπάνω διαγνωστικά κριτήρια.

Πίνακας με τις υπηρεσίες που πληρούν τις προϋπο-

θέσεις για τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης διαβι-

βάζεται ανά έτος στον αρμόδιο εισαγγελέα με ευθύνη

των Υπουργείων που τις εποπτεύουν.

Οι εργαστηριακές

εξετάσεις διενεργούνται από αρμόδια δημόσια εργα-

στήρια της χώρας, όπως τα πανεπιστημιακά εργαστήρια

και τα εργαστήρια των Ιατροδικαστικών Υπηρεσιών και

τα εργαστήρια της Ελληνικής Αστυνομίας.

4. Δράστης, στο πρόσωπο του οποίου κατά το χρόνο

της πράξης συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγρά-

φου 1, αν είναι υπαίτιος τέλεσης:

α. Των πράξεων του άρθρου 29 παράγραφοι 1 και 2

παραμένει ατιμώρητος.

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ**

**ΤΗΣ**

**ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ**

**(ΤΕΥΧΟΣ**

**ΠΡΩΤΟ) 969**

β. Των πράξεων του άρθρου 20 τιμωρείται με φυλά-

κιση τουλάχιστον ενός (1) έτους.

γ. Των πράξεων του άρθρου 21 παράγραφοι 1 εδάφιο

β' και 2 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός (1) έτους.

δ. Των πράξεων του άρθρου 22 τιμωρείται με πρό-

σκαιρη κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών.

5. Ο κατά νόμο ποινικός χαρακτήρας των πράξεων που

τελέστηκαν από δράστη, στο πρόσωπο του οποίου συ-

ντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1, κρίνεται

με βάση την απειλούμενη στην παράγραφο 4 στοιχεία

β', γ' και δ' ποινή.

### **Άρθρο 31**

**Ειδική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών**

**στην προδικασία**

Σε περίπτωση εγκλημάτων των άρθρων 20 έως 25, 29

και 30 παράγραφος 4, όπως και σε περίπτωση εγκλή-

ματος που φέρεται ότι τελέστηκε για να διευκολυνθεί η

χρήση ναρκωτικών ουσιών, εφόσον τα εγκλήματα αυτά

έχουν τελεστεί από πρόσωπο το οποίο απέκτησε την

έξη της χρήσης ναρκωτικών ουσιών και δεν μπορεί να

την αποβάλει με τις δικές του δυνάμεις κατά το άρθρο

30 παράγραφος 1, τότε:

α) Εάν ο κατηγορούμενος δηλώσει ότι επιθυμεί να παρακολουθήσει εγκεκριμένο κατά νόμο συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκατάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης, ο ανακριτής με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα μπορεί αυτοτελώς ή αντί της προσωρινής κράτησης να επιβάλει ως περιοριστικό όρο την εισαγωγή του σε εγκεκριμένο κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης.

β) Σε περίπτωση επιβολής προσωρινής κράτησης εάν ο κατηγορούμενος δηλώσει ότι επιθυμεί να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης εντός θεραπευτικών ή ειδικών καταστημάτων κράτησης ή καταστημάτων κράτησης ή τμημάτων αυτών στα οποία λειτουργεί τέτοιο πρόγραμμα, υποβάλλεται σε πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης διάρκειας τριών εβδομάδων. Μετά την ολοκλήρωση της παραπάνω

φάσης, ειδική επιτροπή οριζόμενη από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αποτελούμενη από το κατά το άρθρο 10 του Σωφρονιστικού Κώδικα Συμβούλιο Φυλακής, στη σύνθεση του οποίου προστίθενται για τη συγκεκριμένη περίπτωση ο υπεύθυνος του προγράμματος σωματικής αποτοξίνωσης ή ο υπεύθυνος του προγράμματος ψυχολογικής απεξάρτησης του καταστήματος κράτησης μπορεί να διατάξει την παρακολούθηση ειδικού συμβουλευτικού προγράμματος ψυχολογικής απεξάρτησης. Ο χρόνος παραμονής στα ανωτέρω αναφερόμενα καταστήματα υπολογίζεται ως χρόνος προσωρινής κράτησης ή σε περίπτωση καταδίκης σε ποινή κατά της ελευθερίας ως χρόνος έκτισης της ποινής.

γ) Σε περίπτωση αντικατάστασης της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους, το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο μπορεί, μεταξύ των όρων, να συμπεριλάβει



και την παρακολούθηση θεραπευτικού προγράμματος απεξάρτησης του αιτούντος, εφόσον έχει γίνει δεκτός από εγκεκριμένο προς τούτο φορέα.

### **Άρθρο 32**

#### **Έννομες συνέπειες της συμμετοχής σε θεραπευτικά προγράμματα απεξάρτησης εκτός καταστημάτων κράτησης**

1. Σε περίπτωση εγκλημάτων που αναφέρονται στο άρθρο 31 εκτός των εγκλημάτων του άρθρου 23 και εκτός των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 187Α, 299, 310 παράγραφος 3, 311, 322, 323, 324, 336 και 380 παρ. 2 του Ποινικού Κώδικα, εφόσον αυτά έχουν τελεστεί από πρόσωπο που συμμετέχει σε εγκεκριμένο κατά νόμο συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκατάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης, τότε:

α) Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, μπορεί με αιτιολογημένη διάταξή του και με έγκριση του εισαγγελέα εφετών να αναβάλει για ορισμένο χρόνο την άσκηση

ποινικής δίωξης, η οποία μπορεί να παρατείνεται, αν λαμβάνει γνώση από έκθεση ή και εκθέσεις του διευθυντή εγκεκριμένου κατά νόμο συμβουλευτικού ή θεραπευτικού προγράμματος σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκατάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης, ότι ο δράστης έχει προσέλθει οικειοθελώς και καταβάλλει σοβαρές προσπάθειες για την απεξάρτησή του. Αν ο δράστης ολοκληρώσει με επιτυχία το θεραπευτικό πρόγραμμα, σύμφωνα με έγγραφη βεβαίωση και έκθεση του διευθυντή του προγράμματος, το συμβούλιο πλημμελειοδικών, μπορεί να απόσχει οριστικά από την ποινική δίωξη, εφόσον η τελευταία θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την επανένταξή του στην κοινωνική ζωή. Τα στοιχεία που αναφέρονται στις παραπάνω εκθέσεις του διευθυντή θεραπευτικού προγράμματος είναι απόρρητα και απαγορεύεται η ανακοίνωσή τους σε οποιονδήποτε άλλον εκτός από τον ίδιο το

χρήστη ναρκωτικών, που υποβλήθηκε σε θεραπεία, επί ανηλίκου δε στον έχοντα την επιμέλεια. Το ευεργέτημα των προηγούμενων εδαφίων παρέχεται μία μόνο φορά.

β) Ο αρμόδιος εισαγγελέας αναστέλλει με διάταξη του την ισχύ εντάλματος σύλληψης προσώπου, που παρακολουθεί εγκεκριμένο κατά νόμο συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκατάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης, εάν το ένταλμα αυτό αφορά εγκλήματα που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο και φέρονται ότι τελέστηκαν πριν από την εισαγωγή του διωκομένου στο παραπάνω πρόγραμμα. Στην περίπτωση που έχει διατηρηθεί η ισχύς του με σύμφωνη γνώμη του προέδρου εφετών ή με βούλευμα, τότε για την αναστολή αποφασίζει το συμβούλιο ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η κατηγορία.

γ) Το δικαστήριο που εξέδωσε την οριστική, τελεσί-

δικη ή αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση αναστέλλει την εκτέλεση των στερητικών της ελευθερίας και

των χρηματικών ποινών, προσώπου που παρακολουθεί

εγκεκριμένο κατά νόμο συμβουλευτικό ή θεραπευτικό

πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκα-

τάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης εκτός

σωφρονιστικών καταστημάτων μέχρι την ολοκλήρωσή

του, εάν οι ποινές αυτές αφορούν πράξεις που αναφέ-

ρονται στην παρούσα παράγραφο και τελέστηκαν πριν

από την εισαγωγή του διωκομένου στο θεραπευτικό

πρόγραμμα, εφόσον βεβαιώνεται από τον υπεύθυνο

αυτού του προγράμματος η συνεπής παρακολούθησή του εκ μέρους του διωκομένου. Η αναστολή αυτή χορη-

γείται υπό τον όρο συνέχισης της παρακολούθησης και

ολοκλήρωσης του προγράμματος απεξάρτησης και ανα-

καλείται σε περίπτωση παραβίασης των όρων αυτών.

Με τις ίδιες προϋποθέσεις και με διάταξη του αρμό-

διου εισαγγελέα αναστέλλεται προσωρινά η εκτέλεση των ανωτέρω ποινών έως ότου εκδοθεί η απόφαση του δικαστηρίου επί της αίτησης αναστολής εκτέλεσης που υποβάλλεται κατά το προηγούμενο εδάφιο.

Εάν για οποιονδήποτε λόγο έχει χωρήσει βεβαίωση της χρηματικής ποινής και των εξόδων, με απόφαση του προϊσταμένου της αρμόδιας δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας (ΔΟΥ), αναστέλλεται υποχρεωτικά η λήψη κάθε δυσμενούς ατομικού μέτρου και κάθε μέτρου αναγκαστικής είσπραξης της συναφούς οφειλής ως και κάθε τοκογονία ή προσαύξηση του βεβαιωθέντος ποσού. Για την εφαρμογή της διάταξης του προηγούμενου εδαφίου επιμελείται, κατόπιν αιτήσεως του καταδικασθέντος, ο αρμόδιος εισαγγελέας εκτέλεσης ποινών του δικαστηρίου που εξέδωσε την περί αναστολής απόφαση, ενημερώνοντας εγγράφως τον προϊστάμενο της αρμόδιας ΔΟΥ. Εάν η αναστολή ανακληθεί, ο εισαγγελέας εκτέ-

λεσης ποινών ενημερώνει σχετικά τον προϊστάμενο της αρμόδιας ΔΟΥ. Στην περίπτωση αυτή η αναστολή των δυσμενών ατομικών μέτρων και των μέτρων αναγκαστικής είσπραξης της συναφούς οφειλής ανακαλείται και συνεχίζονται η τοκογονία ή οι προσαυξήσεις του βεβαιωθέντος ποσού.

2. Σε δράστη που κατηγορείται για εγκλήματα της παραγράφου 1 και απέκτησε την έξη της χρήσης ναρκωτικών ουσιών, την οποία δεν μπορεί να αποβάλει με τις δικές του δυνάμεις εφόσον έχει ενταχθεί σε εγκεκριμένο κατά νόμο συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκατάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης:

α) Χορηγείται αναβολή στράτευσης, η οποία διακόπτεται ύστερα από γραπτή βεβαίωση του διευθυντή του θεραπευτικού προγράμματος ότι ολοκληρώθηκε ή διακόπηκε η θεραπευτική αγωγή. Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζονται και επί των ανυ-

ποτάκτων.

β) Δεν επιτρέπεται η σύλληψη και παραπομπή σε δίκη για λιποταξία και τα συναφή προς αυτήν εγκλήματα, καθώς και για τα λοιπά εγκλήματα κατά της στρατιωτικής υποχρέωσης των άρθρων 32–45 του ν. 2287/1995

περί Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα.

γ) Η συμμετοχή του σε θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης αποτελεί υποχρεωτικό λόγο αναβολής της δίκης. Κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης του προγράμματος αναστέλλεται η παραγραφή οποιουδήποτε εγκλήματος του θεραπευομένου. Στην περίπτωση αυτή, οι προβλεπόμενοι στο άρθρο 113 παράγραφος 3 εδάφιο α΄ του Ποινικού Κώδικα χρονικοί περιορισμοί της αναστολής παρατείνονται κατά τρία (3) έτη. Ως χρόνος θεραπευτικού προγράμματος θεωρείται και ο εγκεκριμένος από τον επιστημονικό διευθυντή του οικείου προγράμματος κοινωνικής επανένταξης.

3. Απαγορεύεται σε οποιονδήποτε, εκτός από εκπρό-

σωπο της δικαστικής αρχής, να εισέλθει στους χώρους των παραπάνω θεραπευτικών προγραμμάτων απεξάρτησης, χωρίς γραπτή άδεια του διευθυντή τους. Με βούλευμα του συμβουλίου εφετών, ύστερα από πρόταση του αρμόδιου εισαγγελέα, μπορεί να διαταχθεί η σύλληψη και παραπομπή σε δίκη ατόμου που παρακολουθεί θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης αν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ότι έχει διαπράξει είτε κακούργημα του άρθρου 23 είτε κακούργημα των άρθρων 187Α, 299, 310 παράγραφος 3, 311, 322, 323, 324, 336 και 380 παράγραφος 2 του Ποινικού Κώδικα.

### **Άρθρο 33**

**Έννομες συνέπειες της ολοκλήρωσης θεραπευτικού προγράμματος απεξάρτησης εκτός σωφρονιστικών καταστημάτων**

1. Μετά την ολοκλήρωση με επιτυχία του εγκεκριμένου κατά νόμο συμβουλευτικού ή θεραπευτικού προγράμματος σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκατάστατα

και σωματικής και ψυχικής  
απεξάρτησης, που πιστοποι-  
είται εγγράφως από τον επιστημονικό  
διευθυντή του  
οικείου προγράμματος:  
α) Ανεξάρτητα από τους όρους που  
θέτουν οι διατά-  
ξεις των άρθρων 99 και επόμενα του  
Ποινικού Κώδικα, αν  
κάποιος καταδικαστεί για εγκλήματα  
από τα αναφερό-  
μενα στο άρθρο 32 παράγραφος 1, που  
τελέστηκαν πριν  
από την εισαγωγή του στο  
θεραπευτικό πρόγραμμα,  
η εκτέλεση τόσο της στερητικής της  
ελευθερίας όσο  
και της χρηματικής ποινής  
αναστέλλεται υποχρεωτι-  
κά για ορισμένο χρονικό διάστημα,  
που δεν μπορεί να  
είναι κατώτερο από τρία (3) και  
ανώτερο από έξι (6)  
έτη, σύμφωνα με τους όρους που  
καθορίζονται από  
το δικαστήριο, οι οποίοι πρέπει να  
σχετίζονται με τη  
διαπίστωση της διατήρησης της  
απεξάρτησης. Όσοι  
έχουν καταδικαστεί μπορούν να  
υποβάλουν σχετική  
αίτηση αναστολής στο δικαστήριο που  
εξέδωσε την

οριστική, τελεσίδικη ή αμετάκλητη  
καταδικαστική από-  
φαση. Η παραπάνω αναστολή  
ανακαλείται μόνο αν δεν  
τηρηθούν οι όροι της απόφασης. Εάν η  
αναστολή δεν  
ανακληθεί η ποινή που είχε ανασταλεί  
θεωρείται σαν  
να μην είχε επιβληθεί.  
Εάν για οποιονδήποτε λόγο έχει  
χωρήσει βεβαίωση  
της χρηματικής ποινής και των  
εξόδων, με απόφαση  
του προϊσταμένου της αρμόδιας ΔΟΥ,  
αναστέλλεται  
υποχρεωτικά η λήψη κάθε δυσμενούς  
ατομικού μέτρου  
και κάθε μέτρου αναγκαστικής  
είσπραξης της συναφούς  
οφειλής ως και κάθε τοκογονία ή  
προσαύξηση του βε-  
βαιωθέντος ποσού για όσο χρόνο  
διαρκεί η αναστολή  
που χορηγήθηκε κατά τα ανωτέρω  
εδάφια ή κατά τις δι-  
ατάξεις των άρθρων 99 και επόμενα  
του Π.Κ.. Εφόσον ο  
χρόνος δοκιμασίας παρέλθει επιτυχώς,  
τα σχετικά χρέη  
διαγράφονται κατά τον ίδιο τρόπο. Για  
την εφαρμογή  
της διάταξης του προηγούμενου  
εδαφίου επιμελείται,

κατόπιν αιτήσεως του καταδικασθέντος, ο αρμόδιος εισαγγελέας εκτέλεσης ποινών του δικαστηρίου που εξέδωσε την περί αναστολής απόφαση, ενημερώνο-

ντας εγγράφως τον προϊστάμενο της αρμόδιας ΔΟΥ.

Εάν η αναστολή ανακληθεί, ο εισαγγελέας εκτέλεσης ποινών ενημερώνει σχετικά τον προϊστάμενο της αρμόδιας ΔΟΥ. Στην περίπτωση αυτή η αναστολή των δυσμενών ατομικών μέτρων και των μέτρων αναγκαστικής είσπραξης της συναφούς οφειλής ανακαλείται και συνεχίζονται η τοκογονία ή οι προσαυξήσεις του βεβαιωθέντος ποσού.

β) Ο αρμόδιος εισαγγελέας ζητά από το συμβούλιο πλημμελειοδικών να μην εγγράφονται σε απόσπασμα

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) 971**

ή αντίγραφο φύλλου ποινικού μητρώου αποφάσεις ή βουλεύματα για εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 32, εκτός από εκείνα που προορίζονται αποκλειστικώς

για χρήση του δικαστηρίου.

γ) Το δικαστήριο αναγνωρίζει ελαφρυντική περίσταση κατά την επιμέτρηση της ποινής υποχρεωτικά στον δράστη που έχει τελέσει εγκλήματα από αυτά που αναφέρονται στα άρθρα 31 και 32 και δυνητικά στις λοιπές περιπτώσεις εγκλημάτων.

2. Όποιος έχει βεβαίωση ολοκλήρωσης εγκεκριμένου κατά νόμο συμβουλευτικού ή θεραπευτικού προγράμματος σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκατάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης, θεωρείται ότι κατά την εισαγωγή του για θεραπεία είχε αποκτήσει την έξη της χρήσης ναρκωτικών ουσιών.

3. Η βεβαίωση σταθεροποίησης και βελτίωσης, συντήρησης ή απεξάρτησης που εκδίδεται από τα εγκριμένα κατά νόμο ειδικά θεραπευτικά προγράμματα, αποτελεί πλήρη απόδειξη για κάθε νόμιμη χρήση.

**Άρθρο 34**

**Εισαγωγή σε θεραπευτικό ή ειδικό κατάστημα κράτησης**

1. Αν καταδικαστεί για πράξη του άρθρου 32 παρά-  
γραφος 1 δράστης που κρίθηκε ως εξαρτημένος και δηλώνει ότι επιθυμεί να συμμετάσχει σε εγκεκριμένο κατά νόμο συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκατάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης, διατάσσεται η εισαγωγή του σε θεραπευτικό ή ειδικό κατάστημα κράτησης ή σε κατάστημα κράτησης ή σε τμήμα αυτού στο οποίο λειτουργεί τέτοιο πρόγραμμα, όπου υποβάλλεται σε πρόγραμμα παρακολούθησης και σωματικής αποτοξίνωσης διάρκειας τριών εβδομάδων. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της παραπάνω φάσης, ειδική επιτροπή που ορίζεται στο άρθρο 31 στοιχείο β' μπορεί να διατάξει την παρακολούθηση ειδικού συμβουλευτικού προγράμματος ψυχολογικής απεξάρτησης. Ο χρόνος παραμονής στα ανωτέρω καταστήματα υπολογίζεται ως χρόνος έκτισης της ποινής.

2. Εάν κρατούμενος για οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη ισχυριστεί ότι είναι εξαρτημένος από ναρκωτικά, δηλώνοντας παράλληλα ότι επιθυμεί να συμμετάσχει σε πρόγραμμα απεξάρτησης, η ειδική επιτροπή του άρθρου 31 περίπτωση β' διατάσσει την εισαγωγή του σε πρόγραμμα παρακολούθησης και σωματικής αποτοξίνωσης εντός σωφρονιστικού καταστήματος. Μετά την παρέλευση τριών εβδομάδων συνέρχεται η ίδια επιτροπή και, εφόσον διαγνώσει ότι ο κρατούμενος είναι ψυχολογικά εξαρτημένος από τη χρήση ναρκωτικών, διατάσσει την εισαγωγή του σε συμβουλευτικό πρόγραμμα ψυχολογικής απεξάρτησης που λειτουργεί εντός του σωφρονιστικού καταστήματος.

3. Εάν σε κατάστημα κράτησης εφαρμόζεται εγκεκριμένο κατά νόμο συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υποκατάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης, ο

κρατούμενος που το παρακολουθεί δεν  
μετάγεται σε  
άλλο κατάσταση για όσο χρόνο  
διαρκεί η συστηματική  
παρακολούθηση εκ μέρους του, εκτός  
αν παραγγελθεί  
η μεταγωγή του για λόγους σχετικούς  
με την ομαλή  
λειτουργία του καταστήματος  
κράτησης ή δικαστικούς,  
οπότε επαναμετάγεται μετά την  
έκλειψη αυτής της αι-  
τίας. Σε περίπτωση μεταγωγής για  
λόγους σχετικούς  
με την ομαλή λειτουργία του  
καταστήματος κράτησης  
(άρθρα 72 περίπτωση δ' και 76 του ν.  
2776/1999, Α' 291)  
προτιμάται κατάσταση όπου  
αναπτύσσεται εγκεκριμέ-  
νο συμβουλευτικό πρόγραμμα, εκτός  
αν επιβάλλεται  
η μεταγωγή για σοβαρούς λόγους σε  
άλλο. Όποιος  
κρατούμενος έχει κριθεί ως  
εξαρτημένος κατά τα ορι-  
ζόμενα παραπάνω και επιθυμεί να  
παρακολουθήσει  
συμβουλευτικό ή θεραπευτικό  
πρόγραμμα ψυχολογικής  
απεξάρτησης, πρέπει να διευκολύνεται  
ή να μετάγεται  
σε φυλακή όπου λειτουργεί σχετικό  
πρόγραμμα και

παραμένει αν το παρακολουθεί  
συστηματικά, εφόσον  
οι εκάστοτε διαθέσιμοι χώροι το  
επιτρέπουν.

### **Άρθρο 35**

#### **Απόλυση υπό όρο**

1. Όποιος έχει καταδικαστεί για  
εγκλήματα που ανα-  
φέρονται στο άρθρο 32 παράγραφος 1  
σε στερητική  
της ελευθερίας ποινή και την εκτίει  
στη φυλακή, αν  
παρακολούθησε με επιτυχία  
εγκεκριμένο κατά νόμο  
συμβουλευτικό ή θεραπευτικό  
πρόγραμμα σωματικής  
αποτοξίνωσης με ή χωρίς  
υποκατάστατα και σωματικής  
και ψυχικής απεξάρτησης και υπάρχει  
βεβαίωση από  
αναγνωρισμένο θεραπευτικό  
πρόγραμμα απεξάρτησης  
που λειτουργεί εκτός του  
σωφρονιστικού καταστήματος  
ότι γίνεται αποδεκτός σε αυτό, μπορεί  
να απολυθεί με  
βούλευμα του συμβουλίου  
πλημμελειοδικών του τόπου  
έκτισης της ποινής και πριν από τη  
συμπλήρωση του  
χρόνου που ορίζεται στα άρθρα 105  
και επόμενα του  
Ποινικού Κώδικα, με τον όρο  
παρακολούθησης του οικεί-



ου προγράμματος και εφόσον έχει εκτίσει με οποιονδήποτε τρόπο τουλάχιστον το ένα πέμπτο (1/5) της ποινής.

Οι υπεύθυνοι του προγράμματος έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν την πρώτη ημέρα κάθε δεύτερου μήνα

τη δικαστική αρχή και να συμπληρώνουν ειδικό δελτίο,

στο οποίο αναφέρεται ρητά η συνεχής παρακολούθηση,

η συναφής πρόοδος, η σταθεροποίηση και η επιτυχής

ολοκλήρωσή του. Η αδικαιολόγητη διακοπή της παρακολούθησης του προγράμματος

αναφέρεται άμεσα στον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών και το συμβούλιο

πλημμελειοδικών προχωρεί σε ανάκληση της απόλυσης.

2. Όποιος καταδικάσθηκε σε ποινή φυλάκισης για

οποιοδήποτε έγκλημα και υποβάλλεται σε συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα

σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης κατά την προηγούμενη παράγραφο, μπορεί με βούλευμα του συμβουλίου

πλημμελειοδικών του τύπου της κράτησης, ύστερα από γνώμη της οικείας

ειδικής επιτροπής του άρθρου 31 στοιχείο β', να απολυθεί υπό όρο και πριν από τη συμπλήρωση του χρόνου

που ορίζεται στα άρθρα 105 και επόμενα του Π.Κ., εφόσον έχει παρακολουθήσει με επιτυχία το πρόγραμμα

απεξάρτησης. Το συμβούλιο μπορεί να επιβάλει στον απολυόμενο την υποχρέωση να εμφανίζεται ανά τακτικά χρονικά διαστήματα σε ειδικό θεραπευτικό κατάστημα απεξάρτησης και να υποβάλλεται σε εξετάσεις. Αν από αυτές αποδειχθεί ότι ξανάρχισε τη χρήση ναρκωτικών ή αν αρνείται ή παραλείπει να εξετάζεται, το ειδικό θεραπευτικό κατάστημα υποχρεούται να ειδοποιεί τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, οπότε ανακαλείται η απόλυση με βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών.

972 **ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ)**

3. Ο χρόνος παραμονής στο εγκεκριμένο κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης σε κάθε περί-

121

πτωση θεωρείται ως χρόνος έκτισης ποινής.

4. Εφόσον εκείνος που καταδικάστηκε έχει απολυθεί υπό όρο, ύστερα από επιτυχή παρακολούθηση εγκεκριμένου θεραπευτικού προγράμματος, η καταδικαστική απόφαση για εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 32, καθώς και το βούλευμα που διατάσσει την απόλυση κατά τις προηγούμενες παραγράφους αναγράφεται μόνο στα αντίγραφα ποινικού μητρώου που προορίζονται για δικαστική χρήση.

5. Όποιος καταδικάστηκε για έγκλημα του άρθρου 23 σε ποινή ισόβιας κάθειρξης, μπορεί να απολυθεί υπό τον όρο της ανάκλησης εφόσον έχει εκτίσει τουλάχιστον είκοσι πέντε έτη. Στον κατάδικο αυτόν δεν μπορεί να χορηγηθεί η απόλυση υπό όρο αν δεν έχει παραμείνει στο κατάστημα κράτησης για χρονικό διάστημα είκοσι ετών. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 105 και επόμενα του Ποινικού Κώδικα.

#### **Άρθρο 36**

#### **Απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος**

1. Σε περίπτωση καταδίκης σε ποινή κάθειρξης για εγκλήματα των άρθρων 20, 22, 23, 24 παράγραφος 1 εδάφιο τέταρτο και 25 παράγραφος 1 εδάφιο τέταρτο, το δικαστήριο μπορεί να διατάσσει την απαγόρευση άσκησης του επαγγέλματος του δράστη για ένα (1) μέχρι πέντε (5) έτη, εφόσον κρίνει ότι η παράβαση έχει σχέση με το επάγγελμά του. Οι διατάξεις που προβλέπουν πειθαρχικές ή διοικητικές κυρώσεις εξακολουθούν να ισχύουν παραλλήλως.

2. Η απαγόρευση της άσκησης του επαγγέλματος αρχίζει από τη λήξη της στερητικής της ελευθερίας ποινής. Αν εκτός από την ποινή έχει επιβληθεί και μέτρο ασφαλείας, η απαγόρευση αρχίζει από τη λήξη του μέτρου. Η απαγόρευση λήγει και πριν από τον οριζόμενο από την απόφαση χρόνο, εφόσον ο δράστης ολοκληρώσει εγκεκριμένο κατά νόμο, συμβουλευτική θεραπευτικό πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης με ή χωρίς υπο-

κατάστατα και σωματικής και ψυχικής απεξάρτησης.

3. Η απαγόρευση της άσκησης επαγγέλματος συνεπά-

γεται και την παύση της λειτουργίας του καταστήματος

ή γραφείου, για ίσο χρονικό διάστημα, αν η άσκηση

του επαγγέλματος αυτού προϋποθέτει την ύπαρξη και

λειτουργία τους.

4. Για όσο χρόνο διαρκεί η απαγόρευση άσκησης

του επαγγέλματος, εκείνος στον οποίο έχει επιβληθεί

δεν μπορεί να ασκήσει το επάγγελμα αυτό ούτε προ-

σωπικώς, ούτε μέσω άλλου ή για λογαριασμό τρίτου.

Σε περίπτωση παράβασης της απαγόρευσης αυτής ο

υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός (1) έτους

και με χρηματική ποινή.

### **Άρθρο 37**

#### **Περιορισμοί διαμονής**

Σε κάθε περίπτωση καταδίκης σε ποινή κάθειρξης

για τέλεση εγκλημάτων των άρθρων 20, 22, 23, 24 πα-

ράγραφος 2 και 25 παράγραφος 1 εδάφιο τέταρτο, το

δικαστήριο, αν κρίνει ότι η διαμονή του καταδικασμένου

σε ορισμένους τόπους δημιουργεί κινδύνους για τον

ίδιο ή για τρίτους, μπορεί να διατάξει την απαγόρευση

της διαμονής του στους τόπους αυτούς για χρονικό

διάστημα ενός (1) μέχρι πέντε (5) ετών.

### **Άρθρο 38**

#### **Εκτέλεση μέτρου περιορισμού διαμονής**

1. Ο περιορισμός διαμονής του προηγούμενου άρθρου

εκτελείται με την επιμέλεια του εισαγγελέα πλημμε-

λειοδικών του τόπου διαμονής του καταδικασμένου,

μέσω των αστυνομικών αρχών. Ο εισαγγελέας μπορεί

να επιτρέψει την άρση του περιορισμού διαμονής για

σύντομα χρονικά διαστήματα και για την εκπλήρωση

προσωπικών ή οικογενειακών αναγκών του καταδικασ-

μένου.

2. Το τριμελές πλημμελειοδικείο του τόπου διαμονής

του καταδικασμένου μετά τη συμπλήρωση έξι (6) μη-

νών μπορεί να άρει τους περιορισμούς διαμονής ή να

μειώσει τη διάρκειά τους, ύστερα από αίτηση του κα-

ταδικασμένου ή αιτιολογημένη έκθεση του εισαγγελέα

του τόπου διαμονής του.

### **Άρθρο 39**

#### **Ανήλικοι και νεαροί ενήλικες δράστες**

1. Σε ανήλικους ή σε νεαρούς ενήλικες που τέλεσαν

πράξεις προβλεπόμενες στον παρόντα Κώδικα εφαρμό-

ζονται οι διατάξεις των άρθρων 121 έως 133 του Ποινικού

Κώδικα, εφόσον είναι ευμενέστερες γι' αυτούς.

2. Σε ανήλικους οι οποίοι κρίνονται ποινικώς υπεύθυνοι

κατά το άρθρο 127 του Ποινικού Κώδικα: α) για πράξεις

οι οποίες προβλέπονται από τα άρθρα 20, 21, 22, 24, 25

του παρόντος ή β) για τις πράξεις που προβλέπονται

στο άρθρο 32 παράγραφος 1 του παρόντος, εφόσον

έχουν κριθεί εξαρτημένοι από ναρκωτικά, μπορεί να

επιβάλλεται αντί της ποινής η παρακολούθηση ειδικού

προγράμματος απεξάρτησης ανηλίκων.

3. Το παραπάνω μέτρο μπορεί επίσης να επιβάλλε-

ται σε δράστες ηλικίας 18-21 ετών, οι οποίοι emπίπτουν

στις προβλεπόμενες στην προηγούμενη παράγραφο

κατηγορίες.

4. Η παραμονή των παραπάνω στο ειδικό πρόγραμμα

δεν μπορεί να παρατείνεται πέραν του 25ου έτους της

ηλικίας τους. Αν ως τότε ο παρακολουθών το πρό-

γραμμα δεν το έχει ολοκληρώσει επιτυχώς, μετάγεται

στα γενικά σωφρονιστικά καταστήματα. Ο χρόνος πα-

ραμονής του στα καταστήματα όπου εκπονούνται τα

παραπάνω προγράμματα λογίζεται ως χρόνος έκτισης

ποινής.

### **Άρθρο 40**

#### **Δήμευση**

Σε περίπτωση καταδίκης για παράβαση των άρθρων

20, 22 και 23 του παρόντος το δικαστήριο, με την επιφύ-

λαξη του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου αυτής,

διατάσσει τη δήμευση όλων των πραγμάτων, τα οποία

προήλθαν από την πράξη, του τιμήματός τους, των κι-

νητών και ακινήτων που αποκτήθηκαν με το τίμημα

αυτό ή από την αποδοχή και διάθεσή τους, καθώς και

των μεταφορικών μέσων και όλων των αντικειμένων, τα οποία χρησίμευσαν ή προορίζονταν για την τέλεση της πράξης είτε αυτά ανήκουν στον αυτουργό είτε σε οποιονδήποτε από τους συμμετόχους. Κατά τα λοιπά

ισχύουν οι ρυθμίσεις της Σύμβασης Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) 973**

και ψυχοτρόπων ουσιών που κυρώθηκε με το ν. 1990/1991 (Α' 193) και ιδίως εκείνες του άρθρου 5 της Σύμβασης αναφορικά με τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Όσα από τα τεχνικά μέσα που δημεύονται με τελεσίδικη δικαστική απόφαση κρίνονται ως άκρως απαραίτητα για την κάλυψη αναγκών των υπηρεσιών δίωξης ναρκωτικών αποδίδονται, κατά προτίμηση, στις υπηρεσίες που ενήργησαν την κατάσχεση, ύστερα από αίτημα των Υπουργείων στα οποία ανήκουν οι Υπηρεσίες που διενήργησαν την κατάσχεση.

**Άρθρο 41**

**Κατάσχεση και δήμευση ναρκωτικών**

1. Τα ναρκωτικά κατάσχονται και δημεύονται σε κάθε περίπτωση. Κατά τη διάρκεια της προδικασίας, καθώς και στην περίπτωση μη άσκησης ποινικής δίωξης ή αποχής για οποιονδήποτε λόγο από αυτήν, τη δήμευση διατάσσει το συμβούλιο πλημμελειοδικών.

2. Η επιβληθείσα κατάσχεση, καθώς και η ιδιότητα των κατασχεθέντων ως ναρκωτικών γνωστοποιείται αμέσως από τον αρμόδιο ανακριτή ή τους κατά το άρθρο τούτο ανακριτικούς υπαλλήλους στον κατηγορούμενο, στον κύριο και στον κάτοχο των κατασχεθέντων ναρκωτικών. Συγχρόνως καλούνται οι ανωτέρω να δηλώσουν στον γνωστοποιούντα αν αμφισβητούν την ιδιότητα των κατασχεθέντων ως ναρκωτικών ή τον παράνομο χαρακτήρα της κατοχής τους. Για όλα αυτά γίνεται ρητή αναφορά στην έκθεση κατασχέσεως ή σε χωριστή έκ-

θεση, την οποία υπογράφουν και εκείνοι στους οποίους γίνεται η γνωστοποίηση. Στην ίδια έκθεση γίνεται μνεία και της αμφισβήτησης της ιδιότητας των κατασχεθέντων ως ναρκωτικών. Η αμφισβήτηση αυτή μπορεί να γίνει και με έγγραφη δήλωση, εντός δέκα ημερών από την ημέρα της γνωστοποίησης. Δείγμα των κατασχεθέντων ναρκωτικών αποστέλλεται στα εργαστήρια της ιατροδικαστικής και τοξικολογίας των Α.Ε.Ι. της χώρας ή στο Γενικό Χημείο του Κράτους ή σε κάποιο από τα παραρτήματά του για εξέταση και έρευνα της φύσης ως ναρκωτικών, καθώς και του προσδιορισμού της περιεκτικότητάς τους σε ναρκωτική ουσία.

3. Αν δεν υπάρξει αμφισβήτηση κατά τα αναφερόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, τα ναρκωτικά αυτά καταστρέφονται με το πέρας της ανάκρισης, αφού κρατηθεί ποσότητα επαρκής για τρία δείγματα προς διεξαγωγή πραγματογνωμοσύνης, καθώς και ο απαραί-

τητος αριθμός συσκευασιών των ναρκωτικών που καταστρέφονται, για τη διεξαγωγή ερευνών. Η καταστροφή πρέπει να γίνεται εντός δέκα ημερών από την πάροδο της προθεσμίας αμφισβήτησης.

4. Αν υπάρξει αμφισβήτηση, οι κατασχεθείσες ουσίες φυλάσσονται μέχρι της καταστροφής τους ή της απόδοσής τους στον κύριο ή τον κάτοχό τους από την αρμόδια για τη φύλαξη αρχή. Αμέσως μόλις περιέλθει στον εισαγγελέα ή τον ανακριτή η έκθεση πραγματογνωμοσύνης, για το αν τα κατασχεθέντα είναι ναρκωτικά, ο εισαγγελέας εισάγει, αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση του ανακριτή, την υπόθεση στο συμβούλιο πλημμελειοδικών, στο οποίο καλούνται πριν από τρεις (3) τουλάχιστον ημέρες να παραστούν ο κατηγορούμενος και κάθε άλλος ενδιαφερόμενος, εκτός αν είναι άγνωστος ή απουσιάζει ή δεν είναι για κάποιον άλλο λόγο εφικτή η κλήτευσή του. Το συμβούλιο αποφαινέ-

ται αμετάκλητα για την καταστροφή ή απόδοση των ουσιών που κατασχέθηκαν, μπορεί δε να διατάξει και νέα πραγματογνωμοσύνη. Αν διατάχθηκε καταστροφή, αυτή γίνεται αμέσως μετά την κοινοποίηση του βουλευ- ματος στον εισαγγελέα και πάντως το αργότερο εντός των επόμενων δέκα (10) εργάσιμων ημερών. Σε εξαιρε- τικά επείγουσες περιπτώσεις και ιδίως εάν πρόκειται για κατάσχεση αυτοφυών φυτών ινδικής κάνναβης και υπνοφόρου μήκωνος, η καταστροφή τους μπορεί να δι- αταχθεί με κοινή διάταξη των αρμόδιων εισαγγελέα και ανακριτή και να πραγματοποιηθεί το ταχύτερο δυνατόν.

5. Το δικαστήριο διατάσσει σε κάθε περίπτωση την κα- ταστροφή των ναρκωτικών, αν για οποιονδήποτε λόγο δεν έγινε ή δεν διατάχθηκε σύμφωνα με τις προηγού- μενες παραγράφους. Η καταστροφή γίνεται ενώπιον επιτροπής, στην οποία προεδρεύει ο εισαγγελέας πλημ- μελειοδικών και μετέχουν οι προϊστάμενοι της διοικητικής

αρχής που ενήργησε την προανάκριση και της αρμόδι- ας υπηρεσίας της οικείας Περιφέρειας ή αναπληρωτές τους. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Οικονομικών και Ανά- πτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και Ναυτιλίας και Αιγαίου, καθορίζονται τα μέσα, ο τρόπος και ο τόπος όπου θα γίνεται η κα- ταστροφή, η φύλαξη συσκευασιών, αν αυτό ενδείκνυται για την έρευνα, η εξαίρεση ποσοτήτων προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για θεραπευτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς, καθώς και κάθε σχετικό θέμα για την εφαρ- μογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

6. Από τις κατασχεθείσες ποσότητες δεν καταστρέ- φονται εκείνες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για θεραπευτικούς σκοπούς. Με αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Υγείας καθορίζονται οι όροι για τη δια-

τήρηση και χρήση των ποσοτήτων αυτών, εφόσον είναι αξιοποιήσιμες σε αυτούσια μορφή, για θεραπευτικούς σκοπούς σε δημόσια νοσοκομεία ή εγκεκριμένα θεραπευτικά προγράμματα. Η διάθεση προς τα δημόσια νοσοκομεία ή εγκεκριμένα θεραπευτικά προγράμματα γίνεται με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου φύλαξής τους.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄**

### **ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

#### **Άρθρο 42**

##### **Προανάκριση**

1. Η αστυνόμευση για τη διαπίστωση των παραβάσεων των άρθρων 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29 και 30, ο σχετικός έλεγχος και η προανάκριση κατά τις διατάξεις των άρθρων 34 και 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (Κ.Π.Δ.) ενεργούνται από προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας, της Τελωνειακής Υπηρεσίας, του Σ.Δ.Ο.Ε. και του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής, κατά το λόγο αρμοδιότητας.

2. Συνιστάται μικτό όργανο αποτελούμενο από προσω-

πικό των υπηρεσιών της παραγράφου 1 για την αξιοποίηση πληροφοριών και το συντονισμό της δράσης των αρμόδιων υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας, της Τελωνειακής Υπηρεσίας, του Σ.Δ.Ο.Ε. και του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, **ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ)**

λίτη, Οικονομικών και Ναυτιλίας και Αιγαίου ρυθμίζονται η σύνθεση, η υπαγωγή, οι ειδικότερες αρμοδιότητες και κάθε άλλο θέμα σχετικό με τη λειτουργία του οργάνου της παραγράφου 2.

4. Οι προανακριτικοί υπάλληλοι της Ελληνικής Αστυνομίας, της Τελωνειακής Υπηρεσίας, του Σ.Δ.Ο.Ε. και του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής μπορούν να καλούν για εξέταση μάρτυρες και να λαμβάνουν απολογίες κατηγορουμένων για πράξεις του νόμου αυ-



τού, ανεξάρτητα αν οι μάρτυρες ή οι κατηγορούμενοι είναι κάτοικοι της περιφέρειάς τους. Επίσης, μπορούν να μεταβαίνουν για τη διεξαγωγή των παραπάνω προανακριτικών πράξεων και έξω από την περιφέρειά τους, εφόσον πρόκειται για χώρο εδαφικής αρμοδιότητας του Σώματος στο οποίο ανήκουν, ειδοποιώντας αμελλητί και εγγράφως τον εισαγγελέα εφετών του τόπου, στον οποίο διεξάγεται η προανακριτική πράξη.

5. Αν υπάρχουν σοβαρές υπόνοιες παράβασης των άρθρων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, μπορεί να χρησιμοποιείται κάθε κατάλληλο επιστημονικό μέσο για τον έλεγχο προς διαπίστωση της απόκρυψης, κατοχής ή μεταφοράς ναρκωτικών ουσιών.

#### **Άρθρο 43**

##### **Προδικασία – Αρμοδιότητες**

1. Για την εκδίκαση των πράξεων που αναφέρονται στα άρθρα 20, 22, 24 παράγραφος 2, 25 παράγραφος 1 εδάφιο τέταρτο και 30 παράγραφος 4 περίπτωση δ', αρ-

μόδιο είναι το μονομελές εφετείο, ενώ για την εκδίκαση των πράξεων που αναφέρονται στο άρθρο 23 είναι το τριμελές εφετείο. Τα δικαστήρια αυτά συνεδριάζουν σε ιδιαίτερες δικασίμους κατά τις οποίες προσδιορίζονται μόνο υποθέσεις που αφορούν τα ανωτέρω εγκλήματα.

Για την εκδίκαση των υποθέσεων αυτών τα ποινικά εφετεία μπορεί να συνεδριάζουν και κατά τη διάρκεια των δικαστικών διακοπών, εκτός από τον Αύγουστο, κατά τον οποίο μπορεί να συνεδριάζουν αν συντρέχουν ειδικοί λόγοι προς τούτο.

2. Για τα εγκλήματα που προβλέπονται στα άρθρα 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29 και 30 του Κεφαλαίου Δ':

α) Η ανάκριση στις πόλεις Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης διεξάγεται από ανακριτές στους οποίους ανατίθεται αποκλειστικά η ανάκριση μόνο αυτών των εγκλημάτων.

β) Για την επιβολή ή συνέχιση της προσωρινής κράτησης πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη και τα

στοιχεία από τα οποία προκύπτει αν ο κατηγορούμενος είναι εξαρτημένος.

γ) Μόλις περατωθεί η ανάκριση, η δικογραφία υποβάλλεται από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών στον εισαγγελέα εφετών, ο οποίος αν κρίνει ότι προκύπτουν ενδείξεις και ότι δεν πρέπει να την επιστρέψει για να συμπληρωθεί, εισάγει, εφόσον συμφωνεί και ο πρόεδρος εφετών, την υπόθεση στο ακροατήριο με απευθείας κλήση, κατά της οποίας δεν επιτρέπεται προσφυγή. Αν ο εισαγγελέας εφετών κρίνει ότι δεν συντρέχουν σοβαρές ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο με απευθείας κλήση, εισάγει την υπόθεση με πρότασή του στο συμβούλιο εφετών, που αποφασίζει σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 309–315 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν κρίνει ότι οι πράξεις έχουν χαρακτήρα πλημμελήματος, αποφαινεται σχετικά με αιτιολογημένη διάταξη και με παραγγελία του προς τον

εισαγγελέα πλημμελειοδικών εισάγεται η υπόθεση από τον τελευταίο στο συμβούλιο πλημμελειοδικών.

3. Σε περίπτωση εισαγωγής με απευθείας κλήση, για τη διάρκεια της ισχύος του εντάλματος σύλληψης και για τη διάρκεια της προσωρινής κράτησης του κατηγορουμένου αποφαινεται με διάταξή του, κατά της οποίας δεν χωρεί προσφυγή, ο πρόεδρος εφετών. Για την άρση ή την αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους, αποφαινεται το συμβούλιο εφετών. Αν διατάχθηκε η διατήρηση της ισχύος εντάλματος σύλληψης, ο εισαγγελέας εφετών με διάταξή του, της οποίας δεν απαιτείται τοιχοκόλληση, διατάσσει την αναστολή της διαδικασίας στο ακροατήριο ως προς τον κατηγορούμενο που φυγοδικεί, μέχρι να προσέλθει ή να συλληφθεί.

4. Σε περίπτωση περισσότερων κατηγορουμένων, το συμβούλιο είναι αρμόδιο να αποφανθεί για ποιους δεν

προκύπτουν ενδείξεις και για ποιους πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη ή να παύσει η ποινική δίωξη ή να χωριστεί ως προς αυτούς η υπόθεση. Αν για μερικούς από τους κατηγορουμένους δεν περατώθηκε η ανάκριση και προβλέπεται ότι η περάτωσή της θα καθυστερήσει, ο ανακριτής, με διάταξή του που δεν υπόκειται σε προσφυγή, μπορεί να διατάσσει το χωρισμό ως προς αυτούς και συνεχίζει την ανάκριση για τους λοιπούς κατηγορουμένους.

5. Για τις παραβάσεις του νόμου αυτού ο ανακριτής μπορεί να μεταβαίνει και να ενεργεί ανακριτικές πράξεις και έξω από την έδρα του ή και σε άλλη δικαστική περιφέρεια μετά από προηγούμενη έγγραφη ενημέρωση του εισαγγελέα εφετών.

6. Οι ελληνικές δικαστικές αρχές του τόπου της έδρας ή της πραγματικής εγκαταστάσεως του νομικού προσώπου προς όφελος του οποίου διαπράχθησαν αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται στον παρόντα Κώδικα, έχουν

δικαιοδοσία και αρμοδιότητα διώξεως και εκδικάσεως των πράξεων αυτών.

#### **Άρθρο 44**

##### **Εποπτεία προανάκρισης και προκαταρκτικής εξέτασης**

1. Η προανάκριση και η προκαταρκτική εξέταση που ενεργείται από τις αναφερόμενες στο άρθρο 42 παράγραφος 1 υπηρεσίες τελεί, με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 33, 34 και 35 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, υπό την εποπτεία και καθοδήγηση του εισαγγελέα εφετών, η οποία ασκείται από έναν εκ των αντεισαγγελέων εφετών ή των εισαγγελέων πρωτοδικών της περιφέρειάς του, που ορίζεται από αυτόν.

2. Πέραν των περιπτώσεων του άρθρου 27 παράγραφος 4, ο ανωτέρω εισαγγελικός λειτουργός ενημερώνεται εγγράφως για όλες τις αξιοποιήσιμες καταγγελίες που περιέρχονται στις υπηρεσίες της προηγούμενης παραγράφου και αφορούν τη διάπραξη εγκλημάτων, τα οποία προβλέπονται στη νομοθεσία περί ναρκωτικών.

Μπορεί δε, πέρα από τα προαναφερόμενα καθήκοντά του, να παραγγέλλει ή να ενεργεί ο ίδιος, κατά την κρίση του, προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση για τα παραπάνω εγκλήματα. Στις περιπτώσεις αυτές η σχηματιζόμενη δικογραφία στην οποία περιλαμβάνονται τα αναγκαία στοιχεία από το παραπάνω έγγραφο,

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) 975**

διαβιβάζεται μετά την περάτωσή της στον αρμόδιο για την ποινική δίωξη εισαγγελέα.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄  
ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΠΟΙΝΕΣ  
ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ  
ΟΥΣΙΩΝ  
ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ  
ΣΚΟΠΟΥΣ**

**Άρθρο 45**

**Έσοδα**

Τα έσοδα από χρηματικές ποινές ή μετατροπές ποινών, που επιβάλλονται για παραβάσεις των άρθρων 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29 και 30 του Κεφαλαίου Δ΄, καθώς και από δημεύσεις, εισάγονται στον Προϋπολογισμό

του Κράτους, σε ιδιαίτερο κωδικό αριθμό εσόδου. Με βάση τα έσοδα αυτά, ύστερα από πρόταση της Εθνικής Επιτροπής Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών εγγράφονται σχετικές πιστώσεις στους προϋπολογισμούς των Υπουργείων Υγείας, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και Ναυτιλίας και Αιγαίου και διατίθενται για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Υγείας και Ναυτιλίας και Αιγαίου καθορίζεται η κατανομή των πιστώσεων ανάμεσα στα Υπουργεία του προηγούμενου εδαφίου και κάθε θέμα σχετικό με τις πιστώσεις αυτές.

**Άρθρο 46**

**Διάθεση εσόδων**

1. Τα ποσά που αποδίδονται στο Υπουργείο Δικαιο-

σύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατ’

εφαρμογή του προηγούμενου άρθρου διατίθενται για

την αποκλειστική εξυπηρέτηση των θεραπευτικών προγραμμάτων που λειτουργούν στα καταστήματα κράτησης.

2. Τα ποσά που αποδίδονται στα Υπουργεία Δημό-

σιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και Ναυτιλίας

και Αιγαίου κατ’ εφαρμογή του προηγούμενου άρθρου,

διατίθενται αποκλειστικά στις αρμόδιες υπηρεσίες για

τη δίωξη των εγκλημάτων της νομοθεσίας περί ναρ-

κωτικών, για την προμήθεια τεχνικών μέσων, την εκπαί-

δευση του προσωπικού τους και τη χρηματοδότηση της

επιχειρησιακής τους δράσης.

3. Τα ποσά που αποδίδονται στο Υπουργείο Υγείας

κατ’ εφαρμογή του προηγούμενου άρθρου, διατίθενται

για την αποκλειστική εξυπηρέτηση των θεραπευτικών

προγραμμάτων και των προγραμμάτων πρόληψης κατά

των ναρκωτικών που λειτουργούν υπό την εποπτεία του.

## **Άρθρο 47**

### **Διάθεση ναρκωτικών ουσιών**

#### **για εκπαιδευτικούς σκοπούς**

Από τις κατασχεμένες ναρκωτικές ουσίες που δημεύ-

ονται ή προορίζονται για καταστροφή, σύμφωνα με τα

άρθρα 40 και 41, μπορεί να διατίθενται στις αστυνομικές

σχολές ή τα παραρτήματά τους, καθώς και στις Γενικές

Αστυνομικές Διευθύνσεις Αθηνών και Θεσσαλονίκης,

στις κατά τόπους αστυνομικές διευθύνσεις, στο Τμήμα

Ναρκωτικών και Παραβατικότητας Ανηλίκων της Διεύ-

θυνσης Δημόσιας Ασφάλειας του Υπουργείου Δημόσιας

Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και στο Τμήμα Δίω-

ξης Ναρκωτικών της Διεύθυνσης Δίωξης Ναρκωτικών

και Λαθρεμπορίου του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής

Ακτοφυλακής του Υπουργείου Ναυτιλίας και Αιγαίου,

καθώς και στη Γενική Διεύθυνση Τελωνείων και Ειδικών

Φόρων Κατανάλωσης (ΕΦΚ) του Υπουργείου Οικονομι-

κών, οι απολύτως αναγκαίες ποσότητες, αποκλειστικά

για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Η διάθεση γίνεται από την κατά τόπο αρμόδια εισαγγελική αρχή, ύστερα από αίτημα του προϊσταμένου των παραπάνω διωκτικών υπηρεσιών κατά περίπτωση ή της οριζόμενης από τον Υπουργό Οικονομικών τελωνειακής αρχής που έχει τη διαχείριση των εκπαιδευτικών δειγμάτων ναρκωτικών ουσιών. Οι όροι φύλαξης και ορθής χρησιμοποίησης αυτών, η κατά περιόδους υποχρεωτική επιστροφή ή αντικατάστασή τους, καθώς και κάθε θέμα σχετικό με τη διαχείρισή τους καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, του Υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου ή του Υπουργού Οικονομικών κατά περίπτωση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται και για τη διάθεση των προαναφερόμενων ναρκωτικών ουσιών προς εκπαίδευση των αστυνομικών σκύλων και των σκύλων ανιχνευτών

των τελωνειακών αρχών, του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής και του Σ.Δ.Ο.Ε. και των εκπαιδευτών και συνοδών αυτών.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄**

### **ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ**

#### **ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ**

#### **ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ**

#### **ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΝΑΡΚΩΤΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ**

#### **Άρθρο 48**

**Διπυργική Επιτροπή για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά των Ναρκωτικών**

**1. Συνιστάται Διπυργική Επιτροπή για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά των Ναρκωτικών, στην οποία προεδρεύει ο Πρωθυπουργός και αποτελείται από τους:**

- α) Υπουργό Εξωτερικών,**
- β) Υπουργό Οικονομικών,**
- γ) Υπουργό Εθνικής Άμυνας,**
- δ) Υπουργό Εσωτερικών,**
- ε) Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού,**
- στ) Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,**
- ζ) Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας,**

η) Υπουργό Υγείας,  
θ) Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη  
ι) Υπουργό Ναυτιλίας και Αιγαίου,  
ια) τον Πρόεδρο της Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής.

2. Σε περίπτωση κωλύματος ή απουσίας μέλους της Επιτροπής αυτό αναπληρώνεται από τον κατά σειρά αρμόδιο Αναπληρωτή Υπουργό, Υφυπουργούς ή τον Γενικό Γραμματέα ή τον αρμόδιο Ειδικό Γραμματέα του αντίστοιχου Υπουργείου.

3. Στην Διυπουργική Επιτροπή παρίσταται ο κατά το άρθρο 49 Εθνικός Συντονιστής για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών, μπορούν δε να καλούνται από τον

976 ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ)

Πρόεδρό της και να μετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου, ανάλογα με το εξεταζόμενο θέμα, οι άλλοι αρμόδιοι κατά περίπτωση Υπουργοί ή Γενικοί Γραμματείς ή Ειδικοί Γραμματείς. Επίσης, μπορούν να καλούνται εκπρό-

σωποι Υπουργείων και νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου.

4. Για την ενεργό συμμετοχή του κοινωνικού συνόλου στην καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών και την προστασία των νέων, καθώς και την υποβοήθηση του έργου της Διυπουργικής Επιτροπής για την έγκριση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά των Ναρκωτικών, ο Πρωθυπουργός μπορεί να καλεί εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης, της Εκκλησίας, επιστημονικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών, επαγγελματικών και άλλων φορέων ή άλλων ομάδων της δημόσιας ζωής προκειμένου να καταθέσουν τις απόψεις τους πριν την έγκριση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά των Ναρκωτικών.

5. Η Διυπουργική Επιτροπή ως έργο της έχει:

α) την έγκριση του εθνικού σχεδίου δράσης, το οποίο αποτελεί τη συνολική πολιτική καταπολέμησης του προβλήματος των ναρκωτικών, και στο οποίο θα προ-

βλέπονται και θα καθορίζονται με σαφήνεια οι αρχές, οι στόχοι, οι δράσεις, οι ενέργειες και τα μέτρα, το χρονοδιάγραμμα, η διαθεσιμότητα των πόρων για την κάλυψη αυτών και κάθε άλλο σχετικό με την επίτευξη και ολοκλήρωση του σχεδίου,

β) το συντονισμό των αρμόδιων υπηρεσιών και την παρακολούθηση της εφαρμογής του σχεδίου δράσης σε όλα τα Υπουργεία και σε όλα τα επίπεδα,

γ) την ανάθεση της αξιολόγησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης σε εθνικό ή διεθνή φορέα ή επιτροπή, που δεν συμμετέχει στην υλοποίησή του.

6. Οι υπηρεσίες και οι φορείς του δημοσίου τομέα οφείλουν να παρέχουν στη Διυπουργική Επιτροπή κάθε αναγκαία συνδρομή και ιδίως τις πληροφορίες και τα στοιχεία που ζητούνται από αυτήν για την εκπλήρωση του έργου της.

7. Η γραμματειακή και τεχνική υποστήριξη της Διυπουργικής Επιτροπής εξασφαλίζεται από τη Γενική

Γραμματεία του Πρωθυπουργού. Καθήκοντα γραμματέα της Επιτροπής ασκεί υπάλληλος της Γενικής Γραμματείας του Πρωθυπουργού με βαθμό Α΄ της Π.Ε. κατηγορίας που ορίζεται με απόφαση του Πρωθυπουργού. Με την ίδια απόφαση ορίζεται ως αναπληρωτής του γραμματέα, υπάλληλος με τα ίδια τυπικά προσόντα.

#### Άρθρο 49

Εθνικός Συντονιστής για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών

Ο Εθνικός Συντονιστής για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών ορίζεται από τον Πρωθυπουργό, με θητεία 5 ετών και είναι εξειδικευμένος επιστήμονας εγνωσμένου κύρους από το χώρο των επιστημών υγείας ή των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Προεδρεύει στην, κατά το άρθρο 50, Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών, εκπροσωπεί τη χώρα σε διεθνή όργανα με συναφές αντικείμενο και δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα



πρόεδρος – διοικητής ή διευθυντής οργανισμού που συμμετέχει στην ανωτέρω Επιτροπή. Η διοικητική του υποστήριξη ορίζεται με απόφαση του Πρωθυπουργού.

#### Άρθρο 50

Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών

1. Στο Υπουργείο Υγείας συνιστάται Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Αντιμετώπιση των

Ναρκωτικών. Η επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού και αποτελείται από είκοσι μέλη. Πρόεδρος της Επιτροπής ορίζεται ο Εθνικός Συντονιστής για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών και μέλη της οι προϋ-

στάμενοι και οι οριζόμενοι από αυτούς ειδικοί επιστήμονες των αρμόδιων Διευθύνσεων των Υπουργείων, τα οποία μετέχουν στη Διυπουργική Επιτροπή, καθώς και ο Πρόεδρος ή οι εκπρόσωποι του Οργανισμού κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.), του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτη-

μένων Ατόμων (Κ.Ε.Θ.Ε.Α.), του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αθηνών (Ψ.Ν.Α.), του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης (Ψ.Ν.Θ.), του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά (Ε.Κ.Τ.Ε.Π.Ν.) και του Δικτύου των Κέντρων Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας, που συνιστάται με την παράγραφο 4. Η Επιτροπή συνέρχεται τουλάχιστον μία φορά το μήνα.

2. Αρμοδιότητα της Επιτροπής είναι η εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Ναρκωτικά, ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη των διεθνών συνεργασιών της χώρας, ο συντονισμός και η προώθηση των αναγκαίων μέτρων, προγραμμάτων και δράσεων εκ μέρους των συναρμόδιων Υπουργείων στα πλαίσια του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, καθώς και η παρακολούθηση εφαρμογής τους. Οι ανωτέρω φορείς που συμμετέχουν στην Επιτροπή εφαρμόζουν το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά των Ναρκωτικών μετά την έγκρισή του.

Η Επιτροπή, συντάσσει κάθε χρόνο έκθεση σχετικά με την εφαρμογή και την αξιολόγηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Ναρκωτικά, την οποία υποβάλλει στην αρμόδια επιτροπή της Βουλή των Ελλήνων. Την έκθεση παρουσιάζει στην ως άνω Επιτροπή ο Εθνικός Συντονιστής σε σχετική ειδική επί του θέματος συνεδρίασή της, κατά τα οριζόμενα στον Κανονισμό της Βουλής.

3. Στα μέλη της Επιτροπής δεν καταβάλλεται αποζημίωση οποιασδήποτε μορφής.

4. Συνιστάται Δίκτυο Κέντρων Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας αποτελούμενο από τις αστικές εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που λειτουργούν Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας του άρθρου 61 του ν. 3459/2006, καθώς και από τους εγκεκριμένους οργανισμούς ή φορείς που υλοποιούν το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Ναρκωτικά

και καταρτίζουν προγράμματα πρόληψης. Το Δίκτυο εκπροσωπείται από συντονιστική επιτροπή η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Υγείας στην οποία μετέχουν από ένας εκπρόσωπος του Υπουργείου Υγείας, του Υπουργείου Εσωτερικών, του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.), της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.), της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝ.ΠΕ.), του Σωματείου των Εργαζομένων στα Κέντρα Πρόληψης, καθώς και των εγκεκριμένων οργανισμών ή φορέων που υλοποιούν το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Ναρκωτικά και καταρτίζουν προγράμματα πρόληψης.

Αρμοδιότητα της συντονιστικής επιτροπής είναι η εκπόσωση του Δικτύου των Κέντρων Πρόληψης στην Εθνική Επιτροπή της παραγράφου 1 και σε οποιαδήποτε

άλλη αρχή. Με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Υγείας και Εσωτερικών μπορεί να καθορίζονται ειδικότερα θέματα που αφορούν στη λειτουργία και το έργο της συντονιστικής επιτροπής. Στα μέλη της επιτροπής δεν καταβάλλεται αποζημίωση οποιασδήποτε μορφής.

### **Άρθρο 51**

#### **Εγκεκριμένοι Οργανισμοί Θεραπείας στο πλαίσιο του ποινικού συστήματος**

Εγκεκριμένοι οργανισμοί ή φορείς για την υλοποίηση των δράσεων που μνημονεύονται στα άρθρα 30-35 είναι οι εξής:

- 1) Οργανισμός κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.)
- 2) Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕ.Θ.Ε.Α.)
- 3) Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αθηνών (Ψ.Ν.Α.)
- 4) Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης (Ψ.Ν.Θ.).

### **Άρθρο 52**

#### **Διοίκηση του Ο.ΚΑ.ΝΑ.**

1. Ο Ο.ΚΑ.ΝΑ., νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με έδρα την Αθήνα που τελεί υπό την εποπτεία του

Υπουργείου Υγείας, διοικείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο (Δ.Σ.) που διορίζεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και αποτελείται από καταξιωμένα και αναγνωρισμένα πρόσωπα του οικονομικού και επιστημονικού χώρου του ιδιωτικού τομέα ή της δημόσιας διοίκησης που μπορούν με τις γνώσεις και την πείρα τους να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην επίτευξη των σκοπών του Οργανισμού. Στο επταμελές διοικητικό συμβούλιο υποχρεωτικά μετέχουν ο επικεφαλής του συντονιστικού οργάνου δίωξης ναρκωτικών και ο Πρόεδρος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.) ή οι αναπληρωτές τους. Από τα υπόλοιπα μέλη πρέπει να είναι ένας πτυχιούχος σχολών επιστημών υγείας, ένας ανθρωπιστικών επιστημών (ψυχολόγος, κοινωνιολόγος) και ένας επιστημών νομικής με αναγνωρισμένο έργο στον οικείο τομέα. Στο Δ.Σ. του Ο.ΚΑ.ΝΑ., μπορεί να συμμετέχουν και μέλη Δ.Ε.Π. των Ανώτατων Εκπαι-

δευτικών Ιδρυμάτων, ειδικοτήτων σχετικών με τη δράση και τους σκοπούς του Οργανισμού, εφαρμοζομένων των διατάξεων του άρθρου 14 του ν. 2530/1997 (Α' 218) και των άρθρων 5 παρ. 11β και 14 του ν. 2703/1999 (Α' 72).

2. Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. είναι εξειδικευμένος επιστήμονας εγνωσμένου κύρους από το χώρο των επιστημών υγείας ή των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών και ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας ύστερα από γνώμη της αρμόδιας Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής και είναι πλήρους απασχόλησης, ενώ ο Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. είναι πλήρους ή μερικής απασχόλησης. Με την απόφαση διορισμού του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του Ο.ΚΑ.ΝΑ. ορίζεται και το καθεστώς πλήρους ή μερικής απασχόλησης του Αντιπροέδρου στον Οργανισμό. Η θητεία του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των μελών του Δ.Σ. είναι τριετής. Ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος και τα μέλη του Δ.Σ. είναι

ελευθέρως ανακλητά και η αντικατάστασή τους, για το υπόλοιπο της θητείας, γίνεται με την ίδια διαδικασία.

3. Οι αμοιβές και οι κάθε είδους αποζημιώσεις του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των λοιπών μελών του Δ.Σ. ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας. Οι αποδοχές του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του Δ.Σ. δεν μπορούν να υπερβαίνουν τις αποδοχές που κάθε φορά λαμβάνουν οι Διοικητές των Διοικήσεων Υγειονομικών Περιφερειών (Δ.Υ.ΠΕ.).

4. Το Δ.Σ. βρίσκεται σε απαρτία όταν τα παρόντα μέλη είναι περισσότερα από τα απόντα. Μεταξύ των παρόντων πρέπει υποχρεωτικά να είναι και ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος. Ο διορισμός νέου μέλους, κατά τη διάρκεια της θητείας του Δ.Σ., λόγω κενώσεως θέσεως από οποιαδήποτε αιτία, γίνεται για το χρόνο μέχρι τη λήξη της θητείας των λοιπών μελών. Σε περίπτωση που κενωθούν θέσεις μελών και μέχρι να διορισθούν νέα

μέλη, το Δ.Σ. εξακολουθεί να λειτουργεί νόμιμα για τρεις

(3) μήνες, εφόσον παραμένουν τουλάχιστον τέσσερα (4)

από τα ορισθέντα μέλη του, συμπεριλαμβανομένων σε αυτά του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου.

5. Οι περιορισμοί του άρθρου 31 του ν. 4024/2011 εξα-

κολουθούν να ισχύουν σε κάθε περίπτωση. Όλες οι κατά

τα ανωτέρω αμοιβές ή αποζημιώσεις δεν δύνανται να

καθορίζονται σε υψηλότερα επίπεδα από τις ισχύουσες

κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος.

### **Άρθρο 53**

#### **Σκοπός του Ο.ΚΑ.ΝΑ.**

Σκοπός του Οργανισμού είναι: α) η συμβολή στο σχε-

διασμό, την προώθηση, την εφαρμογή εθνικής πολιτικής

και προγραμμάτων σχετικά με την πρόληψη της χρήσης

και διάδοσης των ναρκωτικών και τη θεραπεία, την

επαγγελματική κατάρτιση και κοινωνική επανένταξη

των εξαρτημένων από φαρμακευτικές ουσίες ατόμων,

β) η συμβολή στη μελέτη σε εθνικό επίπεδο του όλου

προβλήματος των ναρκωτικών για τον εντοπισμό των

συγκεκριμένων αιτίων που οδηγούν τα άτομα και ιδίως

τους νέους, στη λήψη ναρκωτικών, καθώς επίσης και η

συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Πληροφόρησης – Τρά-

πεζας Πληροφοριών ως προς την εκάστοτε κατάστα-

ση και έκταση του προβλήματος των ναρκωτικών στη

χώρα, γ) η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής

γνώμης, κατά τρόπο ενιαίο και επιστημονικά υπεύθυνο,

για τις συνέπειες από τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών,

καθώς και η ενθάρρυνση, ο συντονισμός και η εποπτεία

κάθε ιδιωτικής πρωτοβουλίας που έχει σκοπό τη συμμε-

τοχή στην προσπάθεια για την αντιμετώπιση του προ-

βλήματος των ναρκωτικών, δ) η πρόταση και προώθηση

αναγκαίων νομοθετικών, κοινωνικών και άλλων μέτρων

για την πρόληψη και καταστολή του προβλήματος των

ναρκωτικών, ε) η συνεργασία με αντίστοιχους συντο-

νιστικούς ή ερευνητικούς φορείς σε οργανισμούς και

υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλους διεθνείς οργανισμούς, σχετικούς με την αντιμετώπιση του όλου θέματος, η μεταξύ τους ανταλλαγή πληροφοριών και η ενεργός συμμετοχή στις συναντήσεις που αυτοί οργα-  
νώνουν, με στόχο την εναρμόνιση της εθνικής πολιτικής προς εκείνη των κοινοτικών και διεθνών φορέων και στ)  
η σύνταξη εκθέσεων για την κατάσταση του προβλήμα-  
τος σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και για την πορεία των σχετικών εθνικών ερευνών και η κατάρτιση στατι-  
στικών πινάκων με ανάλυση και αξιολόγηση αυτών και η

978 **ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ)**

υποβολή τους στο Υπουργείο Υγείας μαζί με προτάσεις για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων.

**Άρθρο 54**

**Πόροι του Ο.ΚΑ.ΝΑ.**

1. Πόρους του Ο.ΚΑ.ΝΑ. αποτελούν:  
α) Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους που εγγράφεται στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Υγείας.

β) Δωρεές, κληρονομίες, κληροδοτήματα, εισφορές και επιχορηγήσεις από τρίτους και έσοδα από κάθε είδους δραστηριότητα ή πρόσοδοι από την κινητή και ακίνητη περιουσία αυτού.

γ) Επιχορηγήσεις από Ο.Τ.Α., οργανισμούς και νομικά πρόσωπα που τελούν υπό την εποπτεία του κράτους, το ύψος των οποίων καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών που τους εποπτεύουν και Υγείας.

2. Η διαχείριση των πόρων του Ο.ΚΑ.ΝΑ. ελέγχεται απολογιστικά, κατασταλτικά από το Υπουργείο Υγείας. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής της διάταξης αυτής και ειδικότερα ο τρόπος και τα όργανα άσκησης του ως άνω διαχειριστικού ελέγχου.

**Άρθρο 55**

**Προσωπικό του Ο.ΚΑ.ΝΑ.**

1. Στον Ο.ΚΑ.ΝΑ. συνιστάται μία θέση Γενικού Διευθυντή, με τριετή θητεία. Η θέση αυτή πληρώνεται με δημόσια προκήρυξη. Η επιλογή του καταλληλότερου

υποψηφίου γίνεται με αιτιολογημένη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται και οι μηνιαίες αποδοχές του. Οι αποδοχές αυτές δεν είναι δυνατόν να καθορίζονται σε υψηλότερα επίπεδα από τις ισχύουσες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, ούτε δύνανται να υπερβαίνουν τις εκάστοτε ισχύουσες για προϊσταμένους Γενικής Διεύθυνσης του Δημοσίου. Απαραίτητα προσόντα για την κατάληψη της θέσης είναι: α) η κατοχή πτυχίου ανώτατης σχολής ημεδαπής ή αλλοδαπής και μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, β) η ευδόκιμη υπηρεσία σε υψηλόβαθμες θέσεις του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα και γ) πείρα στο αντικείμενο με το οποίο ασχολείται ο Οργανισμός ή εμπειρία στη διοίκηση μεγάλων μονάδων, οργανισμών ή επιχειρήσεων. Ο Γενικός Διευθυντής είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. Ο Γενικός Διευθυντής προϊστάται όλων των υπηρεσιών του Οργανισμού και

συντονίζει τη δράση τόσο των κεντρικών υπηρεσιών, όσο και των επί μέρους μονάδων της αρμοδιότητας του Ο.ΚΑ.ΝΑ..

2. Το προσωπικό του Ο.ΚΑ.ΝΑ. είναι επιστημονικό, διοικητικό, βοηθητικό και εθελοντικό. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και γνώμη του Δ.Σ. του Ο.ΚΑ.ΝΑ. μπορεί να αποσπώνται σε αυτόν ιατροί του Ε.Σ.Υ. ή και άλλο προσωπικό των νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ., μετά γνώμη του οικείου υπηρεσιακού συμβουλίου. Η χρονική διάρκεια της απόσπασης ορίζεται σε ένα (1) έτος και μπορεί να ανανεωθεί για ένα (1) ακόμη έτος, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου. Μετά την παρέλευση της διετίας, είναι δυνατή η μετάταξη, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου και γνώμη του κατά περίπτωση αρμόδιου υπηρεσιακού συμβουλίου και του Δ.Σ. του Ο.ΚΑ.ΝΑ.. Ο χρόνος της απόσπασης θεωρείται πραγματική υπηρεσία και ισχύουν και για αυτούς οι διατάξεις του άρθρου 79 παρ. 2 του ν. 2071/1992 (Α' 123).

3. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Εσωτερικών, Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Υγείας, μετά γνώμη του διοικητικού συμβουλίου του Ο.ΚΑ.ΝΑ., καθορίζονται ο κανονισμός εσωτερικής λειτουργίας, ο τρόπος διοίκησης, οργάνωσης, διαχείρισης, τα θέματα που αφορούν το προσωπικό του Οργανισμού κατά των Ναρκωτικών και κάθε άλλο συναφές θέμα, εκτός των μισθολογικών, έστω και με παρέκκλιση από τις ισχύουσες διατάξεις. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Υγείας και του συναρμόδιου Υπουργού, ύστερα από γνώμη του Δ.Σ. του Ο.ΚΑ.ΝΑ., κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων, μπορεί να αποσπώνται στον Ο.ΚΑ.ΝΑ. υπάλληλοι του Δημοσίου, καθώς και στελέχη των Κέντρων Πρόληψης, ύστερα από αίτησή τους, για τη στελέχωση του Οργανισμού. Ο χρόνος της απόσπασης θεωρείται πραγματική υπηρεσία που έχει διανυθεί στην υπηρεσία που ανήκει ο

αποσπώμενος υπάλληλος και σχετικά με τις αποδοχές των αποσπασμένων εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 25 του ν. 4024/2011.

### **Άρθρο 56**

#### **Κέντρο Θεραπείας**

#### **Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕ.Θ.Ε.Α.)**

1. Το ΚΕ.Θ.Ε.Α. είναι αυτοδιοικούμενο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με έδρα τη Θεσσαλονίκη και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας. Διοικείται από ενδεκαμελές διοικητικό συμβούλιο, το οποίο έχει διετή θητεία. Ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος και επτά (7) τακτικά μέλη εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση του ΚΕ.Θ.Ε.Α., η οποία εκλέγει και τρία (3) αναπληρωματικά μέλη. Τα υπόλοιπα δύο (2) μέλη είναι ο Πρόεδρος ή μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Δημόσιας Υγείας (Ε.ΣΥ.Δ.Υ.) που προτείνεται από το Ε.ΣΥ.Δ.Υ. και ο Πρόεδρος ή μέλος του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), που προτείνεται από το Ι.Ε.Π.. Στη Γενική Συνέλευση συμμετέχουν με δικαίωμα ψήφου οι εργαζόμενοι στο



ΚΕ.Θ.Ε.Α. με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, τα μέλη των θεραπευτικών του προγραμμάτων που βρίσκονται στο στάδιο της κοινωνικής επανένταξης, τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων των συλλόγων γονέων και φίλων των θεραπευτικών προγραμμάτων του ΚΕ.Θ.Ε.Α. και τα επίτιμα μέλη του Δ.Σ. του ΚΕ.Θ.Ε.Α..

2. Σκοπός του ΚΕ.Θ.Ε.Α. είναι η πρόληψη, η θεραπεία, η επαγγελματική κατάρτιση και κοινωνική ένταξη των εξαρτημένων από φαρμακευτικές ουσίες ατόμων, η έρευνα και η δημιουργία και συνεχής εκπαίδευση στελεχών στις αντίστοιχες σύγχρονες θεραπευτικές τεχνικές.

Για την υλοποίηση του σκοπού του το ΚΕ.Θ.Ε.Α. ιδρύει συμβουλευτικούς σταθμούς, κέντρα σωματικής αποτοξίνωσης, θεραπευτικές κοινότητες, κέντρα κοινωνικής επανένταξης και άλλες ανάλογες μονάδες. Δημιουργεί αυτοδιαχειριζόμενους συνεταιρισμούς και επιχειρήσεις, αναπτύσσει διεθνείς συνεργασίες και στηρίζει κάθε εί-

δους δραστηριότητα που συντελεί στην ευόδωση των σκοπών του ή κρίνεται απαραίτητη για τη βοήθεια των εξαρτημένων από φαρμακευτικές ουσίες ατόμων.

3. Πόροι του ΚΕ.Θ.Ε.Α. είναι η ετήσια επιχορήγηση του Κράτους που εγγράφεται στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Υγείας, δωρεές, κληροδοσίες και επιχορη-

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) 979**

γήσεις από τρίτους και έσοδα από κάθε είδους επιχειρήσεις και δραστηριότητές του. Το ΚΕ.Θ.Ε.Α. συντάσσει και γνωστοποιεί στον Υπουργό Υγείας, μέχρι το μήνα Μάιο κάθε έτους, ετήσιο επιχειρησιακό πρόγραμμα δράσης και προϋπολογισμό για το επόμενο έτος. Το επιχειρησιακό πρόγραμμα πρέπει να είναι εναρμονισμένο με τα εθνικά σχέδια και προγράμματα δράσης κατά των ναρκωτικών. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας και Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μετα-

φορών και Δικτύων, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Διοικητικού του Συμβουλίου του Κ.Ε.Θ.Ε.Α., εγκρίνεται ο κανονισμός προμηθειών του Κ.Ε.Θ.Ε.Α., έστω και με παρέκκλιση από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 3580/2007 (Α'134), σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 2286/1995 (Α'19) όπως ισχύει σήμερα, χωρίς τους περιορισμούς του ν. 4013/2011 (Α'204). Ο ισολογισμός – απολογισμός κάθε έτους, η διαχείριση των πόρων του και η εφαρμογή του επιχειρησιακού σχεδίου ελέγχεται από το Υπουργείο Υγείας.

4. Ιατροί του Ε.Σ.Υ., όχι περισσότεροι από πέντε (5), μπορεί να αποσπώνται στο ΚΕ.Θ.Ε.Α. από τα νοσοκομεία στα οποία υπηρετούν. Η απόσπαση γίνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας ύστερα από αίτησή τους και σύμφωνα με γνώμη του διευθυντή του ΚΕ.Θ.Ε.Α.. Η χρονική διάρκεια της απόσπασης είναι διετής, με δυνατότητα παράτασης δύο επιπλέον ετών. Η απόσπαση διακό-

πτεται είτε με όμοια υπουργική απόφαση, είτε ύστερα από αίτηση του ιατρού ή πρόταση του διευθυντή του ΚΕ.Θ.Ε.Α..

5. Με τη διαδικασία της παραγράφου 4 είναι δυνατή η απόσπαση στο ΚΕ.Θ.Ε.Α. και άλλων υπαλλήλων του δημόσιου τομέα.

#### **Άρθρο 57**

#### **Ειδικά προγράμματα απεξάρτησης στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία Αττικής και Θεσσαλονίκης**

Στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής και στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης υλοποιούνται προγράμματα πρόληψης, θεραπείας και κοινωνικής επανένταξης ατόμων εξαρτημένων από τα ναρκωτικά και τον αλκοολισμό. Η σύσταση νέων θέσεων προσωπικού, η κατανομή τους και κάθε άλλο θέμα σχετικό με τη λειτουργία και ανάπτυξή τους ρυθμίζονται με προεδρικό διάταγμα που προτείνεται από τους Υπουργούς Οικονομικών, Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Υγείας. Η σύσταση νέων θέσεων κατά τα ανωτέρω

επιτρέπεται μόνο εφόσον καταργούνται ισάριθμες κενές οργανικές θέσεις άλλων ειδικοτήτων.

### **Άρθρο 58**

#### **Ανάπτυξη, εποπτεία και έλεγχος συμβουλευτικών σταθμών και θεραπευτικών κέντρων**

1. Ο προγραμματισμός για την αντιμετώπιση της εξάρτησης από ουσίες κατά την έννοια του άρθρου 1

διακρίνεται σε τρεις βαθμίδες:

- α) πρόληψη – ενημέρωση
- β) θεραπευτική αποκατάσταση
- γ) κοινωνική επανένταξη.

2. Αρμόδιο για την ίδρυση, εποπτεία και ανάκληση

άδειας λειτουργίας Συμβουλευτικών Σταθμών, Κέντρων

και Θεραπευτηρίων σωματικής και ψυχικής απεξάρτη-

σης και κοινωνικής επανένταξης ή άλλων σχετικών μο-

νάδων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, πέραν των ήδη

αναγνωρισμένων με το άρθρο 51, είναι το Υπουργείο

Υγείας μετά από εισήγηση της Εθνικής Επιτροπής Σχε-

διασμού και Συντονισμού για την Αντιμετώπιση των

Ναρκωτικών. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαι-

οσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και

Υγείας, εγκρίνονται τα προγράμματα, που εφαρμόζονται

στα καταστήματα κράτησης. Με την ίδια κοινή απόφαση

καθορίζονται οι προϋποθέσεις και ο τρόπος επιλογής

των ατόμων που εισάγονται στα ως άνω προγράμματα.

3. Με την ίδια διαδικασία και με τους ίδιους όρους

μπορούν να ιδρύουν αντίστοιχες μονάδες που προβλέ-

πονται στο πρώτο εδάφιο της προηγούμενης παρα-

γράφου, και:

α) Δήμοι και Περιφέρειες,

β) κοινωφελή ιδρύματα, εφόσον τούτο προβλέπεται

από τις καταστατικές τους διατάξεις,

γ) εκκλησιαστικοί φορείς, τη λειτουργία των οποίων

αποφασίζει η Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος,

δ) Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα,

ε) νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που

επιδιώκουν αποκλειστικά τους αναφερόμενους στην

παράγραφο 1 σκοπούς.

### **Άρθρο 59**

#### **Κέντρα Απεξάρτησης Κρατουμένων**

Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Υγείας, Οικονομικών, Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δύνανται να ιδρύονται θεραπευτικά καταστήματα κράτησης ή τμήματα καταστημάτων κράτησης για समाτική ή ψυχολογική απεξάρτηση κρατουμένων και να συνιστώνται θέσεις για τη στελέχωσή τους.

#### **Άρθρο 60**

##### **Προγράμματα πρόληψης**

1. Οι εγκεκριμένοι οργανισμοί ή φορείς για την υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά των Ναρκωτικών καταρτίζουν προγράμματα για την πρόληψη της διάδοσης και της χρήσης των ναρκωτικών στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης και τα υποβάλλουν για έγκριση στον Υπουργό Υγείας. Όμοια προγράμματα μπορεί να καταρτίζουν και η Εκκλησία της Ελλάδος, οι Ο.Τ.Α., οι συνδικαλιστικοί φορείς, καθώς και οποιοσδήποτε

ποτε κρατικός ή ιδιωτικός μη κερδοσκοπικός φορέας.

Τα προγράμματα αυτά υποβάλλονται για επεξεργασία στην Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών και εγκρίνονται με απόφαση του Υπουργού Υγείας. Προγράμματα πρόληψης, που αφορούν μονάδες αρμοδιότητας άλλων Υπουργείων, εφαρμόζονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Υγείας και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού.

2. Με εισήγηση της Εθνικής Επιτροπής Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών προς το Υπουργείο Υγείας παρέχονται οι γενικές κατευθύνσεις για τη σύνταξη των προγραμμάτων και προσδιορίζονται οι στόχοι, η λειτουργία και οι διαδικασίες εποπτείας και αξιολόγησής τους.

3. Η εφαρμογή προγραμμάτων για την πρόληψη της διάδοσης και χρήσης ναρκωτικών από οποιονδήποτε

980 **ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ)**

φορέα χωρίς την τήρηση της διαδικασίας που προβλέπεται στην παράγραφο 1 αποτελεί λόγο ανάκλησης της άδειας λειτουργίας του φορέα ή διάλυσης του σωματείου κατά άρθρο 105 του Αστικού Κώδικα.

4. Τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας του άρθρου 61 του ν. 3459/2006 είναι εγκεκριμένοι οργανισμοί για την υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης στα πλαίσια του Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά των Ναρκωτικών.

## **ΜΕΡΟΣ Β΄**

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄**

#### **ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ**

##### **Άρθρο 61**

###### **Σύμβαση εργασίας**

Το άρθρο 656 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται

ως εξής:

«Αν ο εργοδότης έγινε υπερήμερος ως προς την απο-

δοχή της εργασίας ο εργαζόμενος έχει δικαίωμα να

απαιτήσει την πραγματική απασχόλησή του, καθώς και

το μισθό για το διάστημα που δεν απασχολήθηκε. Δι-

καίωμα να απαιτήσει το μισθό έχει ο εργαζόμενος και

στην περίπτωση που η αποδοχή της εργασίας είναι

αδύνατη από λόγους που αφορούν στον εργοδότη και

δεν οφείλονται σε ανώτερη βία.

Στις ανωτέρω περιπτώσεις ο εργαζόμενος δεν είναι

υποχρεωμένος να παράσχει την εργασία σε άλλο χρόνο.

Ο εργοδότης, όμως, έχει δικαίωμα να αφαιρέσει από

το μισθό καθετί που ο εργαζόμενος ωφελήθηκε από τη

ματαίωση της εργασίας ή από την παροχή της αλλού.»

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄**

#### **ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

##### **Άρθρο 62**

###### **Ομοδικία στον Άρειο Πάγο**

###### **- Ερημοδικία - Απαράδεκτη συζήτηση**

Στην παράγραφο 3 του άρθρου 576 ΚΠολΔ προστί-

θεται δεύτερο εδάφιο ως εξής:

«Σε περίπτωση απλής ομοδικίας, αν κάποιος δεν

εκπροσωπηθεί από πληρεξούσιο δικηγόρο, η υπόθε-

ση χωρίζεται και η συζήτηση της αίτησης αναίρεσης χωρεί νομίμως, ως προς όσους εκπροσωπούνται από πληρεξούσιο δικηγόρο ή έχουν κλητευθεί νομίμως και κηρύσσεται απαράδεκτη ως προς τους λοιπούς.»

### **Άρθρο 63**

Στο άρθρο 648 ΚΠολΔ προστίθενται εδάφια ως εξής:

«Η συζήτηση των αγωγών και των τακτικών ενδίκων μέσων που αφορούν σε αναπροσαρμογή του μισθώματος προσδιορίζεται υποχρεωτικά μέσα σε σαράντα πέντε (45) ημέρες από την κατάθεσή τους. Αν αναβληθεί η συζήτηση αυτή, η νέα προσδιορίζεται υποχρεωτικά μέσα σε τριάντα (30) ημέρες.»

### **Άρθρο 64**

Μετά το άρθρο 732 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται άρθρο 732Α ως εξής:

«Άρθρο 732Α Προσωρινή απασχόληση εργαζομένου  
Σε περίπτωση υπερημερίας του εργοδότη ως προς την αποδοχή της εργασίας του εργαζομένου το δικαστήριο μπορεί να διατάξει ως ασφαλιστικό μέτρο την

προσωρινή απασχόληση του εργαζομένου μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της αγωγής για την κύρια υπόθεση.»

### **Άρθρο 65**

1. Η παράγραφος 3 του άρθρου 580 του Κώδικα Πο-

λιτικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«Αν ο Άρειος Πάγος αναιρέσει την απόφαση για οποιονδήποτε άλλο λόγο, εκτός από εκείνους που ανα-

φέρονται στις παραγράφους 1 και 2, μπορεί να κρατήσει

την υπόθεση και να την δικάσει, αν κατά την κρίση

του δεν χρειάζεται άλλη διευκρίνιση.

Στην αντίθετη

περίπτωση παραπέμπει την υπόθεση στο τμήμα που

ορίζεται από τον κανονισμό και, αν πρόκειται για τους

λόγους που αναφέρονται στους αριθμούς 1, 2,3, 6 έως

17, 19 και 20 του άρθρου 559, μπορεί να παραπέμψει την

υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση σε άλλο δικαστήριο

ισόβαθμο και ομοειδές προς εκείνο το οποίο εξέδωσε

την απόφαση που αναιρέθηκε ή στο ίδιο αν είναι δυνατή

η σύνθεσή του από άλλους δικαστές.  
Αν, όμως, ανα-  
ρθεί η απόφαση του τελευταίου αυτού  
δικαστηρίου,  
δεν γίνεται παραπομπή, αλλά ο Άρειος  
Πάγος δικάζει  
αυτός την ουσία της υπόθεσης.»

2. Στο τέλος του τρίτου εδαφίου της  
παρ. 2 του άρθρου 665 του Κώδικα Πολιτικής  
Δικονομίας, όπως το  
εδάφιο τούτο προστέθηκε με την  
παράγραφο 6 του  
άρθρου 4055/2012 (Α΄51)  
διαγράφονται οι λέξεις «ή κοι-  
νοτική».

3. Στο τρίτο εδάφιο του άρθρου 756  
του Κώδικα Πολι-  
τικής Δικονομίας, όπως το άρθρο  
τούτο αντικαταστάθη-  
κε με την παράγραφο 10 του άρθρου  
17 του ν. 4055/2012  
(Α΄51), διαγράφονται οι λέξεις: «την  
ύπαρξη ή ανυπαρξία  
του επικαλούμενου δικαιώματος και».

4. Η πρώτη παράγραφος του άρθρου  
786 του Κώδικα  
Πολιτικής Δικονομίας αντικαθίσταται  
ως εξής:  
«1. Όταν ζητείται κατά το νόμο να  
διοριστούν προ-  
σωρινή διοίκηση νομικού προσώπου ή  
εκκαθαριστές

νομικού προσώπου ή εταιρίας που δεν  
έχει αποκτήσει  
νομική προσωπικότητα, αρμόδιο είναι  
το ειρηνοδικείο  
της περιφέρειας όπου έχει την έδρα  
του το νομικό  
πρόσωπο ή η εταιρία.»

5. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3  
του άρθρου  
786 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας  
αντικαθίσταται  
ως εξής:

«3. Το ειρηνοδικείο μπορεί με αίτηση  
όποιου έχει  
έννομο συμφέρον να αντικαταστήσει  
την προσωρινή  
διοίκηση ή τους εκκαθαριστές για  
σπουδαίους λόγους.»

6. Στο τέλος της περίπτωσης δ΄ της  
παραγράφου 1  
του άρθρου 820 του Κώδικα Πολιτικής  
Δικονομίας οι  
λέξεις «τον κληρονόμο»  
αντικαθίστανται με τις λέξεις  
«την κληρονομία».

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄**

### **ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ**

### **ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ**

#### **Άρθρο 66**

Το δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης δ΄  
της παρα-  
γράφου 3 του άρθρου 79 του Ποινικού  
Κώδικα αντικα-  
θίσταται ως εξής:

«Η τέλεση της πράξης από μίσος προκαλούμενο λόγω της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, των γενεαλογικών καταβολών, της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) 981**

ή του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου του παθόντος συνιστά επιβαρυντική περίσταση και η ποινή δεν αναστέλλεται.»

**Άρθρο 67**

1. Στην παράγραφο 7 του άρθρου 105 του Ποινικού Κώδικα, η φράση «ποσοστό αναπηρίας είναι 80% και άνω,» αντικαθίσταται με την φράση «ποσοστό αναπηρίας είναι 67% και άνω,».

2. Το άρθρο 108 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

**«Άρθρο 108**

**Άρση της απόλυσης**

Αν μέσα στο χρονικό διάστημα που προβλέπει το άρθρο 109, εκείνος που απολύθηκε διαπράξει έγκλημα από δόλο, για το οποίο του επιβλήθηκε αμετακλήτως

οποτεδήποτε ποινή φυλάκισης ανώτερη από ένα έτος, εκτίει αθροιστικά και ολόκληρο το υπόλοιπο της προηγούμενης ποινής, το οποίο έπρεπε να εκτίσει κατά το χρόνο της προσωρινής απόλυσης.»

**Άρθρο 68**

Το άρθρο 235 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

**«Άρθρο 235**

**Παθητική δωροδοκία**

1. Υπάλληλος, ο οποίος, κατά παράβαση των καθήκοντων του ζητεί ή λαμβάνει, άμεσα ή με τη μεσολάβηση τρίτου, για τον εαυτό του ή για τρίτο, ωφελήματα οποιασδήποτε φύσης ή δέχεται υπόσχεση τούτων, για ενέργεια ή παράλειψή του μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, που ανάγεται στα καθήκοντά του ή αντίκειται σε αυτά, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, καθώς και υποχρεωτική χρηματική ποινή ίση με το πενηνταπλάσιο του ωφελήματος και μέχρι το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ. Σε



περίπτωση ωφελήματος μη αποτιμητού σε χρήμα, η χρηματική ποινή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ ούτε ανώτερη από εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ.

2. Αν η αξία των ωφελημάτων υπερβαίνει το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ ή αν ο δράστης έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου του Υπουργείου Οικονομικών επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών, καθώς και υποχρεωτική χρηματική ποινή, η οποία δεν μπορεί να είναι κατώτερη από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ ούτε ανώτερη από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.

3. Δεν συνιστά δωροδοκία η απλή υλική παροχή προς έκφραση ευγνωμοσύνης.»

#### **Άρθρο 69**

Το άρθρο 236 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται

ως εξής:

«Άρθρο 236

Ενεργητική δωροδοκία

1. Όποιος υπόσχεται ή παρέχει σε υπάλληλο, άμεσα ή

με τη μεσολάβηση τρίτου, οποιασδήποτε φύσης ωφελήματα για τον εαυτό του ή για τρίτο, για ενέργεια ή πα-

ράλειψη του μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, που ανάγεται

στα καθήκοντά του ή αντίκειται σε αυτά, τιμωρείται με

φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, καθώς και υποχρε-

ωτική χρηματική ποινή ίση με το πενηνταπλάσιο του

ωφελήματος και μέχρι το ποσό των εκατόν πενήντα

χιλιάδων (150.000) ευρώ. Σε

περίπτωση ωφελήματος μη αποτιμητού σε χρήμα, η χρηματική

ποινή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από δέκα χιλιάδες

(10.000) ευρώ ούτε ανώτερη από εκατόν πενήντα χιλιάδες

(150.000) ευρώ.

2. Αν η αξία των ωφελημάτων υπερβαίνει το συνολικό

ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ, επιβάλ-

εται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, καθώς και υποχρεωτική

χρηματική ποινή, η οποία δεν μπορεί να είναι κατώτερη

από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ ούτε ανώτερη από

πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.»

#### **Άρθρο 70**

Το άρθρο 237 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται

ως εξής:

«Άρθρο 237

Δωροδοκία δικαστή

1. Εκείνος που καλείται κατά το νόμο να εκτελέσει

δικαστικά καθήκοντα ή ο διαιτητής, αν απαιτήσουν ή

δεχθούν δώρα ή άλλα ωφελήματα που δεν δικαιούνται

ή την υπόσχεση ότι θα τα λάβουν με το σκοπό να διε-

ξαχθεί ή να κριθεί μια υπόθεση που τους έχει ανατεθεί

υπέρ ή εναντίον κάποιου, τιμωρούνται με φυλάκιση του-

λάχιστον ενός έτους, καθώς και υποχρεωτική χρηματική

ποινή ίση με το πενηνταπλάσιο του ωφελήματος και

μέχρι το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000)

ευρώ. Σε περίπτωση ωφελήματος μη αποτιμητού σε

χρήμα, η χρηματική ποινή δεν μπορεί να είναι κατώτε-

ρη από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ ούτε ανώτερη από

εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ.

2. Αν η αξία των δώρων ή ωφελημάτων υπερβαίνει το

συνολικό ποσό εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ,

επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, καθώς και υπο-

χρεωτική χρηματική ποινή, η οποία δεν μπορεί να είναι

κατώτερη από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ ούτε

ανώτερη από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.

3. Όποιος για το σκοπό που αναφέρθηκε προσφέρει,

υπόσχεται, διαμεσολαβεί ή δίνει τέτοια δώρα ή ωφε-

λήματα σε κάποιο από τα πρόσωπα της παραγράφου

1 ή σε οικείο τους, τιμωρείται:

α) Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, καθώς και

υποχρεωτική χρηματική ποινή ίση με το πενηντα-

πλάσιο του ωφελήματος και μέχρι το ποσό των εκα-

τόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ. Σε περίπτωση

ωφελήματος μη αποτιμητού σε χρήμα, η χρηματική

ποινή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από δέκα χιλιάδες

(10.000) ευρώ ούτε ανώτερη από εκατόν πενήντα χιλιά-

δες (150.000) ευρώ.

β) Με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών αν η αξία των δώρων

ή ωφελημάτων υπερβαίνει το συνολικό ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ, καθώς και υποχρεωτική χρηματική ποινή, η οποία δεν μπορεί να είναι κατώτερη από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ ούτε ανώτερη από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.»

982 **ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ)**

**Άρθρο 71**

Στο τέλος της παρ. 3 του άρθρου 334 του Ποινικού

Κώδικα προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών τιμωρείται

όποιος παράνομα εισέρχεται ή παραμένει στους προ-

αναφερόμενους χώρους ή καταστήματα κατά το χρόνο

μη διεξαγωγής της υπηρεσίας με σκοπό την παρακώ-

λυση αυτής.»

**Άρθρο 72**

1. Η παράγραφος 1 εδάφιο β' του άρθρου 380 Ποινικού

Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Αν ο υπαίτιος της πράξεως αυτής ενήργησε με κα-

λυμμένα ή αλλοιωμένα τα χαρακτηριστικά του προ-

σώπου του ή αν έφερε πολεμικό τυφέκιο ή πυροβόλο

όπλο που φέρει φυσίγγιο των 40 χιλιοστών και άνω ή

πολυβόλο ή υποπολυβόλο ή χειροβομβίδα ή εκρηκτικό

μηχανισμό ή βαρύ όπλο ή όπλο πυροβολικού, τιμωρείται

με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.»

2. Η παρ. 2 του άρθρου 380 του Ποινικού Κώδικα αντι-

καθίσταται ως εξής:

«2. Αν από την πράξη προήλθε ο θάνατος κάποιου

προσώπου ή βαριά σωματική βλάβη ή αν η πράξη εκτε-

λέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα εναντίον προσώπου

ή αν ο δράστης έκανε χρήση πολεμικού τυφεκίου ή

πυροβόλου όπλου που φέρει φυσίγγιο των 40 χιλιοστών

και άνω ή πολυβόλου ή υποπολυβόλου ή χειροβομβίδας

ή εκρηκτικού μηχανισμού ή βαρέως όπλου ή όπλου πυ-

ροβολικού, επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη.»

**Άρθρο 73**

Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 15 του

ν.2168/1993 που προστέθηκε με την παρ. 6 του άρθρου

10 του ν. 3944/2011 (Α'67) αντικαθίσταται ως εξής:

«Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος παράνομα κατέχει ή φέρει πολεμικό τυφέκιο, πολυβόλο, υποπολυβόλο, χειροβομβίδα, βαρύ όπλο, όπλο πυροβολικού ή μεταφέρει αυτά οπουδήποτε.»

#### **Άρθρο 74**

**Σύσταση Επιτροπής για τη σύνταξη νέου Ποινικού Κώδικα, νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, νέου Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και νέου Κώδικα περί Δικηγόρων**

1α. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συνιστάται εννεαμελής επιτροπή για τη σύνταξη σχεδίου νέου Ποινικού Κώδικα.

Το σχέδιο που συντάσσει η επιτροπή αυτή υποβάλλεται για κύρωση στην Ολομέλεια της Βουλής κατά την παράγραφο 6 του άρθρου 76 του Συντάγματος.

1β. Η επιτροπή της παραγράφου 1α συγκροτείται από δικαστικούς και εισαγγελικούς λειτουργούς, μέλη ΔΕΠ Νομικών Σχολών Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων

και δικηγόρους με εμπειρία και εξειδίκευση σε ζητήματα ποινικού δικαίου.

2α. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συνιστάται εννεαμελής επιτροπή για τη σύνταξη σχεδίου νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Το σχέδιο που συντάσσει η επιτροπή αυτή υποβάλλεται για κύρωση στην Ολομέλεια της Βουλής κατά την παράγραφο 6 του άρθρου 76 του Συντάγματος.

2β. Η επιτροπή της παραγράφου 2α συγκροτείται από δικαστικούς και εισαγγελικούς λειτουργούς, μέλη ΔΕΠ Νομικών Σχολών Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και δικηγόρους με εμπειρία και εξειδίκευση σε ζητήματα ποινικής δικονομίας.

3α. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συνιστάται εννεαμελής επιτροπή για τη σύνταξη σχεδίου νέου Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Το σχέδιο που συντάσσει η επι-

τροπή αυτή υποβάλλεται για κύρωση στην Ολομέλεια

της Βουλής κατά την παράγραφο 6 του άρθρου 76 του

Συντάγματος.

3β. Η επιτροπή της παραγράφου 3α συγκροτείται από

δικαστικούς λειτουργούς, μέλη ΔΕΠ Νομικών Σχολών

Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και δικηγόρους

με εμπειρία και εξειδίκευση σε ζητήματα πολιτικής δι-

κονομίας.

4α. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφά-

νειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συνιστάται εννεα-

μελής επιτροπή για τη σύνταξη σχεδίου νέου Κώδικα

περί Δικηγόρων. Το σχέδιο που συντάσσει η επιτροπή

αυτή υποβάλλεται για κύρωση στην Ολομέλεια της

Βουλής κατά την παράγραφο 6 του άρθρου 76 του

Συντάγματος.

4β. Η επιτροπή της παραγράφου 4α συγκροτείται από

τέσσερις δικηγόρους, τους οποίους προτείνει η Ολο-

μέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων και

πέντε δικηγόρους κύρους και μεγάλης εμπειρίας.

5. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνει-

ας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ρυθμίζεται ο χρόνος

περάτωσης του έργου κάθε επιτροπής, καθώς και θέ-

ματα που αναφέρονται στη λειτουργία, στη διοικητική

μέριμνα και στη διοικητική υποστήριξη αυτών. Για τον

ορισμό των δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργών,

μελών των επιτροπών των παραγράφων 1α, 2α και 3α

του παρόντος, τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται

στο άρθρο 41 της παραγράφου 2 του ν. 1756/1988 (Α΄

35). Ως γραμματείς των επιτροπών των παραγράφων

1α, 2α, 3α και 4α του παρόντος ορίζονται υπάλληλοι

του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρω-

πίνων Δικαιωμάτων. Στα μέλη των ως άνω επιτροπών

δεν καταβάλλεται οποιασδήποτε μορφής αποζημίωση.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄**

### **ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΟΙΝΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ – ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ**

#### **Άρθρο 75**

Η περίπτωση β' του άρθρου 1 ν. 4022/2011 αντικαθί-

σταται ως εξής:

«β. κακουργήματα τα οποία διαπράττουν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ή επωφελούμενοι από την ιδιότητά τους, γενικοί και ειδικοί γραμματείς Υπουργείων, διοικητές, υποδιοικητές ή πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων ή διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δημοσίων επιχειρήσεων, δημοσίων οργανισμών και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το κράτος, αιρετά μονοπρόσωπα όργανα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και υπάλληλοι κατά την έννοια των άρθρων 13α και 263Α του Ποινικού Κώδικα, εφόσον αυτά υπάγονται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του τριμελούς εφετείου και»

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) 983 Άρθρο 76**

Η παράγραφος 1 του άρθρου 2 του ν. 4022/2011 αντι-

καθίσταται ως εξής:

«1. α) Για τα, στο άρθρο 1, αναφερόμενα κακουργήματα ορίζεται στις Εισαγγελίες Αθηνών και Θεσσαλονίκης, Εισαγγελέας Εγκλημάτων Διαφθοράς, με βαθμό αντεισαγγελέα εφετών, από εκείνους που υπηρετούν στην Εισαγγελία Εφετών Αθηνών και Θεσσαλονίκης αντίστοιχα. Η τοποθέτησή τους διενεργείται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση του οικείου Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου. Ο Εισαγγελέας Εγκλημάτων Διαφθοράς εκτελεί τα καθήκοντά του με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση και συνεπικουρείται από δύο, τουλάχιστον, εισαγγελείς ή αντεισαγγελείς πρωτοδικών. Οι τελευταίοι ορίζονται από τους διευθύνοντες τις οικείες Εισαγγελίες, μετά από γνώμη του Εισαγγελέα Εγκλημάτων Διαφθοράς. Το έργο των αρμόδιων για τα εγκλήματα διαφθοράς

Εισαγγελέων εποπτεύει και συντονίζει  
Αντεισαγγελέας  
του Αρείου Πάγου που ορίζεται με  
πλήρη ή μερική απα-  
σχόληση από τον Εισαγγελέα του  
Αρείου Πάγου. Στα  
καθήκοντα του Εισαγγελέα  
Εγκλημάτων Διαφθοράς,  
ανήκει η εποπτεία, η καθοδήγηση και  
ο συντονισμός των  
ενεργειών των γενικών κατά το άρθρο  
33 παράγραφος  
1 περίπτωση α΄ του Κώδικα Ποινικής  
Δικονομίας και  
ειδικών προανακριτικών υπαλλήλων,  
κατά τη διενέργεια  
ερευνών, προκαταρκτικής εξέτασης ή  
προανάκρισης  
για την εξακρίβωση τελέσεως των  
αδικημάτων αρμο-  
διότητάς του. Ο Εισαγγελέας  
Εγκλημάτων Διαφθοράς,  
όταν λάβει την μήνυση, την έγκληση ή  
την αναφορά για  
την τέλεση πράξης από αυτές που  
αναφέρονται στο  
άρθρο 1 του παρόντος, ενεργεί  
σύμφωνα με τα οριζό-  
μενα στο άρθρο 43 του Κώδικα  
Ποινικής Δικονομίας  
και παραγγέλλει την άσκηση ποινικής  
δίωξης. Σε κάθε  
περίπτωση, η προκαταρκτική εξέταση  
που διενεργεί-

ται για τα ως άνω εγκλήματα  
ολοκληρώνεται μέσα σε  
προθεσμία δύο μηνών.

β) Όπου στο ν. 4022/2011 ορίζεται  
«Εισαγγελέας Πλημ-  
μελειοδικών», νοείται ο Εισαγγελέας  
Εγκλημάτων Δια-  
φθοράς και οι συνεπικουρούντες αυτόν  
εισαγγελείς ή  
αντεισαγγελείς.»

### **Άρθρο 77**

#### **Τακτικές άδειες κρατουμένων**

Η περίπτωση 1 της παρ. 1 του άρθρου  
55 του ν. 2776/

1999 (Α΄ 291) αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Ο κατάδικος έχει εκτίσει το ένα  
πέμπτο της ποι-  
νής του χωρίς ευεργετικό υπολογισμό  
ημερών ποινής  
λόγω εργασίας και η κράτηση έχει  
διαρκέσει τουλά-  
χιστον τρεις μήνες. Σε περίπτωση  
έκτισης ποινής ισό-  
βιας κάθειρξης, η κράτηση πρέπει να  
έχει διαρκέσει  
τουλάχιστον οκτώ έτη. Κατ' εξαίρεση,  
σε αυτόν που  
καταδικάστηκε σε ποινή πρόσκαιρης  
κάθειρξης για πα-  
ράβαση της παρ. 2 του άρθρου 380 του  
Ποινικού Κώδικα,  
τακτικές άδειες χορηγούνται εφόσον  
έχει εκτίσει τα

δύο πέμπτα της ποινής του χωρίς ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποινής λόγω εργασίας και η κράτηση έχει διαρκέσει τουλάχιστον δύο έτη. Αν στον κατάδικο έχουν επιβληθεί περισσότερες ποινές κατά της ελευθερίας και δεν έχει γίνει προσμέτρησή τους σε μια συνολική ποινή, κατά το άρθρο 94 του Ποινικού Κώδικα, για τον υπολογισμό της ποινής που έχει εκτιθεί κατά την έννοια της παρούσας διάταξης, λαμβάνεται υπόψη το άθροισμα των επί μέρους ποινών. Σε περίπτωση ποινικού σωφρονισμού, απαιτείται ο εφηβικής ή μετεφηβικής ηλικίας κατάδικος να έχει εκτίσει το ένα πέμπτο του περιορισμού που του έχει επιβληθεί χωρίς ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποινής λόγω εργασίας και η κράτηση έχει διαρκέσει τουλάχιστον τρεις μήνες.

#### **Άρθρο 78**

#### **Διαγραφές πειθαρχικών ποινών κρατουμένων**

1. Οι πειθαρχικές ποινές που έχουν επιβληθεί σε κρα-

τούμενους μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου διαγράφονται από το ατομικό δελτίο πειθαρχικού ελέγχου τους και δεν λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση τακτικής άδειας και απόλυσης υπό όρο, καθώς και για τη χορήγηση άλλων ευεργετικών μέτρων.

2. Δεν διαγράφονται πειθαρχικές ποινές που έχουν επιβληθεί για τα πειθαρχικά παραπτώματα:

α) που προβλέπονται στις περιπτώσεις β' και θ' της παραγράφου 2 και στην περίπτωση στ' της παραγράφου

3 του άρθρου 68 του Σωφρονιστικού Κώδικα,

β) από τα προβλεπόμενα στην περίπτωση γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 68 μόνο εκείνα για άσκηση

βίας κατά μελών του προσωπικού του καταστήματος και

γ) από τα προβλεπόμενα στην περίπτωση ζ' της παρα-

γράφου 2 του άρθρου 68, μόνο εκείνα για εισαγωγή ναρκωτικών ουσιών στο κατάστημα κράτησης.

#### **Άρθρο 79**

#### **Δημοσιοποίηση προσωπικών**



### δεδομένων κατηγορουμένων

Η περίπτωση β' του άρθρου 2 του ν. 2472/1997 (Α' 50), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 18 του ν. 3471/2006 (Α' 133), όπως εν συνεχεία αντικαταστάθηκε με το άρθρο όγδοο παρ. 3 του ν. 3625/2007 (Α' 290) αντικαθίσταται ως εξής:

«β. «Ευαίσθητα δεδομένα», τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά προνήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων.

Ειδικά για τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες δύναται να επιτραπεί η δημοσιοποίηση μόνον από την εισαγγελική αρχή για τα αδικήματα που αναφέρονται στο εδάφιο β' της παρ. 2 του άρθρου 3 με διάταξη του

αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών ή του Εισαγγελέα Εφετών, εάν η υπόθεση εκκρεμεί στο Εφετείο. Η διάταξη πρέπει να είναι ειδικώς και πλήρως αιτιολογημένη, να προσδιορίζει τον τρόπο δημοσιοποίησης και το χρονικό διάστημα που θα διαρκέσει. Η δημοσιοποίηση αυτή αποσκοπεί στην προστασία του κοινωνικού συνόλου, των ανηλίκων, των ευάλωτων ή ανίσχυρων πληθυσμικών ομάδων και προς ευχερέστερη πραγμάτωση της αξίωσης της Πολιτείας για τον κολασμό των παραπάνω αδικημάτων. Κατά της εισαγγελικής διάταξης επιτρέπεται προσφυγή εντός 2 ημερών από τη γνωστοποίηση στον κατηγορούμενο ή κατάδικο ενώπιον του Προϊστάμενου της Εισαγγελίας Πρωτοδικών ή του Προϊστάμενου

984 **ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ)**

της Εισαγγελίας Εφετών, εάν η υπόθεση εκκρεμεί στο Εφετείο, ο οποίος αποφαινεται εντός 2 ημερών. Μέχρι

να αποφανθεί ο αρμόδιος Εισαγγελέας απαγορεύεται η εκτέλεση της διάταξης και η δημοσιοποίηση δεδομένων.»

## **Άρθρο 80**

### **Θέσεις του προσωπικού των Καταστημάτων Κράτησης**

1. Οι θέσεις του προσωπικού των Καταστημάτων Κράτησης που προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων: α) 49 παρ. 2 του ν. 2721/1999 (Α' 112), β) 24 παρ. 3 του π.δ. 36/2000 (Α' 29), γ) 7 παράγραφος 3 του ν. 3060/2002 (Α' 242), δ) 14 παράγραφος 13 του ν. 3038/2002 (Α' 180), ε) 4Z του ν. 3388/2005 (Α' 225), στ) 59 του ν. 3659/2008 (Α' 77), όπως διαμορφώθηκαν μετά την κατάργηση των κενών με την αριθμ. 110820/23.11.2011 υ.α. (Β 2767) και τη διατήρηση ορισμένων εξ αυτών με την αριθμ. 14413/9.2.2012 υ.α. (Β' 487) κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1α του άρθρου 33 του ν. 4024/2011 (Α' 226) αυξάνονται ως εξής:

1. Του κλάδου ΠΕ Σωφρονιστικού Ενηλίκων κατά δέκα

(10).

2. Του κλάδου ΠΕ Ιατρών ειδικοτήτων κατά τέσσερις

(4), που κατανέμονται σε δύο (2) θέσεις ειδικότητας

Παθολογίας και δύο (2) θέσεις ειδικότητας Ψυχιατρικής.

3. Του κλάδου ΠΕ Οδοντιάτρων κατά δύο (2).

4. Του κλάδου ΠΕ Εγκληματολόγων κατά δύο (2).

5. Του κλάδου ΠΕ Ψυχολόγων κατά δύο (2).

6. Του κλάδου ΤΕ Διοικητικού – Λογιστικού κατά έξι (6).

7. Του κλάδου ΤΕ Πληροφορικής κατά δύο (2).

8. Του κλάδου ΤΕ Υγείας – Πρόνοιας κατά δεκαέξι (16),

που κατανέμονται σε:

δέκα (10) θέσεις Ειδικότητας Νοσηλευτικής και έξι (6)

θέσεις ειδικότητας Κοινωνικής Εργασίας.

9. Του κλάδου ΤΕ Ηλεκτρονικών κατά δύο (2).

10. Του κλάδου ΤΕ Μηχανικών ειδικότητας Ηλεκτρο-

λογίας κατά δύο (2).

11. Του κλάδου ΔΕ Διοικητικού-Λογιστικού κατά είκοσι (20).

12. Του κλάδου ΔΕ Τεχνικού κατά τέσσερις (4), που κα-

τανέρονται σε δύο (2) θέσεις ειδικότητας ηλεκτρολόγων και δύο (2) θέσεις ειδικότητας υδραυλικών.

13. Του κλάδου ΔΕ Φύλαξης κατά τετρακόσιες (400).

14. Του κλάδου ΔΕ Προσωπικού Εξωτερικής Φρούρησης κατά τριακόσιες (300).

### **Άρθρο 81**

#### **Ρυθμίσεις που αφορούν στη συγκρότηση του Συμβουλίου Χαρίτων**

1. Η περίπτωση δ' της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν.δ.

68/1968 (Α' 301), όπως είχε αντικατασταθεί από την παρ. 3 του άρθρου 5 του ν. 2408/1996, αντικαθίσταται ως εξής:

«δ) από δύο υπαλλήλους οι οποίοι προΐστανται Γενικής Διεύθυνσης ή Διεύθυνσης της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων».

2. Η παρ. 3 του άρθρου 1 του ν.δ. 68/1968 (Α' 301) αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Σε περίπτωση έλλειψης, απουσίας ή κωλύματος του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης,

Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στο Συμβού-

λιο μετέχει υπάλληλος της Κεντρικής Υπηρεσίας του

ιδίου Υπουργείου, ο οποίος προΐσταται Γενικής Διεύ-

θυνσης ή Διεύθυνσης, που ορίζεται με την απόφαση

του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων

Δικαιωμάτων για τη συγκρότηση του Συμβουλίου. Στην

περίπτωση αυτή προεδρεύει του Συμβουλίου ο αρχαι-

ότερος δικαστικός λειτουργός.»

3. Η παρ. 5 του άρθρου 1 του ν.δ. 68/1968 (Α' 301)

αντικαθίσταται ως εξής:

«5. Στο Συμβούλιο καθήκοντα εισηγητή, χωρίς δικαίωμα ψήφου, εκτελεί ο Προϊστάμενος του Τμήματος Απο-

νομής Χάριτος του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας

και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, χρέη δε γραμματέα του

Συμβουλίου εκτελεί ένας από τους υπαλλήλους του

ιδίου Τμήματος, ο οποίος ορίζεται, με τον αναπληρωτή

του, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνει-

ας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Κατά τον ίδιο τρόπο

ορίζεται, ως αναπληρωτής του, σε περίπτωση έλλειψης, απουσίας ή κωλύματος του εισηγητή ένας από τους Προϊσταμένους Τμήματος της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.»

### **Άρθρο 82**

#### **Παροχή κοινωφελούς εργασίας**

Όποιος έχει καταδικαστεί πριν την έναρξη ισχύος του ν. 3904/2010 (Α' 218) σε ποινή φυλάκισης που έχει μετατραπεί περαιτέρω σε παροχή κοινωφελούς εργασίας και συνεχίζει να την παρέχει, μπορεί (μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριών (3) μηνών από την έναρξη ισχύος του νόμου) να υποβάλλει αίτηση στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών του τόπου εκτέλεσης της ποινής, ο οποίος με απόφασή του διατάσσει την απόλυσή του, εφόσον έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο αριθμό ωρών, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Ποινικού Κώδικα.

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄**

#### **ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

### **Άρθρο 83**

#### **Άσκηση δεύτερης προσφυγής**

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 70 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας προστίθενται εδάφια ως εξής:  
«Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η άσκηση δεύτερης προσφυγής όταν η πρώτη έχει απορριφθεί τελεσιδίκως για λόγους τυπικούς. Η προσφυγή αυτή ασκείται εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών από την κοινοποίηση της τελεσιδικής απόφασης και τα αποτελέσματα της άσκησής της ανατρέχουν στον χρόνο άσκησης της πρώτης.»

### **Άρθρο 84**

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 127 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, προστίθενται εδάφια, ως ακολούθως:  
«Όσες από τις διαφορές της περίπτωσης β' της παραγράφου 2 του άρθρου 6, που υπάγονται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του εφετείου, έχουν αντικείμενο που υπερβαίνει τις πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ, προσδιορίζονται κατά προτεραιότητα εντός τριών μηνών

από την κατάθεση του δικογράφου. Ως αντικείμενο της\_\_\_ διαφοράς νοείται το ποσό της εισφοράς, φόρου, τέλους κ.λπ., χωρίς προσαυξήσεις και πρόσθετους φόρους.»

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄**

### **ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΑΡΧΕΣ**

#### **Άρθρο 85**

Στο τέλος της παρ. 7 του άρθρου 2 του ν. 3051/2002

(Α΄220), όπως αντικαταστάθηκε με τη διάταξη της παρ.

1 του άρθρου 61 του ν. 4055/2012 (Α΄ 51), προστίθεται

φράση ως ακολούθως:

«Κατά τη διαδικασία επανάληψης των συνεδριάσε-

ων ακρόασης της αρχής μετέχουν τα ίδια μέλη αυτής,

εκτός εάν τούτο δεν είναι εφικτό, λόγω αντικατάστασης,

παραίτησης ή έλλειψης του μέλους της αρχής ή καθ΄

οποιονδήποτε τρόπο απώλειας της ιδιότητάς του ως

μέλους ή όταν απουσιάζουν ή κωλύονται δικαιολογημέ-

να. Κατά τη διαδικασία επανάληψης εφαρμόζεται κατά

τα λοιπά το νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο

τέλεσης της παράβασης.»

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄**

## **ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ**

### **ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ –**

### **ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΩΝ –**

### **ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΟΥ**

### **ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ –**

### **ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ**

### **ΚΑΙ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΩΝ**

### **ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ**

#### **Άρθρο 86**

#### **Εκπαιδευτικές άδειες**

«Μετά την παράγραφο 13 του άρθρου 46 του «Κώδικα

Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών

Λειτουργών» (ν. 1756/1988, Α΄ 35), όπως αντικαταστάθηκε

από το άρθρο 92 του ν. 4055/2012 (Α΄ 51) προστίθεται

παράγραφος 14 ως εξής:

«14. Η εκπαιδευτική άδεια απουσίας που έχει, ήδη κατά

την έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου, χορηγηθεί, για

το ακαδημαϊκό έτος 2011–2012, σε δικαστικούς λειτουρ-

γούς, οι οποίοι έχουν γίνει δεκτοί και παρακολουθούν

αναγνωρισμένο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών

διετούς διάρκειας σε νομική σχολή της ημεδαπής, πα-

ρατίνεται αυτοδικαίως και υπό τους ίδιους όρους για

ένα ακόμη έτος (ακαδημαϊκό έτος 2012–2013), για την ολοκλήρωση του προγράμματος μεταπτυχιακών τους σπουδών.»

### **Άρθρο 87**

#### **Ειδική Νομική Υπηρεσία**

Το τρίτο εδάφιο της παρ. 10 του άρθρου 10 του ν. 2331/1995 (Α' 173), όπως αυτό αντικαταστάθηκε με την παρ. 7 του άρθρου 112 του ν. 4055/2012 και ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:

«Για τη στελέχωση της Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας συνιστώνται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων πέντε (5) θέσεις ειδικού επιστημονικού προσωπικού, οι οποίες καλύπτονται ως εξής:

α) Από δικαστικούς λειτουργούς με βαθμό προέδρου πρωτοδικών, εφέτη, πολιτικών ή διοικητικών δικαστηρίων, εισαγγελέα πρωτοδικών ή αντιεισαγγελέα εφετών ή παρέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι οποίοι διαθέτουν τουλάχιστον

πολύ καλή γνώση της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας, ή μίας άλλης τουλάχιστον γλώσσας της ευρωπαϊκής ένωσης, και αποσπώνται με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση στο Υπουργείο, με διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση του οικείου ανώτατου δικαστικού συμβουλίου. Τα καθήκοντα των αποσπώμενων δικαστικών λειτουργών αφορούν αποκλειστικά στους τομείς της εκτέλεσης νομοπαρασκευαστικού έργου και της εκπροσώπησης της χώρας σε διεθνείς οργανισμούς.

β) Από μέλη του διδακτικού προσωπικού νομικών τμημάτων Α.Ε.Ι., πλήρους ή μερικής απασχόλησης, με βαθμό Λέκτορα, Επίκουρου ή Αναπληρωτή Καθηγητή, που διαθέτουν τουλάχιστον πολύ καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας (ή γαλλικής, ή μίας τουλάχιστον γλώσσας της ευρωπαϊκής ένωσης) και τα οποία αποσπώνται στο Υπουργείο κατά παρέκκλιση κάθε άλλης σχετικής με τη διαδικασία της απόσπασης διάταξης, με κοινή

απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης  
Διαφάνειας και  
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και  
Υπουργείο Παιδείας και  
Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και  
Αθλητισμού, η οποία  
εκδίδεται ύστερα από γνώμη του  
Τμήματος της Σχολής,  
όπου ανήκουν και σχετική απόφαση  
του Πρύτανη.

Η απόσπαση των προσώπων που  
αναφέρονται στις  
περιπτώσεις α' και β' γίνεται για  
χρονικό διάστημα δύο  
(2) ετών, που μπορεί να παραταθεί για  
ένα ακόμη έτος,  
σύμφωνα με όσα προβλέπονται  
παραπάνω.»

#### **Άρθρο 88**

##### **Αντικατάσταση της παραγράφου 3 του άρθρου 11 του ν. 3038/2002**

Η παρ. 3 του άρθρου 11 του ν.  
3038/2002, αντικαθίστα-  
ται ως ακολούθως:  
«Με κοινή απόφαση των Υπουργών  
Οικονομικών και  
Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και  
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,  
που εκδίδεται μέσα σε δύο μήνες από  
την έναρξη ισχύος  
του παρόντος νόμου, καθορίζεται η  
μηνιαία αποζημίω-  
ση που χορηγείται στα μέλη του  
Ειδικού Δικαστηρίου

του άρθρου 99 του Συντάγματος για  
την εκδίκαση των  
αγωγών κακοδικίας και, με διευρυμένη  
σύνθεση, των  
διαφορών του άρθρου 88 του  
Συντάγματος, καθώς και  
στον γραμματέα του.»

#### **Άρθρο 89**

Οι προθεσμίες που παρατάθηκαν με το  
άρθρο 37 του  
ν. 3904/2010 (Α'218) και τη με αριθμό  
171/2.1.2012 (Β'111)  
κοινή απόφαση των Υπουργών  
Οικονομικών, Δικαιο-  
σύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων  
Δικαιωμάτων και  
Προστασίας του Πολίτη παρατείνονται  
από τη λήξη  
τους για ακόμα δύο έτη. Με απόφαση  
των παραπάνω  
Υπουργών, οι προθεσμίες του  
προηγούμενου εδαφίου  
μπορούν να παραταθούν μέχρι δύο (2)  
ακόμα έτη.

#### **Άρθρο 90**

Όπου στις κείμενες διατάξεις  
προβλέπεται, ως μέ-  
λος των Επιτροπών επιλογής και  
συνέντευξης για την  
πρόσληψη προσωπικού των κλάδων  
ΔΕ Φύλαξης και  
ΔΕ Εξωτερικής Φρούρησης των  
Καταστημάτων Κράτη-

σης, ο Γενικός Διευθυντής  
Σωφρονιστικής Πολιτικής του  
Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας  
και Ανθρωπίνων  
Δικαιωμάτων, προστίθεται εδάφιο ως  
εξής:  
«Σε περίπτωση ελλείψεως αυτού ως  
μέλος ορίζεται  
ο νόμιμος αναπληρωτής του στα κύρια  
υπηρεσιακά κα-  
θήκοντα».

986 **ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ**  
**ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ**  
**ΠΡΩΤΟ)**

**Άρθρο 91**

1. Η παρ. 1 του άρθρου 21 του ν.  
2946/2001 αντικαθί-  
σταται ως εξής:  
«1. Τακτικοί υπάλληλοι και υπάλληλοι  
ιδιωτικού δικαί-  
ου αορίστου χρόνου δημοσίων  
υπηρεσιών και νομικών  
προσώπων δημοσίου δικαίου, που  
κατέχουν οργανικές  
θέσεις και είναι σύζυγοι στρατιωτικών  
των Ενόπλων  
Δυνάμεων, ένστολου προσωπικού της  
Ελληνικής Αστυ-  
νομίας, του Πυροσβεστικού,  
Λιμενικού Σώματος –Ελλη-  
νικής Ακτοφυλακής, καθώς και του  
προσωπικού των  
Καταστημάτων Κράτησης, επιτρέπεται  
να αποσπώνται,

κατά παρέκκλιση των ισχυουσών  
διατάξεων, σε υπηρε-  
σίες του στενού δημόσιου τομέα κατά  
προτεραιότητα  
και σε περίπτωση έλλειψης  
υπηρεσιακών αναγκών σε  
υπηρεσίες του ευρύτερου δημόσιου  
τομέα, στην περιοχή  
που υπηρετεί ο σύζυγός τους.»

**Άρθρο 92**

Στην παρ. 1 του άρθρου 4 του ν.  
3068/2002 προστίθε-  
ται νέο εδάφιο ως εξής:  
«Η ανωτέρω υποχρέωση για  
προσκόμιση εγγυητι-  
κής επιστολής προκειμένου να  
εκτελεσθεί η δικαστική  
απόφαση δεν ισχύει για τις απαιτήσεις  
εργαζομένων,  
με δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου  
σχέση εργασίας, οι  
οποίες προέρχονται από την εργασιακή  
τους σχέση».

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄**

**ΆΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

**Άρθρο 93**

1. Στην παράγραφο 4 του άρθρου 495  
του Κώδικα  
Πολιτικής Δικονομίας μετά το εδάφιο  
α΄ προστίθεται  
εδάφιο β΄, το οποίο έχει ως εξής:  
«β. Σε περίπτωση που ασκήθηκε ένα  
ένδικο μέσο από ή



κατά περισσότερων διαδίκων κατατίθεται ένα παράβολο από τους εκκαλούντες, αναιρεσεύοντες ή αιτούντες».

2.Α. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 48 του Κώδικα

Ποινικής Δικονομίας μετά το εδάφιο α' προστίθεται

εδάφιο β' ως εξής:

«β. Σε περίπτωση που υποβλήθηκε μία έγκληση από

περισσότερους εγκαλούντες, κατατίθεται μόνο ένα πα-

ράβολο».

Β. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 322 του Κώδικα

Ποινικής Δικονομίας, μετά το εδάφιο β' προστίθεται

εδάφιο γ', το οποίο έχει ως εξής:

«γ. Σε περίπτωση που η προσφυγή ασκείται από πε-

ρισσότερους κατηγορουμένους, κατατίθεται μόνο ένα

παράβολο».

3. Στην παράγραφο 4 του άρθρου 142 του Κώδικα

Ποινικής Δικονομίας μετά τις περιπτώσεις 1 και 2 προ-

στίθεται περίπτωση 3 ως εξής:

«3. Στις αποφάσεις του Τριμελούς Εφετείου Πλημμε-

λημάτων, Μονομελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων, Τριμε-

λούς Εφετείου Κακουρηγημάτων, Πενταμελούς Εφετείου

και Εφετείου Ανηλίκων:

α) όταν είναι αναβλητικές, εκτός εάν διατάσσουν ανα-

βολή για κρείσσονες αποδείξεις,

β) όταν κηρύσσεται απαράδεκτη η συζήτηση λόγω

ελλείψεως κλητεύσεως ή νομίμου κλητεύσεως του κα-

τηγορουμένου,

γ) όταν η έφεση απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη κατ'

άρθρο 501 παράγραφος 1 του Κώδικα Ποινικής Δικο-

νομίας.»

4. Η παράγραφος 3 του άρθρου 349 του Κώδικα Ποι-

νικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«Το δικαστήριο πριν διατάξει την αναβολή υποχρεού-

ται να ερευνήσει τη δυνατότητα διακοπής της δίκης για

δεκαπέντε το πολύ ημέρες, αιτιολογώντας συνοπτικά

ότι δεν μπορεί ο λόγος αναβολής να αντιμετωπισθεί

με διακοπή.»

5.Α. Η παρ. 1 του στοιχείου Β' (υπό τον τίτλο «Κλή-

ρωση των συνθέσεων») του άρθρου 17 του ν. 1756/1988

αντικαθίσταται ως εξής:

«Σε όσα Πρωτοδικεία και Εφετεία, καθώς και στις αντίστοιχες Εισαγγελίες προβλέπεται οργανικός αριθμός δεκαπέντε (15) τουλάχιστον δικαστών, οι συνθέσεις των ποινικών δικαστηρίων καταρτίζονται με κλήρωση.

Στα Εφετεία Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης, προκειμένου να επιτευχθεί η επιτάχυνση της ποινικής δικαιοσύνης, ορίζονται για μια διετία από την Ολομέλεια των δικαστηρίων αυτών δικαστές, που θα προεδρεύουν αποκλειστικά στα ποινικά δικαστήρια, με δυνατότητα ανανέωσης της θητείας τους για δύο ακόμη έτη. Στους πίνακες που καταρτίζονται από την Ολομέλεια, περιλαμβάνεται ο ανάλογος με τις ανάγκες του δικαστηρίου αριθμός δικαστών, μεταξύ των οποίων γίνεται η κλήρωση των τακτικών και αναπληρωματικών, κατά τις επόμενες παραγράφους.»

Β. Η περίπτωση β' υπό τον τίτλο «Στο εφετείο», της παραγράφου 3 του στοιχείου Β' (υπό τον τίτλο «Κλή-

ρωση των συνθέσεων») του άρθρου 17 του ν. 1756/1988

αντικαθίσταται ως εξής:

«των νεότερων προέδρων εφετών και των αρχαιότερων εφετών, μέχρι τον αναγκαίο αριθμό, ανάλογα με τις ανάγκες του δικαστηρίου, από τους οποίους κληρώνονται οι πρόεδροι των τριμελών και μονομελών εφετείων».

Γ. Το στοιχείο Δ' υπό τον τίτλο «Κλήρωση προεδρευόντων σε τριμελή πλημμελειοδικεία και ποινικά εφετεία»

του άρθρου 17 του ν. 1756/1988, όπως αυτό προστέθηκε

με το άρθρο 87 παρ. 2 του ν. 4055/2012, καταργείται.

Οι κληρώσεις που έχουν γίνει σύμφωνα με τις καταργούμενες διατάξεις εξακολουθούν να ισχύουν, μέχρις ότου διενεργηθούν νέες κληρώσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 2 έως 12 του στοιχείου Β' του άρθρου 17 του ν. 1756/1988.

6. Μεταξύ δευτέρου και τρίτου εδαφίου της παρ. 2

του άρθρου 85 του ν. 1756/1988 προστίθεται νέο εδάφιο

ως εξής:

«Επίσης στην ατομική έκθεση επιθεώρησης του δικαστικού λειτουργού, γίνεται υποχρεωτικά ειδική μνεία για το χειρισμό από αυτόν, σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, υποθέσεων του ν. 4022/2011, υποθέσεων των οποίων η κυρία ανάκριση διενεργήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 29 του ΚΠΔ, ως και υποθέσεων στις οποίες έχει εκδοθεί ένταλμα προσωρινής κράτησης κατά του κατηγορουμένου. Οι παρατηρήσεις στην έκθεση επιθεώρησης, για τον εν γένει χειρισμό των ως άνω υποθέσεων και ειδικότερα ως προς την τήρηση από τον δικαστικό λειτουργό των προθεσμιών που προβλέπονται στο ν. 4022/2011 και στον ΚΠΔ για τη διενέργεια των

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) 987**

σχετικών δικαστικών πράξεων, συνιστούν ουσιαστικό στοιχείο για την προαγωγή του στον επόμενο βαθμό.»

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄  
ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

**Άρθρο 94**

**Τροποποίηση διατάξεων του ν. 3386/2005**

1. Μετά την περίπτωση θ΄ της παρ. 1 του άρθρου 44 του ν. 3386/2005 (Α΄212) προστίθεται περίπτωση ι΄ ως ακολούθως:

«ι. Πρόσωπα που παρακολουθούν εγκεκριμένα κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα ψυχικής απεξάρτησης, όπως τούτο αποδεικνύεται με έγγραφη βεβαίωση του διευθυντή του προγράμματος».

2. Το εδάφιο στ΄ της παρ. 1 του άρθρου 44 του ν. 3386/2005 αντικαθίσταται ως εξής:

«Η διάρκεια της αρχικής άδειας διαμονής των περιπτώσεων β΄, γ΄, δ΄, ζ΄ και ι΄ είναι ετήσια και μπορεί να ανανεώνεται κάθε φορά για δύο (2) έτη εφόσον πληρούνται οι ίδιες προϋποθέσεις».

3. Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 44 του

ν. 3386/2005 αντικαθίσταται ως εξής:  
«Οι κάτοχοι άδειας διαμονής των περιπτώσεων α΄, β΄, η΄ και ι΄, καθώς και όσοι αποκτούν άδεια διαμονής ως σύζυγοι Ελλήνων πολιτών με βάση την περίπτωση θ΄

έχουν δικαίωμα να εργαστούν με σχέση εξαρτημένης εργασίας ή να παρέχουν υπηρεσίες ή έργο».

4. Η παρ. 5 του άρθρου 44 του ν. 3386/2005 αντικα-

θίσταται ως εξής:

«5. Η άδεια διαμονής που χορηγείται στις περιπτώσεις β', γ', δ', ε', στ' και ι' της παραγράφου 1 του παρόντος

άρθρου μπορεί να ανανεωθεί για έναν από τους λοιπούς

λόγους του νόμου αυτού, εφόσον εκλείψουν οι λόγοι

για τους οποίους εκδόθηκε.»

#### **Άρθρο 95**

#### **Τροποποίηση διατάξεων του άρθρου 73**

**του ν. 2812/2000**

Η παρ. 6 του άρθρου 73 του ν. 2812/2000 αντικαθί-

σταται ως εξής:

«6. Οι προϊστάμενοι διευθύνσεων, τμημάτων, αυτοτε-

λών γραφείων όλων των δικαστηρίων και εισαγγελιών

που έχουν άνω των δύο τμημάτων, καθώς και οι Επίτρο-

ποι του Ελεγκτικού Συνεδρίου που υπηρετούν σε Τομείς

που έχουν άνω της μίας υπηρεσίας, είναι δυνατόν να

παραμένουν στην αυτή διεύθυνση, τμήμα, αυτοτελές

γραφείο ή Υπηρεσία Επιτρόπου για μία τριετία και η

θητεία τους μπορεί να ανανεώνεται για μια επιπλέον

τριετία. Απαγορεύεται, όμως, να υπηρετούν συνεχώς

στην αυτή διεύθυνση, τμήμα, αυτοτελές γραφείο ή Υπη-

ρεσία Επιτρόπου καθ' υπέρβαση των ανωτέρω τασσο-

μένων χρονικών ορίων.»

#### **Άρθρο 96**

Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 6 του ν. 3917/2011 (Α' 22)

αντικαθίσταται ως εξής:

«Τα δεδομένα του άρθρου 5, τα οποία παράγονται ή

υφίστανται επεξεργασία κατά την κείμενη νομοθεσία,

αποθηκεύονται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση για τους

σκοπούς του παρόντος Κεφαλαίου σε φυσικά μέσα,

τα οποία βρίσκονται αποκλειστικά μέσα στα όρια της

Ελληνικής Επικράτειας, εντός της οποίας και διατη-

ρούνται για τους σκοπούς του παρόντος Κεφαλαίου

επί 12 μήνες από την ημερομηνία της επικοινωνίας. Η

διατήρηση και η διαβίβαση των δεδομένων του άρθρου

5 γίνεται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στα άρθρα 7 και 8.»

### **Άρθρο 97**

#### **Μεταβατικές διατάξεις Α΄ Μέρους**

1. Οι διατάξεις του άρθρου 32 παράγραφος 2 στοιχείο γ΄ καταλαμβάνουν και τις έως τη θέση σε ισχύ του

παρόντος τελεσθείσες πράξεις.

2. Μέχρι την έκδοση των κοινών υπουργικών αποφά-

σεων που προβλέπονται στα εδάφια δεύτερο και τρίτο

της παραγράφου 2 του άρθρου 58, τα κάθε είδους συμ-

βουλευτικά ή θεραπευτικά προγράμματα απεξάρτησης

που λειτουργούν στα σωφρονιστικά καταστήματα κατά

τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, εξακολουθούν να

λειτουργούν σύμφωνα με το νομοθετικό και κανονι-

στικό καθεστώς που διέπει τη λειτουργία τους και οι

βεβαιώσεις παρακολούθησης που εκδίδουν αποτελούν

πλήρη απόδειξη για την εφαρμογή των διατάξεων του

παρόντος και για κάθε νόμιμη χρήση. Όσοι κρατούμενοι

παρακολουθούν κατά τη θέση σε ισχύ του παρόντος

ειδικά συμβουλευτικά προγράμματα ή προγράμματα

απεξάρτησης δεν απαιτείται να παρακολουθήσουν προ-

γράμματα σωματικής αποτοξίνωσης.

3. Αναστέλλεται η εκτέλεση των καταδικαστικών απο-

φάσεων για πράξεις που προβλέπονται στο άρθρο 32

παράγραφος 1 του παρόντος, ακόμα και αμετακλήτων,

στις περιπτώσεις που αφορούν καταδικασθέντες που

έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία θεραπευτικό πρόγραμ-

μα απεξάρτησης, εφόσον οι πράξεις αυτές τελέστηκαν

πριν την εισαγωγή τους στο πρόγραμμα απεξάρτησης.

Η αναστολή χορηγείται με διάταξη του εισαγγελέα του

δικαστηρίου που εξέδωσε την καταδικαστική απόφα-

ση, για χρονικό διάστημα τριών ετών και υπό όρους

αντίστοιχους με τους προβλεπόμενους στο άρθρο 33

παράγραφος 1α.

4. Όσοι κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου

έχουν καταδικαστεί τελεσίδικα ή αμετάκλητα σε ποινή

πρόσκαιρης κάθειρξης για εγκλήματα που προβλέπονται στον παρόντα Κώδικα απολύονται υφ' όρον αν έχουν συμπληρώσει το 1/3 πραγματικής έκτισης της ποινής που τους επιβλήθηκε. Την απόλυσή τους διατάσσει ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής.

#### **Άρθρο 98**

##### **Μεταβατικές διατάξεις Β' Μέρους**

1. Οι διατάξεις των άρθρων 61, 62, 82 και 94 παράγραφοι 1 και 2 καταλαμβάνουν και τις εκκρεμείς υποθέσεις.
2. Κρατούμενοι για τους οποίους έγινε άρση της απόλυσης λόγω αμετάκλητης καταδίκης σε ποινή φυλάκισης έως ένα έτος, απολύονται με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής, υπό τον όρο ανάκλησης.
3. Οι διευθυντές των καταστημάτων κράτησης υποβάλλουν, μέσα σε πέντε ημέρες από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, στον εισαγγελέα του τόπου έκτισης της ποινής τους φακέλους των καταδίκων, οι οποίοι

πληρούν τις προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου.

#### **988 ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ)**

#### **Άρθρο 99**

##### **Διατηρούμενες διατάξεις**

Διατηρούνται σε ισχύ:

- α) Οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3459/2006 (Α' 103) και των υπουργικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 3459/2006.
- β) Οι διατάξεις των άρθρων 58 και 61 του ν. 3459/2006.

#### **Άρθρο 100**

##### **Καταργούμενες διατάξεις**

1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργείται:
  - α) Ο ν. 3459/2006 (Α' 103), εκτός από τις διατάξεις αυτού που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο.
  - β) Το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 55 του Σωφρονιστικού Κώδικα (ν. 2776/1999), όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3727/2008 (Α' 257).

γ) Κάθε άλλη διάταξη γενική ή ειδική που αντίκειται

στις ρυθμίσεις του παρόντος ή αφορά θέματα ρυθμι-

ζόμενα από τον παρόντα νόμο.

2. Η παράγραφος 8 του άρθρου 349 του Κώδικα Ποι-

νικής Δικονομίας καταργείται.

3. Η παρ. 1 του άρθρου 7β του ν. 3610/2007 (Α'258)

καταργείται.

### **Άρθρο 101**

1. Το άρθρο 261 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται

ως εξής:

«Άσκηση αγωγής

1. Την παραγραφή διακόπτει η άσκηση της αγωγής. Η

παραγραφή που διακόπηκε με τον τρόπο αυτόν αρχίζει

και πάλι από την έκδοση τελεσίδικης απόφασης ή την

κατ' άλλον τρόπο περάτωση της δίκης.

2. Στην περίπτωση που οι διάδικοι δεν επισπεύδουν

την πρόοδο της δίκης και εφόσον δεν προβλέπεται άλλη

προθεσμία για την ενέργεια διαδικαστικών πράξεων από

αυτούς, η παραγραφή αρχίζει και πάλι έξι μήνες μετά

την τελευταία διαδικαστική πράξη των διαδίκων ή του

δικαστηρίου. Στις περιπτώσεις αυτές η παραγραφή δι-

ακόπτεται εκ νέου εφόσον κάποιος διάδικος επισπεύσει

την πρόοδο της δίκης.

3. Η παρούσα διάταξη εφαρμόζεται και στις εκκρεμείς

υποθέσεις εφόσον δεν έχει εκδοθεί τελεσίδικη από-

φαση.»

2. Η παρ. 7 του άρθρου 77 του ν. 1756/1988, όπως αυτή

αντικαταστάθηκε με το άρθρο 8 του ν. 2993/2002, αντι-

καθίσταται ως εξής :

«7. Σε αρεοπαγίτη προάγεται πρόεδρος εφετών ύστε-

ρα από αίτησή του. Πρόεδρος εφετών, ο οποίος έχει

συμπληρώσει τριετία στο βαθμό του και του οποίου

δεν καθίσταται δυνατή η προαγωγή στο βαθμό του

αρεοπαγίτη αποκλειστικά και μόνο λόγω ανυπαρξί-

ας κενής οργανικής θέσης, μπορεί, τρεις μήνες πριν

από την αποχώρησή του από το δικαστικό σώμα λόγω

ορίου ηλικίας, να υποβάλει αίτηση προαγωγής του σε

προσωποπαγή θέση αρεοπαγίτη. Επί της αιτήσεώς του

αποφαίνεται το ανώτατο δικαστικό συμβούλιο και σε περίπτωση προαγωγής του αυτός παραμένει στη θέση του μέχρι την αποχώρησή του, χωρίς η προαγωγή του στην προσωποπαγή αυτή θέση να θεμελιώνει οποιοδήποτε μισθολογικής, συνταξιοδοτικής ή άλλης φύσεως δικαίωμα αυτού.»

3. Η παρ. 8 του άρθρου 77 του ν. 1756/1988, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 του ν. 3472/2006, αντικαθίσταται ως εξής :

«8. Σε αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου προάγεται εισαγγελέας εφετών, ύστερα από αίτησή του. Εισαγγελέας εφετών, ο οποίος έχει συμπληρώσει τριετία στο βαθμό του και του οποίου δεν καθίσταται δυνατή η προαγωγή στο βαθμό του αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου αποκλειστικά και μόνο λόγω ανυπαρξίας κενής οργανικής θέσης, μπορεί, τρεις μήνες πριν από την αποχώρησή του από το δικαστικό σώμα, λόγω ορίου ηλικίας, να υποβάλει αίτηση προαγωγής του σε προσωποπαγή

θέση αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου. Επί της αιτήσεως του αποφαίνεται το ανώτατο δικαστικό συμβούλιο και σε περίπτωση προαγωγής του αυτός παραμένει στη θέση του μέχρι την αποχώρησή του, χωρίς η προαγωγή του στην προσωποπαγή αυτή θέση να θεμελιώνει οποιοδήποτε μισθολογικής, συνταξιοδοτικής ή άλλης φύσεως δικαίωμα αυτού.»

4. Υπερωριακή απασχόληση υπαλλήλων Καταστημάτων Κράτησης

α) Ο αριθμός των ωρών νυχτερινής απασχόλησης εργαζομένων ημερών και νυχτερινής και ημερήσιας απασχόλησης κατά τις Κυριακές και εξαιρέσιμες ημέρες, προς συμπλήρωση της υποχρεωτικής εβδομαδιαίας εργασίας και καθ' υπέρβαση της εβδομαδιαίας υποχρεωτικής εργασίας για το προσωπικό που υπηρετεί εντός των Καταστημάτων Κράτησης και της υπηρεσίας Εξωτερικής Φρούρησης αυτών, καθώς και της κατανομής αυτών, κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 έως 6.8.2012 και



1.10.2012 έως 31.12.2012, δύναται να καθορισθεί με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η εν λόγω δαπάνη των δεδουλευμένων θα καλυφθεί από πιστώσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Υπουργείου Οικονομικών, και πάντως μέχρι του ύψους της υποχρέωσης που είχε αναλάβει ο φορέας κατά το οικονομικό έτος 2012 για το σκοπό αυτόν.

β) Ο αριθμός των ωρών απογευματινής υπερωριακής εργασίας στο προσωπικό που υπηρετεί εντός των Καταστημάτων Κράτησης και στην Υπηρεσία Εξωτερικής Φρούρησης αυτών, κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 έως 28.2.2012, 1.4.2012 έως 12.7.2012, 1.10.2012 έως 13.11.2012 και 1.12.2012 έως 20.12.2012, δύναται να καθορισθεί με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η εν λόγω δαπάνη των δεδουλευμένων θα καλυφθεί από πιστώσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Υπουργείου Οικονομικών, και πάντως μέχρι του ύψους της υποχρέωσης που είχε αναλάβει ο φορέας κατά το οικονομικό έτος 2012 για το σκοπό αυτόν.

5. Εργασία υπαλλήλων Καταστημάτων Κράτησης πέραν του πενθημέρου  
α) Η ωριαία αμοιβή για εργασία πέραν του πενθημέρου του προσωπικού φρούρησης που υπηρετεί εντός των Καταστημάτων Κράτησης και της Υπηρεσίας Εξωτερικής φρούρησης, καθορίζεται ίση με την αμοιβή της

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) 989**

παραγράφου 3 περίπτωση γ' υποπεριπτώσεις αα' και ββ' του άρθρου 20 του ν. 4024/2011.

β) Ο αριθμός των ωρών για εργασία πέραν του πενθημέρου του προσωπικού φρούρησης που υπηρετεί εντός των Καταστημάτων Κράτησης και της Υπηρεσίας

Εξωτερικής Φρούρησης, κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 έως 31.12.2012 δύναται να καθορισθεί με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η εν λόγω δαπάνη θα καλυφθεί από πιστώσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Υπουργείου Οικονομικών, και πάντως μέχρι του ύψους της υποχρέωσης που είχε αναλάβει ο φορέας κατά το οικονομικό έτος 2012 για το σκοπό αυτόν.

### **Άρθρο 102**

1. Μετά το άρθρο 182 του Π.Κ. προστίθεται άρθρο 182Α ως εξής:  
«Με φυλάκιση από ένα έως τρία έτη τιμωρείται ο κατηγορούμενος, ο οποίος παραβιάζει τους περιοριστικούς όρους που του έχουν επιβληθεί με δικαστική απόφαση ή με βούλευμα, ως προς την ελευθερία διαμονής και άλλες υποχρεώσεις του, σε υποθέσεις για τις κακουργηματικού χαρακτήρα αξιόποινες πράξεις της εγκληματικής

οργάνωσης, τρομοκρατικών πράξεων, πορνογραφίας ανηλίκων, νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, εφόσον έχει αρχίσει η εκδίκαση της υπόθεσης στο ακροατήριο και δεν έχει αυτή περατωθεί. Η ποινή που επιβάλλεται στον παραβιάσαντα τους όρους φυγόδικο κατηγορούμενο, δεν μετατρέπεται, ούτε αναστέλλεται και η τυχόν ασκηθείσα έφεση, σε κάθε περίπτωση, δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.»

2. Η παράγραφος 2 του άρθρου 214B του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:  
«2. Σε κάθε πρωτοδικείο και εφετείο ορίζονται, για δύο έτη, με δυνατότητα ανανέωσης για ένα επιπλέον έτος, ένας ή περισσότεροι από τους υπηρετούντες πρόεδρους πρωτοδικών και εφετών ή από τους αρχαιότερους πρωτοδίκες και εφέτες, ως μεσολαβητές μερικής ή πλήρους απασχόλησης.»  
3. Στο τέλος του εδαφίου γ' της παραγράφου 5 του

άρθρου 270 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, προστί-

θενται οι λέξεις: «χωρίς την παρουσία γραμματέα».

4. Η παράγραφος 2 του άρθρου 260 του Κώδικα Πο-

λιτικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Η για οποιονδήποτε τρόπο ματαίωση της συζήτησης της υπόθεσης αποτελεί διαδικαστική πράξη του δικαστηρίου.»

5. Στο άρθρο 248 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας

προστίθεται παράγραφος 5 ως εξής:

«Αν ο ανακριτής έχει εκδώσει κατά του κατηγορου-

μένου ένταλμα προσωρινής κράτησης, οφείλει να πε-

ρατώσει την κυρία ανάκριση μέσα σε τέσσερις μήνες

αφότου η δικογραφία περιήλθε σε αυτόν. Η προθεσμία

αυτή σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να παραταθεί

εφάπαξ για σαράντα ακόμη ημέρες, με αιτιολογημένο

σε κάθε περίπτωση βούλευμα του αρμόδιου δικαστικού

συμβουλίου, στο οποίο ο ανακριτής απευθύνεται πριν

από τη συμπλήρωση της ως άνω προθεσμίας. Αν ο

εισαγγελέας παραγγείλει ή το αρμόδιο δικαστικό συμ-

βούλιο διατάξει συμπληρωματική ανάκριση, ο ανακριτής

οφείλει να την περατώσει μέσα σε τριάντα ημέρες,

αφότου η δικογραφία περιήλθε σε αυτόν.»

6. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 308 του Κώδικα Ποι-

νικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο πέμπτο ως εξής:

«Ο εισαγγελέας, εφόσον στη δικογραφία που του δια-

βιβάστηκε από τον ανακριτή μετά το πέρας της κύριας

ανάκρισης υπάρχουν κατηγορούμενοι κατά των οποίων

έχει εκδοθεί ένταλμα προσωρινής κράτησης, οφείλει

εντός μηνός να υποβάλει πρόταση στο συμβούλιο, για

να παύσει οριστικά ή προσωρινά η δίωξη ή για να πα-

ραπεμφθεί ο κατηγορούμενος στο ακροατήριο ή για να

μην απαγγελθεί κατηγορία εναντίον του.»

7. Στο άρθρο 313 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας

προστίθεται δεύτερο εδάφιο ως εξής:

«Αν κατά του κατηγορουμένου έχει εκδοθεί ένταλμα

προσωρινής κράτησης, το σχετικό βούλευμα του συμβουλίου εκδίδεται υποχρεωτικά εντός τριάντα ημερών από την υποβολή σε αυτό της πρότασης του εισαγγελέα.»

8. Στο άρθρο 314 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται τρίτο εδάφιο ως εξής:

«Στις υποθέσεις στις οποίες ο κατηγορούμενος κρατείται προσωρινά, ο αρμόδιος εισαγγελέας ορίζει υποχρεωτικά δικάσιμο κατ' απόλυτη προτεραιότητα, σε χρόνο που δεν απέχει περισσότερο από σαράντα ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτόν των εγγράφων. Εφόσον ασκηθεί έφεση, η υπόθεση εισάγεται κατ' απόλυτη προτεραιότητα στο αρμόδιο δευτεροβάθμιο δικαστήριο και ορίζεται δικάσιμος από τον αρμόδιο εισαγγελέα σε χρόνο που δεν απέχει περισσότερο από σαράντα ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτόν των εγγράφων.»

9. Η παράγραφος 2 του άρθρου 551 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 35 του ν. 4055/2012, αντικαθίσταται ως εξής:

«Αν στις καταδίκες που απαγγέλθηκαν η κατά την επόμενη παράγραφο ποινή βάσης επιβλήθηκε από το τριμελές ή μονομελές πλημμελειοδικείο, αρμόδιο για να καθορίσει τη συνολική ποινή

που πρέπει να εκτιθεί είναι το μονομελές πλημμελειοδικείο. Αν οι καταδίκες απαγγέλθηκαν από το πταισματοδικείο, αρμόδιο για τον καθορισμό της συνολικής ποινής είναι το δικαστήριο αυτό. Σε κάθε άλλη περίπτωση αρμόδιο για τον καθορισμό της συνολικής ποινής είναι το Μονομελές Εφετείο.»

10. Στην περίπτωση 1 της υποπαραγράφου Ζ.4 της παραγράφου Ζ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, όπως τροποποιήθηκε με την παράγραφο 6 του άρθρου 5 της από 19.11.2012 ΠΝΠ, όπως έχει κυρωθεί, μετά τη φράση «κατ' εφαρμογή του παρόντος νόμου», προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Επίσης, η παρούσα διάταξη δεν καταλαμβάνει τους υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου της κατηγορίας ΔΕ των ειδικοτήτων Διοικητικού, Διοικητικού – Λογιστικού, Διοικητικού Οικονομικού και Διοικητικών Γραμματέων, οι οποίοι κατέχουν θέση στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου και στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και υπηρετούν σε υπηρεσίες των ως άνω φορέων, που εδρεύουν στα νησιά. Οι ως άνω υπάλληλοι επιστρέφουν στη θέση τους από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, εκτός εάν έχουν ήδη

υποβάλει αίτηση για μετάταξη, στο πλαίσιο της διαδικασίας που ορίζει η διάταξη του εδαφίου γ' της περίπτωσης 1 της υποπαρ. Ζ.1 της παρ. Ζ του άρθρου

990 ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) πρώτου του ν. 4093/2012, και δεν υποβάλουν στο φορέα προέλευσής τους γραπτή δήλωση ανάκλησης της ανωτέρω αίτησης εντός προθεσμίας πέντε (5) ημερών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.»

#### **Άρθρο 103**

Η παρ. 3Α του άρθρου 6 του ν. 3086/2002 (Α' 324), η οποία προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 16 του ν. 4110/2013 (Α' 17), τροποποιείται ως εξής: «3Α. Σε εθνικές και διεθνείς διαιτησίες οι οποίες αφορούν συμβάσεις που

καταρτίζονται με το Δημόσιο ή με κρατικά νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που συγκροτούνται και λειτουργούν για την εξυπηρέτηση δημοσίου συμφέροντος, διαιτητής, από πλευράς Δημοσίου, ορίζεται μόνο ανώτατος δικαστικός λειτουργός ή ανώτατος λειτουργός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ή καθηγητής Ανωτάτης Σχολής ή δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω.»

#### **Άρθρο 104**

##### **Έναρξη ισχύος**

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις.

